

POSZT-COVID MAGYARORSZÁG

POSZT-COVID MAGYARORSZÁG

Budapest, 2022

Impresszum

POSZT-COVID MAGYARORSZÁG

© Friedrich-Ebert-Stiftung – Policy Solutions, 2022

Felelős kiadó és szerkesztő: **Bíró-Nagy András**

Szerzők: **Bíró-Nagy András** (Policy Solutions, TK PTI)

Szászi Áron (Policy Solutions, TK PTI)

Antal Bálint (Policy Solutions)

Adatfelvétel: **Závecz Research**

Grafikai tervezés és tördelés: **WellCom Stúdió**

Kiadó: **Friedrich-Ebert-Stiftung – Policy Solutions, Budapest**

ISBN 978-615-6289-21-6

Ezen kiadvány a szerzők saját véleményét tartalmazza, mely nem feltétlenül tükrözi a Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) hivatalos álláspontját. A Friedrich-Ebert-Stiftung által publikált kiadványok kereskedelmi forgalomba kizárólag a FES előzetes írásos engedélyével kerülhetnek.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
Vezetői összefoglaló	6
1. Általános és egészségügyi félelmek	15
1.1. Globális veszélyek percepciója Magyarországon	15
1.2. A koronavírus érzékelt veszélyessége	20
1.3. A majomhimlő érzékelt veszélyessége	27
2. Személyes érintettség a COVID-19 járványban	29
2.1. Közvetlen tapasztalat a betegségről	29
2.2. Súlyos COVID-megbetegedések a magyarok kapcsolati hálójában	32
2.3. A COVID-19 egészségügyi következményei: poszt-COVID és long-COVID szindróma Magyarországon	35
3. Oltottság és oltakozási szándék	39
3.1. A COVID-oltás és az ismétlőoltás elfogadottsága	40
3.2. Mi vette rá a magyarokat a COVID-oltásra?	46
3.3. Miért nem oltakoztak a COVID ellen a magyarok?	48
3.4. Egyéb oltások elfogadottsága	49
3.5. Szülői vakcina-elutasítás a világjárvány harmadik évében	54
4. Pandémia utáni lelki egészség és életmód	57
4.1. Emberi kapcsolatok	57
4.2. A járvány mentális egészségre és életmódra gyakorolt hatásai	62
4.3. Otthoni munkavégzés	70
5. Az Orbán-kormány válságkezelésének megítélése	77
6. Higiéniai intézkedések támogatottsága a járvány után	83

Bevezetés

2022 őszén úgy érezhetjük, hogy a világjárvány már régen véget ért. A magyar társadalom nagy része felvette a COVID-19 elleni védőoltást, feloldották a szigorú karantén szabályokat és a sajtóban is csak elvétve találunk híreket a járvány aktuális helyzetéről. Az egészségügyi válsághelyzet a magyarok percepcióinak szintjén véget ért. A vírus persze nem tűnt el, de a mindennapok részévé vált. Sok mindenben visszatértünk a régi kerékvágásba, viszont az élet más területein egy új normalitás alakult ki. Ennek példája, hogy a munka világában utat tört magának a home office és felértékelődött az otthon töltött idő szerepe. A jelenségnek árnyoldala, hogy elterjedté vált a karantén következtében a szociális szorongás és sokan továbbra sem tudtak visszazokni az emberek közé.

Tanulmányunk nagyban támaszkodik a Policy Solutions korábbi COVID-kutatásaira, a 2021 tavaszán publikált *„Koronavírus és válságkezelés”*, valamint a 2021 őszén megjelent *„Lélekben a járványon túl”* című kiadványokra. A járvány harmadik és negyedik hulláma alatt feltett kérdéseink megismétlésével lehetőségünk adódott annak a vizsgálatára, hogy a magyarok félelmei, az egészségügyi attitűdök, a kormány válságkezelése, valamint az életvitel, a munkavégzés és a lelki egészség tekintetében hol figyelhetjük meg a pandémia hosszú távon is megmutatózó hatásait.

Jelen kiadványunk túlmutat a világjárvánnyal kapcsolatos társadalmi és politikai attitűdökre vonatkozó kérdéseken. Nagy hangsúlyt fektettünk olyan közegészségügyi szempontból is fontos jelenségek feltérképezésére, mint az oltásellenesség, illetve a poszt-COVID és long-COVID szindrómára utaló tünetek elterjedtsége. Felmértük, hogy a vakcinát elutasítók miért nem vették fel a COVID-oltást, valamint a korábban hezitálók miért döntöttek mégis az oltás mellett. Az oltásellenességet nem csak a COVID-vakcinák kérdésében vizsgáltuk, hanem arra is kíváncsiak voltunk, hogy milyen egyéb betegségek ellen hajlandók a válaszadók beoltatni magukat vagy a gyerekeiket. Meggyőződésünk, hogy az adatfelvételünkkel és elemzésünkkel közérdekű feladatot látunk el. Kutatásunkat a széles körű nyilvánosság számára ajánljuk, de eredményeink értő olvasását kiemelten javasoljuk egészségügyi szakemberek, közegészségügyi döntéshozók számára.

Az elemzés megalapozásához a korábbi COVID-kutatásainkkal azonos módszertannal dolgoztunk. 2022. szeptember 14–22. között közvélemény-kutatást végeztünk, melyben a Závecz Research volt a partnerünk. A személyes megkérdezéssel készült felmérés során elért 1000 fő életkor, nem, iskolai végzettség és településtípus szerint az ország felnőtt népességét reprezentálta. Az egyes szocio-demográfiai csoportokon belüli bontások az arányok érzékeltetésére alkalmasak, ezekben az esetekben a megnövekvő hibahatár miatt a pontos számok tájékoztató jellegűek. Tekintettel a hat ellenzéki párt közös indulására, valamint a Mi Hazánk parlamenti bejutására a 2022-es országgyűlési választásokon, kiadványunkban a különböző táborokat az ebből fakadó bontásban (Fidesz-KDNP, ellenzéki közös lista, Mi Hazánk, párt nélküli/bizonytalan szavazók) mutatjuk be. Ez a bontás egyben fedi is valamennyi, az adatfelvétel idején a teljes népességben legalább 5 százalékos nagyságú választói csoportot.

Vezetői összefoglaló

Globális veszélyek a magyarok szerint 2022-ben:
újabb járványok, háború, klímakatasztrófa

A koronavírus-járvány csúcspontja, a harmadik hullám után másfél évvel továbbra is az újabb pandémiáktól való félelem vezet a globális veszélyekkel kapcsolatos listát. Jelentősen csökkent azonban a világjárványok megnevezésének aránya: 2021 tavaszán még 59%, 2022 őszén már csak 47% említette ezt a veszélyt. A 2022 februárjában kitört orosz-ukrán háború nagymértékben formálta a magyarok percepcióit a globális veszélyekről. A 2021-es kutatásunkban a „jövőbeli háborúk kitörése, geopolitikai fenyegetések” még a második legritkábban megnevezett fenyegetés volt (18 százaléknyi említéssel). **A háború kezdete után több mint fél évvel már ez került a magyarok globális veszélylistájának második helyére (39%).** Mindkét adatfelvételünkben a klímaváltozás volt a lista harmadik helyén (2021-ben 33%, 2022-ben 36% említette).

A fideszesek és az ellenzékiek is az újabb járványoktól tartanak a leginkább, amit a jövőbeli háborúk követnek a második helyen mindkét táborban. A kormánypárti válaszadók azonban nagyobb arányban neveztek meg a jövőbeli járványok veszélyét (51%), mint az ellenzékiek (40%). A klímakatasztrófa lehetősége mindkét csoportban a harmadik leggyakrabban említett veszély, de az ellenzékiek körében a fideszesekhez képest 4 százalékponttal többen aggódnak kifejezetten a klímaválság miatt. Fontos különbség, hogy míg a kormánypárti válaszadók listájának negyedik helyén a globális migráció áll, az ellenzékieknél ez csak a 9. helyen van. Fordított trendet látunk viszont a demokráciák helyzetével kapcsolatban. A demokrácia világszintű visszaszorulásától az ellenzékiek sokkal jobban tartanak (5. hely, 32%), mint a kormánypártiak (8. hely, 21%).

Csökkent a társadalom veszélyérzete:
minden harmadik magyar ma már veszélytelennek tartja a koronavírust

Az utóbbi másfél évben jelentősen csökkent a magyarok COVID-dal kapcsolatos általános veszélyérzete. **A koronavírus-járvány harmadik hullámában a magyarok elsöprő többsége veszélyesnek tartotta a vírust (82%), másfél évvel később, 2022 őszén már 16 százalékponttal csökkent a vírust veszélyesnek tartó válaszadók aránya (66%).**

A vírust veszélytelennek tartó emberek aránya 15 százalékról 32 százalékra növekedett. Az összes politikai csoportban többségben vannak azok, akik veszélyesnek tartják a vírust, de a politikai megoszlások mögötti időbeli változás azt mutatja, hogy hasonló nagyságrendben nőtt a vírust veszélytelennek tartó válaszadók aránya a fideszesek (+17 százalékpont), az ellenzékiek (+21 százalékpont) és a párt nélküliek körében is (+23 százalékpont).

Az adataink rámutatnak arra is, hogy nem a demográfiai jellemzők és a politikai orientáció a leginkább meghatározóak a kérdésben, hanem a járvánnyal kapcsolatos személyes érintettség, valamint az oltott-nem oltott törésvonal. Azon válaszadók tartották veszélytelennek a vírust a legnagyobb arányban (44%), akik nem ismertek súlyos COVID-19 beteget. Kifejezetten kevés válaszadó (16%) gondolta veszélytelennek a vírust azon válaszadók között, akiknek közeli ismerőse vagy családtagja került kórházba vagy halt meg a COVID-19 megbetegedés miatt. Hasonlóan nagy a különbség a COVID-19 oltást elfogadó és elutasító válaszadók között. Míg az oltottaknak csak a negyede (25%), addig az oltatlanoknak közel fele (48%) tartotta veszélytelennek a vírust.

Mindössze 6% tudja nagyságrendileg pontosan, hogy hány áldozata volt a koronavírusnak Magyarországon

A kutatásunkban felmértük azt is, hogy mennyire vannak tisztában a magyarok, hány áldozata volt a COVID-19 világjárványnak az országban. **Csupán a megkérdezettek 6 százaléka adott nagyságrendileg pontos becslést. Egészen pontos választ (47 és 48 ezer közötti áldozatszámot) a megkérdezettek kevesebb, mint 1 százaléka adott (0,6%).** Harminc százalék alábecsülte a járvány súlyosságát: tíz válaszadóból kettő jelentősen, tízből egy mérsékelten alulbecsüli az áldozatok számát. További 15% becslte túl (kisebb vagy nagyobb mértékben) a járvány magyarországi áldozatainak számát. Szembetűnő, hogy a válaszadók fele nem tudta vagy nem akarta megbecsülni a járvány magyarországi áldozatainak számát. Ilyen magas válaszmegtágadási arány ritkán mutatkozik a kérdésekre, vagyis **arra következtethetünk, hogy a magyarok számottevő része tájékozatlan a járvány áldozatainak számáról.**

Az ellenzéki szavazók 7, a fideszesek 5 százaléka adott viszonylag pontos becslést a koronavírusban elhunytak számára. Az ellenzékiek némileg nagyobb arányban becslük felül az áldozatok számát, mint a kormánypártiak (19% vs. 15%). Ennek megfelelően az ellenzék támogatói kisebb arányban becslük alul a járvány súlyosságát a Fidesz-szavazókhöz képest (29% vs. 35%).

A magyarok csaknem fele állítja, hogy átesett a COVID-19 betegségen

A felnőtt magyar lakosság közel fele tud róla, hogy átesett a COVID-19 betegségen (47%, ami jóval magasabb arány, mint ahány esetet a kormány hivatalosan nyilvántart), míg a megkérdezettek másik fele (53%) nem tud róla, hogy elkapta volna a vírust. A betegségen átesett válaszadók nagy része egyszer kapta el a vírust (38%), jóval kevesebben fertőződtek meg kétszer (8%), és nagyon kevesen számoltak be arról, hogy ennél is több alkalommal megbetegedtek (1%).

Arról is kérdeztük a válaszadókat, hogy a közeli vagy távoli ismerőseik között voltak-e súlyos COVID-betegek. **Tíz megkérdezettből négy (42%) nem ismert súlyos COVID-beteget, hasonlóan sokan (37%) ismertek, de nem közeli ismerős volt érintett, míg a válaszadók ötödének (21%) volt olyan közeli ismerőse vagy családtagja, aki kórházba került vagy elhunyt koronavírusos megbetegedés miatt.** A közeli ismerősök, családtagok között súlyos megbetegedést átélt ismerősökkel rendelkezők aránya a megélhetési nehézségek szintjével növekszik. A könnyű megélhetésűek között csak 15%, az enyhe nehézségeket tapasztalók csoportjában 22%, míg a jelentős anyagi nehézségekkel rendelkezők között 27% ez az arány. **Vagyis az anyagilag nélkülözők között gyakoribb volt a járvány súlyos egészségügyi veszélyeivel való személyes szembesülés is.** A demográfiai kategóriák közül a Budapesten élők között volt jelentősen átlag feletti azok aránya, akik nem ismertek súlyos COVID-beteget (48%).

A COVID-betegek fele számolt be későbbi szövődményekről, a kistelepléseken kiemelten sokan küzdenek long-COVID-ra utaló tünetekkel

A koronavírus megbetegedésen átesett válaszadók fele számolt be arról, hogy később is voltak tünetei. **A megkérdezettek nagy része (40%) mondta azt, hogy a betegség utáni 1-3 hónapban volt valamilyen poszt-COVID szindrómára utaló tünete. 10% mondta azt, hogy ennél tovább tartottak a betegség utáni tünetei, vagyis ez a potenciálisan long-COVID szindrómát átélt koronavírusos fertőzöttek aránya.** Ezen válaszadók többségének (7%) fél éven belül elmúltak a tünetei, de voltak, akik még fél év után is tapasztaltak long-COVID-ra utaló tüneteket (3%).

Többváltozós elemzésünk alapján a 30 év alattiakhoz képest az összes idősebb korcsoportban nagyobb eséllyel fordultak elő long-COVID-ra utaló tünetek. Fontos eredmény, hogy a fővároshoz képest a kisvárosokban és a falvakban nagyobb eséllyel számoltak be long-COVID-ra utaló tünetekről. Ez azért is fontos, mivel az életkorból adódó hatást kiszűrtük, vagyis a kisteleplések egyedi mintáját nem a korfában mutatkozó különbségek magyarázzák. A kisebb települések tehát a COVID-19 betegség hosszú távú szövődményeinek vizsgálatában és kezelésében a jövőben kiemelt figyelmet érdemelnek.

Eredményeink rámutatnak, hogy a COVID-19 oltás vélhetően nem jelent általános megoldást a poszt-COVID és long-COVID tünetek megelőzésében. Az adataink tükrében a magyar társadalom jelentős részét érinthetik a COVID-19 megbetegedés hosszú távú szövődményei, így a közegészségügyi rendszernek is nagyobb hangsúlyt kell fektetni a megelőzés és a COVID-19 megbetegedés akut kezelésén túl a poszt-COVID tünetek feltérképezésére és gyógyítására is.

Az ismétlőoltást a budapestiek és az idősebbek veszik fel a legnagyobb arányban

Kutatásunkban alaposan feltérképeztük az oltásokkal kapcsolatos attitűdöket is. A harmadik oltást is felvett válaszadók aránya a 40 alattiak csoportjában a legalacsonyabb (37%), a középkorú és az idősebb korosztályban közel azonos (45% és 43%). **Az ismétlőoltás egyértelmű elutasítása a 40 év alattiak körében 37%, a középkorúak körében ez az arány 29%, a 60 év felettiak körében pedig már csak 22%.** Mindegyik életkori csoportban az oltottak ötöde mondta, hogy nem vette még fel a harmadik (első Janssen oltás esetén a második) oltást, de tervezi ezt megtenni. **A negyedik oltás lehetőségével egyértelműen a 60 év felettiak éltek leginkább (15%), kétszer akkora arányban vették fel, mint a 40-59 év közöttiek (8%) és háromszor annyian, mint a 40 év alattiak (5%).** Budapesten kimagasló az aránya azoknak, akik az első oltási körön túl legalább egy ismétlőoltást felvettek (61%). A megyeszékhelyeken és a falvakban valamivel kisebb ez a csoport, de az oltottak abszolút többsége felvette a harmadik vagy akár negyedik oltást is (52% és 53%). A kisebb városokban viszont már az oltottaknak kevesebb, mint a fele ment el újabb emlékeztető oltásra (41%).

Egyértelműen látszik, hogy az oltás elutasítására a COVID-dal kapcsolatos tapasztalatoknak meghatározó hatása volt. **Az első körös oltás és az ismétlőoltás elutasításának valószínűségét is szignifikánsan és nagymértékben csökkentette, ha a válaszadó ismert súlyos COVID-beteget, akár a tágabb vagy a szűkebb ismerősi körében.** Akik átestek egyszer a COVID-on, kisebb valószínűséggel utasították el az első körös oltást, az ismétlőoltásra azonban ennek már nem volt szignifikáns hatása. Az életkor szintén fontos meghatározója az oltás elutasításának. Az 50 év feletti korcsoportok szignifikánsan kisebb valószínűséggel utasították el első körös COVID-oltást és az emlékeztető oltást is, mint a 30 év alattiak. **Az oltási kampány első időszakához képest új eredmény, hogy a lakóhely típusa szerint is találtunk szignifikáns különbségeket. A budapestiekhez képest a falvakban és kisvárosokban nagyobb eséllyel utasították el az első körös COVID-oltást, a megyeszékhelyeken és a kisvárosokban pedig az ismétlőoltást.** A kormánypárti válaszadókhoz képest az összes nagyobb politikai csoport tekintetében nagyobb volt a COVID-oltás elutasításának valószínűsége (és a párt nélküliek körében volt a legnagyobb).

A vakcinával kapcsolatosan korábban hezitáló oltottak felét egészségügyi érvek, harmadukat külső nyomás győzte meg

Különösen hasznosnak tartottuk annak a felmérését, hogy az oltással kapcsolatosan korábban bizonytalan vagy szkeptikus embereket mi vette rá arra, hogy mégis beoltassák magukat. **A válaszadók közel fele valamilyen egészségügyi indokot hozott fel:** 34% az egészség védelmére, a védettség megszerzésére hivatkozott, 8% a járványhelyzet súlyosbodását nevezte meg, míg 5% azt mondta, hogy a családja miatt, illetve a családtagjait akarta megvédeni. **A válaszadók több mint tizede valamilyen formában azt válaszolta, hogy megváltozott a véleménye:** 7% elmondta, hogy a környezete meggyőzte (családja, ismerősei vagy orvosa), 5% pedig egyszerűen azt mondta, hogy meggondolta magát. **Minden harmadik megkérdezett nem belső meggyőződésre, hanem valamilyen külső körülményre hivatkozott:** 9% a védettségi igazolvány megszerzése miatt, 13% a munkája miatt, 11% pedig társadalmi nyomásra vette fel az oltást.

Az oltásellenesek leggyakrabban a COVID-oltás vélt egészségügyi kockázatai miatt nem oltatták be magukat

A COVID-19 ellen nem beoltott válaszadóktól megkérdeztük, hogy miért döntöttek úgy, hogy nem adják be maguknak az oltást. **Tízből négy megkérdezett valamilyen egészségügyi kockázatra utalt a válaszával:** 20% a mellékhatásoktól félt, vagy úgy gondolta, hogy az oltás szándékosan megbetegíti, megöli az embereket, 11% azt mondta, hogy nem bízik az oltásokban, szintén 11% az oltás „kísérleti” jellegét emelte ki. **A megkérdezettek negyede arra utalt, hogy valamilyen okból nem tartja hasznosnak az oltást:** 8% nem hitt a vírus létezésében, szintén 8% hatástalannak vagy szükségtelennek tartotta az oltást, 9% pedig a saját szerzett védettségében vagy az immunrendszere erősségében bízott. A válaszadók 3 százalékát egyszerűen nem érdekelte az oltás. A megkérdezettek közel hatoda (15%) nem fogalmazta meg az oltás elutasításának tényleges indokát („nem akartam”, „csak”) vagy saját magát oltásellenesként definiálta. Kevesen voltak (3%), akik azt mondták, hogy valamilyen alapbetegségük miatt vagy más egészségügyi okból nem oltatták be magukat.

A COVID ellen oltottak a majomhimlőt is veszélyesnek tartják, az oltatlanok azt sem

Kutatásunkban összehasonlítási alapként a majomhimlő veszélyességéről is kérdeztük a válaszadókat. **A megkérdezettek 44 százaléka szerint veszélytelen a majomhimlő, míg 52% gondolta veszélyesnek ezt a megbetegedést.** A COVID-19 elleni oltott vs. nem oltott csoportok közötti különbség ennél a kérdésnél is meghatározó.

Az oltatlanok többsége nem csak a koronavírust, de a majomhimlőt is veszélytelennek tartja (52%), valamelyest kevesebben tartják egészségre veszélyesnek ezt a betegséget (41%). Az oltottak körében azonban a majomhimlőt veszélyesnek tartók vannak többségben (56% vs. 37%). **A megkérdezettek alig több mint negyede (28%) venné fel a majomhimlő elleni oltást, míg kétharmad (66%) inkább elzárkózik a majomhimlő elleni oltástól.** Ezek az arányok még az influenza elleni oltás számainál is rosszabbak (60 százalék nem szeretné felvenni, míg 34% adatná be magának az influenza elleni oltást).

Folyamatosan csökken a járványügyi higiéniai intézkedések támogatottsága

Azt is felmértük, hogy miként viszonyul a magyar lakosság a higiéniai intézkedések fenntartásához a világjárvány lecsengése után is, például egy influenza szezon időszakában. A legnépszerűbb intézkedés a 2021. márciusi és szeptemberi eredményekhez hasonlóan idén is **a kézfertőtlenítő pontok kihelyezése volt. Ezt 53% támogatta, míg 44% nem támogatta.** Ugyanakkor a 2021. szeptemberi arányokhoz képest 7 százalékponttal csökkent azok aránya, akik ezt jó ötletnek tartják. **2022 őszén a kötelező maszkviselést a tömegközlekedési eszközökön kevesebben támogatják, mint ellenzik (41% vs. 55%).** Ennek az intézkedésnek a támogatottsága 4 százalékponttal csökkent a 2021 szeptemberében mért 45 százalékos arányhoz képest. **A maszkviselés az üzletekben és bevásárlóközpontokban szintén 4 százalékponttal kisebb támogatottságot élvez az egy évvel korábbi adatokhoz képest: 2022 szeptemberében már csak 37% támogatja ezt a javaslatot, míg 59% ellenzi.** Összességében egy folyamatosan csökkenő tendencia figyelhető meg a kötelező higiéniai intézkedések támogatottságában a koronavírus járvány csúcspontja, a harmadik magyarországi hullám óta.

Felértékelődött a járvány alatt az egészségtudatos életmód és az otthon töltött idő, de még minden ötödik magyar szorong nagyobb társaságban

A koronavírus negyedik hullámában végzett vizsgálatunkhoz hasonlóan a 2022-es poszt-COVID kutatásunkban is vizsgáltuk, hogyan változtak a magyar lakosság emberi kapcsolatai az utóbbi fél évben. A negyedik hullám eredményeihez hasonlóan ebben a felmérésünkben is tízből megközelítőleg hét embernek nem változtak a kapcsolatai, ebbe beleértve a családi, baráti, munkahelyi és párkapcsolatokat is. A megkérdezettek nagyjából ötödének javultak családi (22%), baráti kapcsolatai (17%), vagy párkapcsolatuk (17%), de a munkakapcsolatok javulásának aránya is (12%) meghaladja azokat, akiknek romlott valamilyen kapcsolata.

Felmértük a világjárvány magyarokra gyakorolt mentális hatásait is a járvány kitörése után több mint két évvel. **A megkérdezettek legnagyobb arányban az egészségtudatos életmód felértékelődése volt jellemző (41%), ugyanakkor az otthon eltöltött idő is értékesebbé vált sokak számára (32%), illetve a járványhoz kötődő szociális szorongások (18%) és lelki nehézségek (16%) is az emberek közel ötödének helyzetét meghatározták.** 2021 szeptemberéhez képest megállapítható, hogy 8 százalékponttal csökkent azok aránya, akik az otthoni időtöltést választják társas programok helyett. A szociális szorongók aránya 9 százalékponttal, míg a feldolgozatlan lelki nehézségekkel küszködők aránya 12 százalékponttal csökkent 2021 szeptemberéhez képest. **Ezen tendenciákból arra lehet következtetni, hogy a magyar lakosságot érintő mentális nehézségek hatása csökkenni látszik a szociális távolságtartás és karantén végével együtt.**

A fővárosban volt a leglátványosabb a változás: míg tavaly a budapesti lakosok 62 százaléka válaszolta, hogy több időt szeretne otthonában tölteni, 2022 őszére ez az arány 37 százalékra csökkent. A budapesti lakosok körében egy évvel ezelőtt 10-ből négy főre volt jellemző a szociális szorongás, a 2022-es adatok alapján ez az arány 10-ből 1 főre javult a fővárosban (13%). A megyeszékhelyen élők között 22%, kisvárosban élők között 20%, míg a falvakban élő lakosság esetén 17%-os a szorongók aránya. **Még 2022-ben sem elhanyagolható tehát azoknak az aránya, elsődlegesen Budapesten kívül, akikre továbbra is jellemző a járványhoz kötődő szociális szorongás.**

Az aktív dolgozók harmada végezte munkáját otthonról, de továbbra is diplomás kiváltság a home office

A járvány közegészségügyi, mentális hatásai mellett a munkaerőpiaci befolyása is említésre méltónak bizonyult. **Az otthonról való munkavégzés a koronavírus járvány kitörése óta a munkaerőpiacon jelenleg aktív válaszadók harmadát (34 százalék) érintette.** Az aktív munkavállalók kétharmada (66%) úgy nyilatkozott, hogy nem dolgozott home office-ból a járvány kitörése óta. 21 százalék már nem dolgozik otthonról, de korábban igen, 10 százalék hibrid, azaz otthoni és munkahelyi munkavégzés keretei között is dolgozik, míg 3 százalék jelenleg is kizárólag otthonról végzi a munkáját.

Az iskolázottság növekedésével meredeken nő azon válaszadók aránya, akik a koronavírus-járvány kitörése óta otthonról dolgoztak. **A diplomások 60 százaléka dolgozott otthonról a járvány kezdete óta, míg a 8 általánost végzetek vagy szakmunkás végzettségűek körében ez az arány csak 16-18%.** A szakmunkás képzettséggel rendelkezők 5 százalékának, a legfeljebb 8 általánossal rendelkezők 6 százalékának, az érettségivel rendelkezők 13 százalékának, míg a diplomával rendelkezők 28 százalékának van home office tapasztalata úgy, hogy jelenleg is legalább részben otthonról dolgozik. **A home office munkavégzés 2022-ben is a diplomások kiváltsága maradt.**

Ákik megtapasztalták a távmunkát, a jövőben is szívesebben dolgoznának otthonról

A megkérdezettek valamivel több, mint fele nyilatkozott úgy, hogy ha tehetné, akkor az irodai, azaz a személyes munkavégzést választaná (52%). A magyarok negyede választaná a távmunkát (25%), míg kiugróan sokan nem tudtak vagy nem akartak válaszolni erre a kérdésre (23%). Ha megvizsgáljuk a lakosság munkavégzéssel kapcsolatos preferenciáit az alapján, hogy ki dolgozott otthonról a koronavírus kitörése óta, és ki az, aki nem, akkor azt láthatjuk, hogy **a korábban home office tapasztalattal rendelkezők jelentős mértékben, 39 százalékponttal nagyobb arányban nyitottak a távmunka irányába (54%), mint azok, akiknek nem volt home office tapasztalata a világjárvány kezdete óta (15%).** Az irodai, azaz a személyes munkát a távmunka tapasztalattal nem rendelkező válaszadók választanák inkább, közöttük 17 százalékponttal többen preferálják ezt a fajta munkavégzési formát (57%), mint azok, akiknek van a járvány alatti home office-ról személyes tapasztalata (40%).

A jelenleg aktív munkavállalók körében a megkérdezettek fele (48%) egyetlen napot sem szeretne az otthonából való munkavégzéssel tölteni, míg legalább heti egy home office napot a válaszadók 52 százaléka tudna elképzelni. A válaszadók 7 százaléka egy napot, 12 százaléka két napot, 14 százaléka három napot, 6 százaléka négy napot, 13 százaléka öt napot is el tudna képzelni otthoni, home office munkavégzésre. **Vagyis a „hibrid megoldások” jóval népszerűbbek a kizárólagos távmunkánál.** A legfeljebb 8 általánossal rendelkező megkérdezettek körében 42 százaléku támogatna egy vagy akár több home office napot is, a szakiskolai vagy szakképzettséggel rendelkezők körében 43 százalék, az érettségivel rendelkezők között 55 százalék, míg a diplomával rendelkező megkérdezettek 64 százaléka jellemző ez a megállapítás.

Továbbra is közepes: nem szépül, de nem is romlik a magyarok szemében az Orbán-kormány COVID-válságkezelése

2022 őszén ismét megvizsgáltuk, hogy a magyar társadalom hogyan értékeli az Orbán-kormány egészségügyi és gazdasági válság kezelését. A magyar társadalom átlagosan 3,1 pontos osztályzattal értékelte az Orbán-kormány egészségügyi intézkedéseit, ami a korábbi 2021-es eredményhez képest minimális mértékű, 0,1 pontos csökkenést jelent. **A magyarok összességében tehát közepesre értékelik az Orbán-kormány egészségügyi válságkezelését – ez azt is jelenti, hogy a válságkezelésről élő emlékek az idő múlásával nem szépülnek, de nem is romlanak.** A magyar társadalom átlagosan 2,9 osztályzattal értékelte az Orbán-kormány gazdasági válságkezelését, ami 0,1 pont csökkenést jelent az egy évvel korábbi adatokhoz képest. A gazdasági válságkezelést a társadalom így valamivel rosszabbnak ítéli meg, mint az egészségügyit, ami a Policy Solutions előző két

COVID-kutatásával teljes összhangban van. **Vagyis három adatfelvételünk is alátámasztotta, hogy a magyarok szigorúbbak a kormányval, ha a gazdaság helyzetéről van szó, mint ha a járvány egészségügyi kezelését kell értékelni.**

Az energiaválság kezelésére is négyest adnak a fideszesek és kettést az ellenzékiek

A 2022-es poszt-COVID kutatásunk válságkezeléssel összefüggő kérdésblokkjának új eleme az energiaválság megítélésének felmérése volt. **A magyar társadalom átlagosan 2,9 pontot adott a válságkezelés ezen területére, ami megegyezik a koronavírus-járvány alatti gazdasági válságkezelés megítélésének pontszámával, tehát ugyanúgy közepesnek ítélik meg az Orbán-kormány energiaválsággal kapcsolatos intézkedéseit 2022 őszén.**

Az elmúlt másfél évben immár három adatfelvételünk is alátámasztja, hogy elsősorban a politikai preferenciák határozzák meg a kormányzati válságkezelés megítélését – legyen szó a gazdaságról, az egészségügyről vagy az ország energiaellátásáról. A fideszesek mindhárom válság kezelését stabilan jóra értékelik (átlagosan „négyes alá” osztályzatot – 3,8-3,9 – adnak), míg az ellenzékiek átlagos értékelése közelebb van a 2-eshez (2,2-2,4). A Mi Hazánk szavazói és a párt nélküliek átlagosan gyenge közepesre értékelik a kormány teljesítményét.

1. Általános és egészségügyi félelmek

Ebben a fejezetben betekintést nyújtunk abba, hogy miként alakult a magyaroknak a világ jövőjével kapcsolatos veszélyekről alkotott képe a világjárvány harmadik hulláma óta. Ezt követően bemutatjuk, hogy mennyire tartják veszélyesnek a magyarok a koronavírust a járvány harmadik évében, a tömeges oltási kampány után. Összehasonlítási alapként felmértük egy másik betegség, a majomhimlő magyarok által érzékelt veszélyességét is. Ez a vírus 2022 nyarán jelent meg Magyarországon. Tanulmányunkban elsőként tudunk beszámolni arról, hogy miként él a magyar társadalom fejében ez az új egészségügyi fenyegetés.

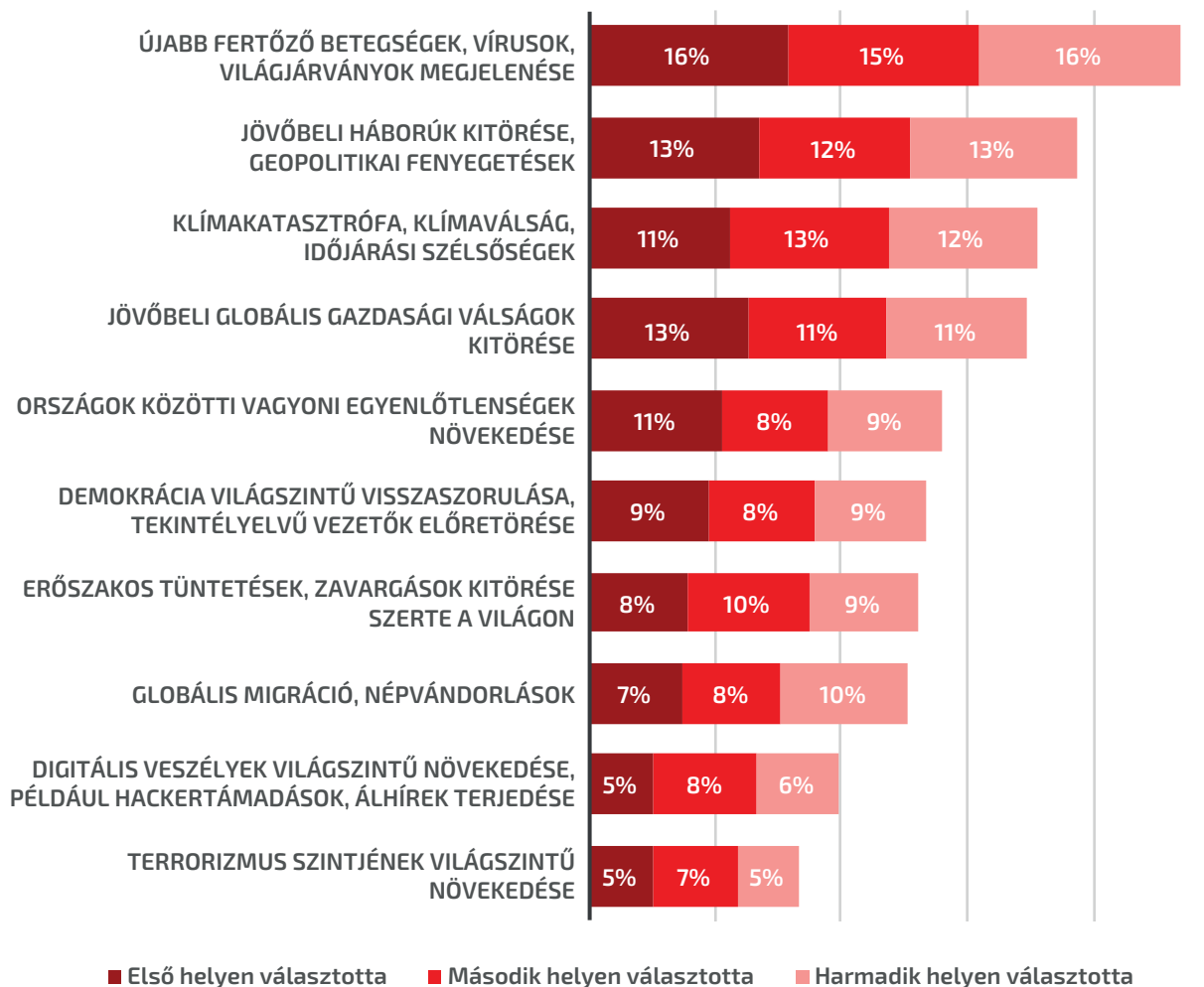
1.1. Globális veszélyek percepciója Magyarországon

A világszintű fenyegetettségek megítélésében időbeli összehasonlításra is lehetőségünk van, mivel a magyarok globális félelemtérképét a „[Szorongások és félelmek Magyarországon](#)” című kiadványunkban is felmértük egy 2021. márciusi adatfelvételre alapozva. A kutatásunk résztvevőit arra kértük, hogy egy listáról nevezzék meg azt a három veszélyt, ami a legjobban aggasztja őket, amikor a világ jövőjére gondolnak.

A járvány harmadik hulláma után másfél évvel továbbra is az újabb pandémiáktól való félelem vezeti a listát, azonban jelentősen csökkent a világjárványok megnevezésének aránya (1. ábra). 2021 tavaszán még 59%, 2022 őszén már csak 47% említette ezt a veszélyt. A 2022 februárjában kitört orosz-ukrán háború nagymértékben formálta a magyarok percepcióit a globális veszélyekről. A 2021-es kutatásunkban a „jövőbeli háborúk kitörése, geopolitikai fenyegetések” a második legritkábban megnevezett fenyegetés volt (18% sorolta a legsúlyosabb veszélyek közé). A háború kezdete után több mint fél évvel már ez került a magyarok globális veszélylistájának második helyére (39%). Mindkét adatfelvételünkben a klímaváltozás volt a lista harmadik helyén (2021-ben 33%, 2022-ben 36% említette). A megélhetési válság és a szárnyaló infláció ellenére a jövőbeli gazdasági világválságok veszélye a második helyről a negyedik helyre szorult vissza – habár ennek az elemnek az említési aránya nem változott jelentősen (38 százalékról 35 százalékra csökkent).

1. ábra

Melyik az a három, ami Ön személy szerint a legjobban aggasztja, amikor a világ jövőjére gondol?

A lista negyedik helye után egy törés következik. Az ötödik helyen 28 százalékos említéssel a globális egyenlőtlen-ségek növekedése szerepel (2021-ben a hatodik volt a listán, 24% említette). A hatodik helyen a világszintű demok-ratikus lejtmenet szerepel, 27% nevezte meg (2021-ben a hetedik volt, 22% említette). Egy hajszállal lemaradva (26 százalékos említéssel) a hetedik helyen szerepel az „erőszakos tüntetések, zavargások kitörése szerte a vilá-gon” (2021-ben még az ötödik volt, ugyanakkor szinte azonos, 27 százalékos említési aránnyal).

A globális migráció növekedése a lista negyedik helyéről a nyolcadik helyére csúszott vissza (2021-ben 30% említ-te, 2022-ben már csak 25%). Ez a változás azért szembetűnő, mert a két adatfelvétel között a háború miatt egy újabb menekülthullámot tapasztalt meg Magyarország Ukrajna irányából. Két fontos különbség van ugyanakkor a korábbi, 2015-ös és a 2022-es menekültválság között. Egyrészt a 2015-ös válság során főként a Közel-Keletről érkeztek menekültek. A magyar társadalmat jellemző idegenellenesség a muzulmánokkal szemben jóval erősebb, mint amit az ukrán menekültek irányában mértünk. Erről részletesen beszámol a „Széttartó világok – Polarizáció a magyar társadalomban a 2022-es választások után” című [korábbi tanulmányunk](#). Másrészt a 2015-ös menekült-válságra a Fidesz egy intenzív, több éven át tartó migrációellenes kommunikációs kampányt épített, amivel [hatéko-nyan alakította](#) át a magyarok bevándorlással kapcsolatos attitűdjeit.

A globális veszélylista végén áll a digitális veszélyek és a terrorizmus szintjének növekedése. Előbbi a tizedik helyről lépett elő a kilencedik helyre, az említési arány szignifikáns növekedése mellett (13 százalékról 19 százalékra nőtt). A terrorizmus a nyolcadik helyről az utolsó (tizedik) helyre csúszott vissza, miközben megfeleződött az említési ará-nya (21 százalékról 9 százalékra csökkent).

A fideszesek (2. *ábra*) és az ellenzékiek (3. *ábra*) is az újabb járványoktól tartanak a leginkább, amit a jövőbeli hábo-rúk követnek a második helyen mindkét táborban. A kormánypárti válaszadók azonban nagyobb arányban nevezték meg a jövőbeli járványok veszélyét (51%), mint az ellenzékiek (40%). A klímakatasztrófa lehetsége mindkét csoport-ban a harmadik leggyakrabban említett veszély, de az ellenzékiek körében a fideszesekhez képest 4 százalékpont-tal többen aggódnak kifejezetten a klímaválság miatt. Fontos különbség, hogy míg a kormánypárti válaszadók lis-tájának negyedik helyén a globális migráció áll, az ellenzékieknél ez csak a 9. helyen van. Fordított trendet látunk viszont a demokráciák helyzetével kapcsolatosan. A demokrácia világszintű visszaszorulásától az ellenzékiek sok-kal jobban tartanak (5. hely, 32%), mint a kormánypártiak (8. hely, 21%).

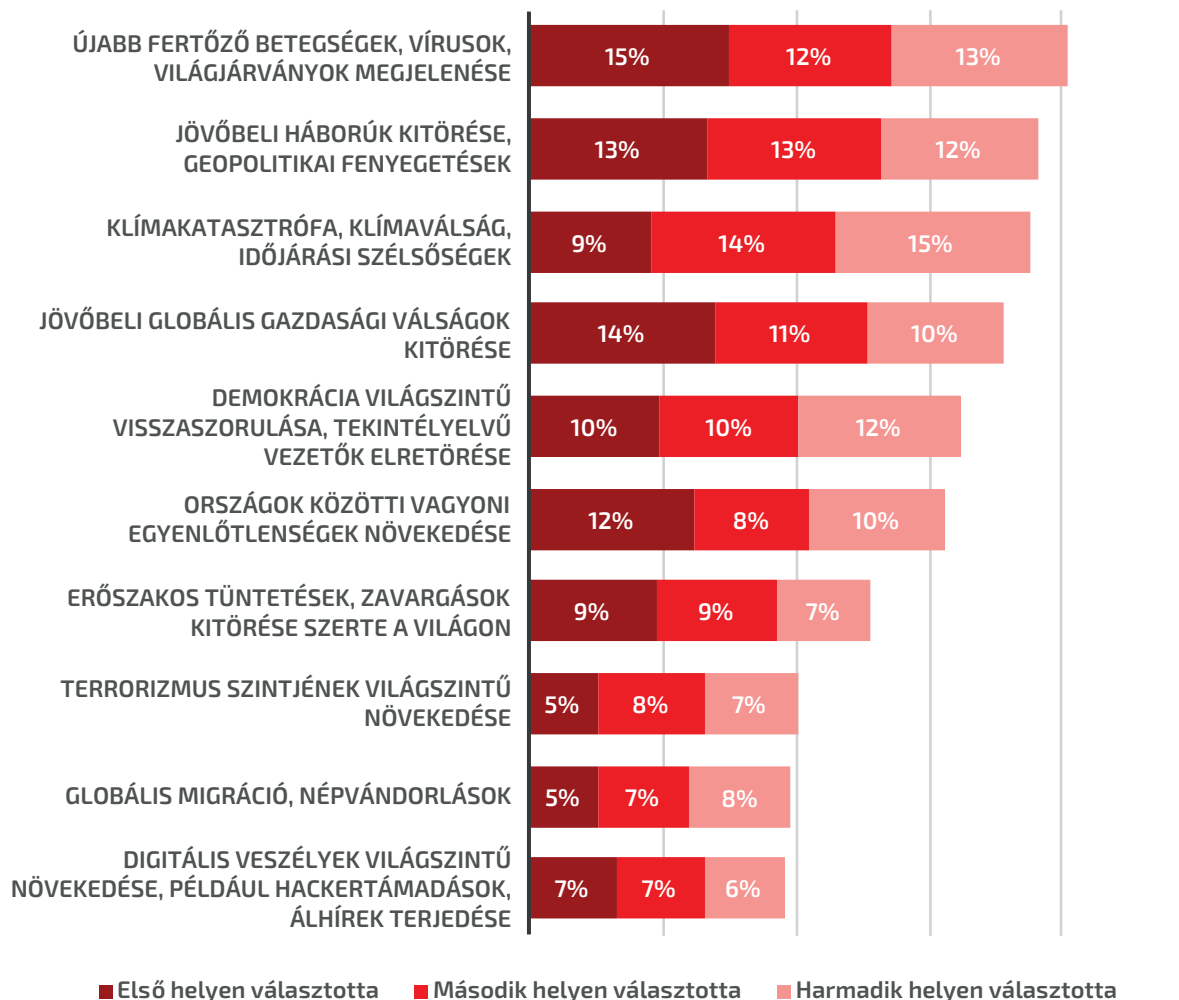
2. ábra

Melyik az a három, ami Önt személy szerint a legjobban aggasztja, amikor a világ jövőjére gondol? (Kormánypárti válaszadók, N=368)

3. ábra

Melyik az a három, ami Önt személy szerint a legjobban aggasztja, amikor a világ jövőjére gondol? (Ellenzéki válaszadók, N=274)

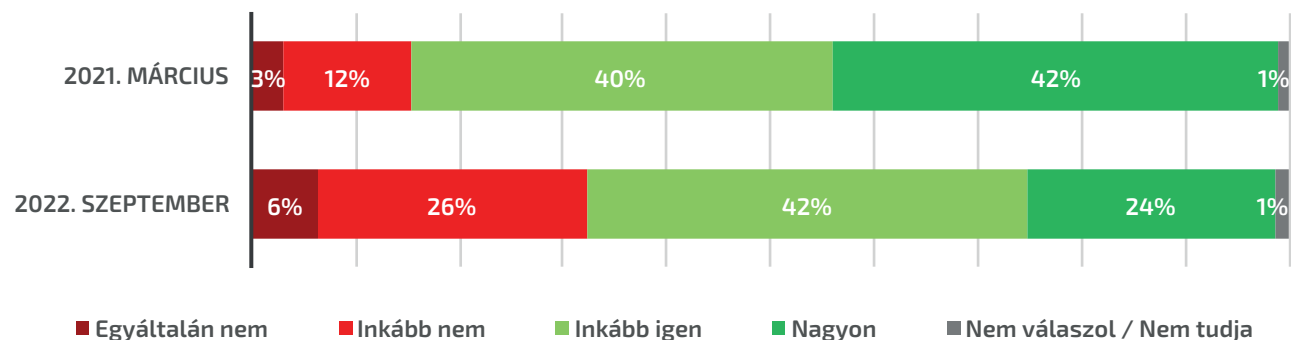

1.2. A koronavírus érzékelt veszélyessége

A 2021 márciusában és 2022 szeptemberében is megkérdeztük, hogy mennyire tartják veszélyesnek a magyarok a koronavírust. Az utóbbi másfél évben jelentősen csökkent a magyarok COVID-dal kapcsolatos általános veszély-érzete (4. ábra). A koronavírus-járvány harmadik hullámában (és egyben a járvány csúcspontján) a magyarok elsősorban többsége veszélyesnek tartotta a vírust (82%), másfél évvel később már 16 százalékponttal csökkent a vírust veszélyesnek tartó válaszadók aránya (66%). A vírust veszélytelennek tartó emberek aránya 15 százalékról 32 százalékra növekedett.

4. ábra

Ön szerint mennyire jelent veszélyt általában az emberek egészségére a koronavírus?

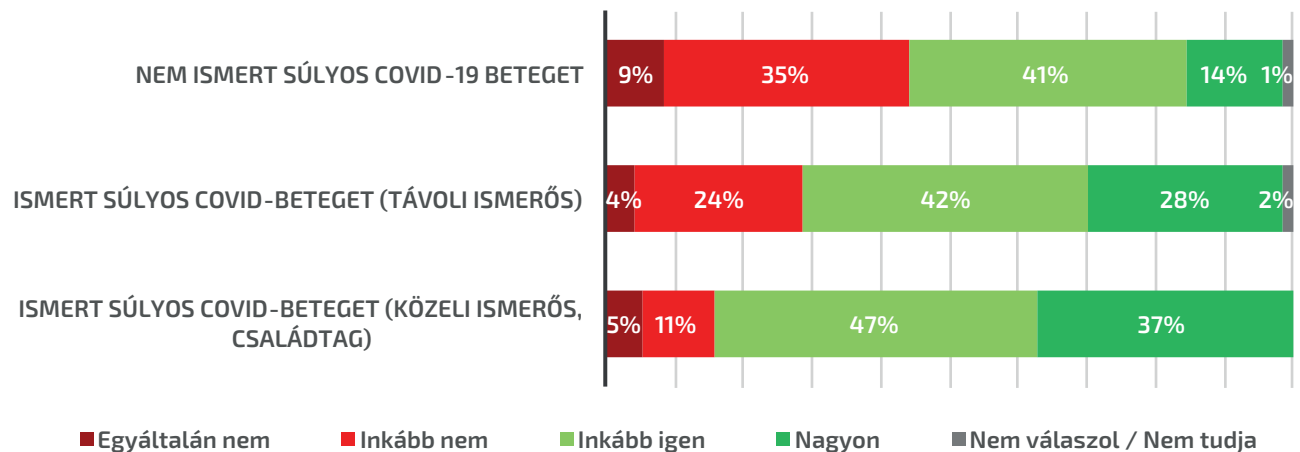
A politikai csoportok között csak mérsékelt különbségek mutatkoznak a kérdésben. Az összes politikai csoportban többségében vannak azok, akik veszélyesnek tartják a vírust. Ugyanakkor a leginkább a Fidesz-támogatók között van ebben egyetértés (71% szerint veszélyes, 29% szerint nem veszélyes a vírus). Ennél megosztottabbak a kérdésben az ellenzékiek (62% vs. 37%), a Mi Hazánk támogatói (56% vs. 41%) és a párt nélküliek (56% vs. 39%). A politikai megoszlások mögötti időbeli változás azt mutatja, hogy hasonló nagyságrendben nőtt a vírust veszélytelennek tartó válaszadók aránya a fideszesek (+17 százalékpont), az ellenzékiek (+21 százalékpont) és a párt nélküliek körében is (+23 százalékpont).

Korábbi kutatásaink és a nemzetközi szakirodalom is rámutatott, hogy az életkor meghatározó tényező a koronavírusos kapcsolatos attitűdökben. A vírus érzékelt veszélyessége is láthatóan növekszik az életkorral: míg a 40 év alattiak körében 41% tartja veszélytelennek a vírust, addig a középkorúak között 32%, míg a 60 év felettiak körében 29% gondolkozik hasonlóan (ugyanezen csoportokban 56%, 66% és 69% vélekedik ellentétesen). Átlag feletti a vírust veszélytelennek tartó emberek aránya a szakmunkásképzőt vagy szakiskolát végzettek között (42%).

Az adataink rámutatnak arra is, hogy nem a demográfiai és politikai tulajdonságok a leginkább meghatározóak a kérdésben, hanem a járvánnyal kapcsolatos személyes érintettség, valamint az oltott-nem oltott törésvonal. Külön kérdéssel felmértük, hogy a válaszadók ismernek-e olyan embert, aki kórházba került vagy elhunyt a COVID-19 betegség miatt (lásd: a „*Személyes érintettség a COVID-19 járvány során*” című fejezetet). Azon válaszadók tartották veszélytelennek a vírust a legnagyobb arányban (44%), akik nem ismertek súlyos COVID-19 beteget (5. ábra). Jólval kevesebben (28%) tartották veszélytelennek a vírust azok, akiknek távoli ismerőse esett át súlyos koronavírus megbetegedésen. Kifejezetten kevés válaszadó (16%) gondolta veszélytelennek a vírust azon válaszadók között, akiknek közeli ismerőse vagy családtagja került kórházba vagy halt meg a COVID-19 megbetegedés miatt.

5. ábra

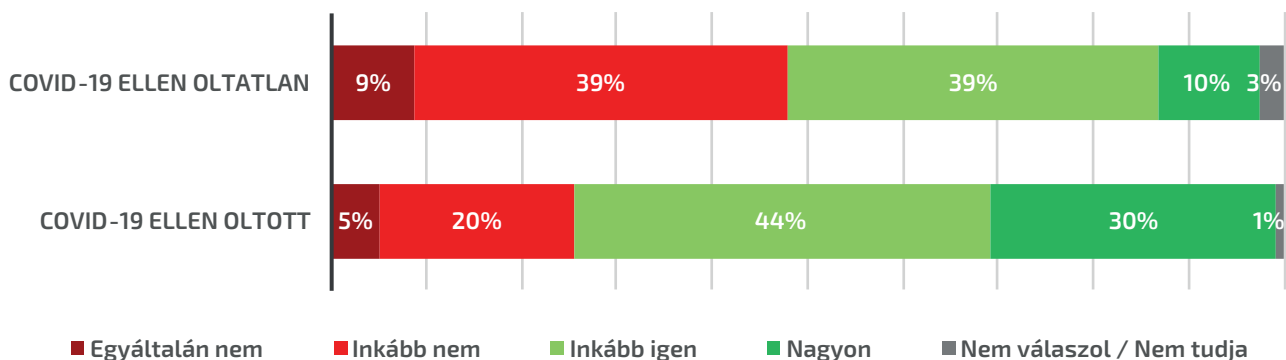
Ön szerint mennyire jelent veszélyt általában az emberek egészségére a koronavírus?

Hasonlóan nagy a különbség a COVID-19 oltást elfogadó és elutasító válaszadók között (6. ábra). Míg az oltottaknak csak a negyede (25%), addig az oltatlanoknak közel fele (48%) tartotta veszélytelennek a vírust. Az oltottak között háromszor annyian tartották nagyon veszélyesnek a vírust (30%), mint az oltatlanok körében (10%).

6. ábra

Ön szerint mennyire jelent veszélyt általában az emberek egészségére a koronavírus?

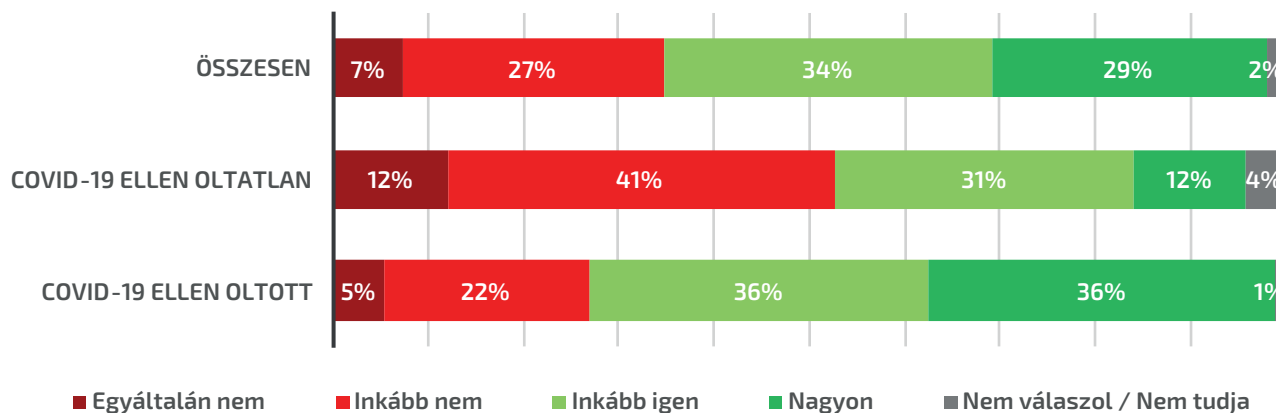

A koronavírussal kapcsolatos veszélyérzet csökkenése mögött állhat az oltás által megszerzett biztonságérzet és a vírus elleni védettségbe vetett bizalom. Éppen ezért külön megkérdeztük azt is, hogy mennyire gondolják a válaszadók a COVID-19 ellen oltatlan emberek számára veszélyesnek a vírust. Meglepő módon 4 százalékponttal kevesebb ember gondolja azt, hogy a vírus veszélyt jelent az oltatlanok számára (62%, 7. ábra), mint általában (66%, 4. ábra). Ennek megfelelően szintén többen gondolják az oltatlanok számára veszélytelennek a vírust (34%), mint általában (32%). Ugyanakkor némileg többen voltak, akik nagyon veszélyesnek tartották a vírust az oltatlanok számára (29%), mint általában (24%).

Ezeknek az ellentmondásos eredményeknek a magyarázata az, hogy az oltatlanok között vannak olyan válaszadók, akik saját magukra tekintve kevésbé tartják veszélyesnek a vírust, mint általában. A COVID-19 vakcinát elutasítók abszolút többsége (53%) az oltatlanok egészségére veszélytelennek tartja a vírust. Ugyanakkor tíz oltatlan válaszadóból négy (43%) elismeri, hogy veszélyes számukra a vírus. Az oltott válaszadók között az előző kérdéshez hasonló a válaszok megoszlása: csupán a negyedük (27%) nem tartja veszélyesnek a vírust az oltatlanok egészségére, míg közel háromnegyedük ezzel ellentétesen vélekedik (72%).

7. ábra

Ön szerint mennyire jelent veszélyt a COVID-19 ellen nem beoltott emberek egészségére a koronavírus?

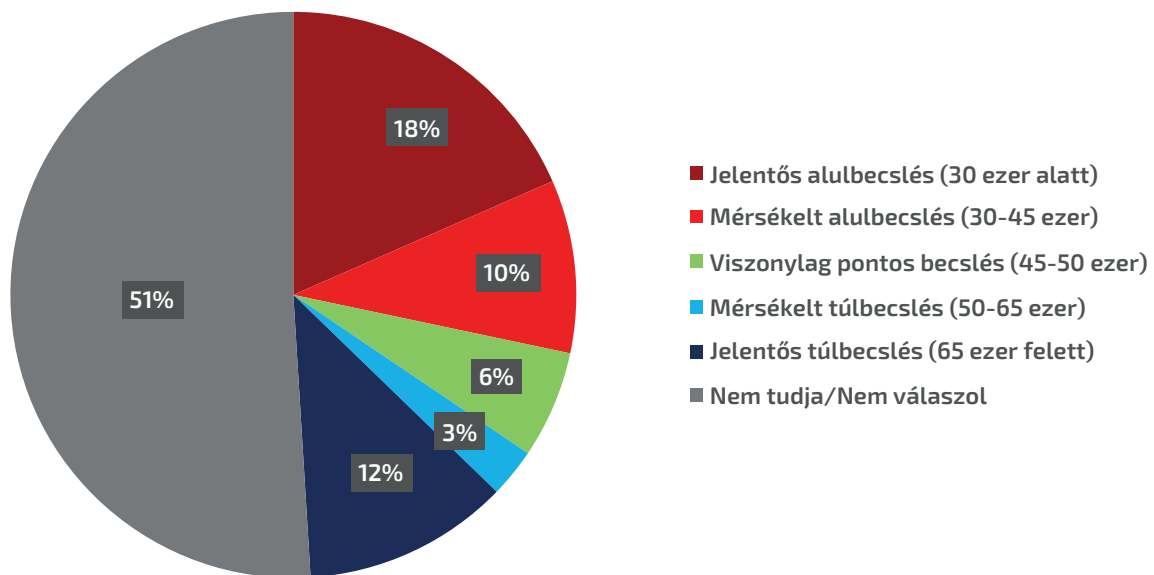
A kutatásunkban felmértük azt is, hogy mennyire vannak tisztában a magyarok, hány áldozata volt a COVID-19 világméretű járványnak az országban (8. ábra). A következő nyílt végű kérdést tettük fel a válaszadóknak: „Tudomása szerint körülbelül hány ember halt meg eddig koronavírusban Magyarországon?” A válaszokat öt kategóriába soroltuk. Az első kategóriába kerültek a 30 ezernél kisebb válaszok, ezeket jelentős alulbecslésnek tekintettük. A 30 és 45 ezer közötti válaszokat mérsékelt alulbecslésként kódoltuk be. Viszonylag pontos becslésnek tekintettük a 45 és 50 ezer közötti válaszokat.¹ Mérsékelt túlbecslésként értelmeztük az 50 és 65 ezer közötti válaszokat, és jelentős túlbecslésnek az ennél is több áldozattal számoló válaszokat.

Szembetűnő, hogy válaszadók fele nem tudta vagy nem akarta megbecsülni a járvány magyarországi áldozatainak számát. Ilyen magas válaszmegtagadási arány ritkán mutatkozik a kérdésekre, vagyis arra következtethetünk, hogy a magyarok számottevő része teljesen tájékozatlan a járvány áldozatainak számáról. Tíz válaszadóból kettő jelentősen, tízből egy mérsékelt alulbecsüli az áldozatok számát. Csupán a megkérdezettek 6 százaléka adott nagyságrendileg pontos becslést. Egészen pontos választ (47 és 48 ezer közötti áldozatszámot) a megkérdezettek kevesebb, mint 1 százaléka adott (0,6%). További 15% becsülte túl (kisebb vagy nagyobb mértékben) a járvány magyarországi áldozatainak számát.

¹ Az adatfelvételünk alatt az összes magyarországi koronavírusos halálesetek száma 47 409-ről 47 457-re növekedett.

8. ábra

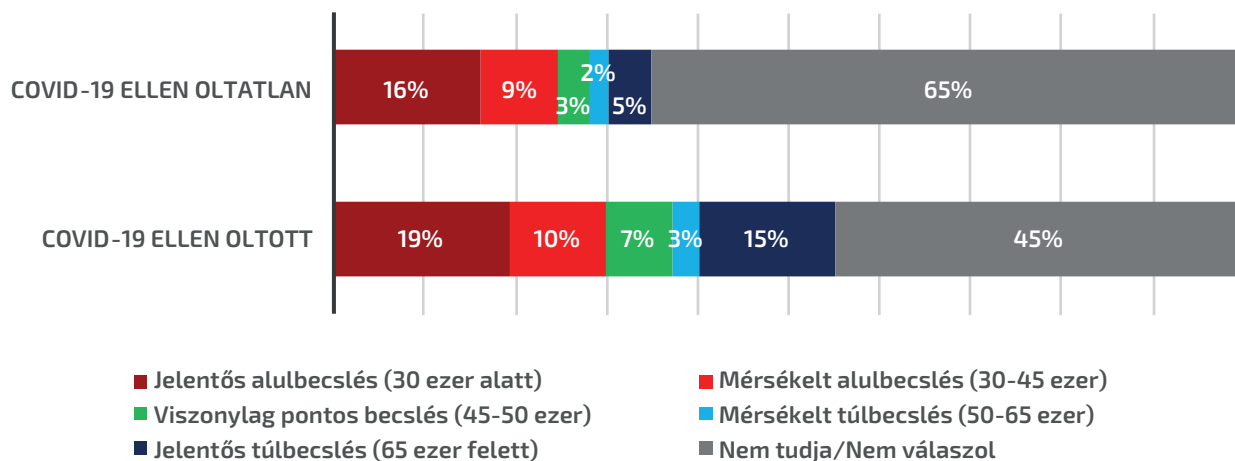
Tudomása szerint körülbelül hány ember halt meg eddig koronavírusban Magyarországon?

Az oltott-oltatlan bontás alapján látható, hogy igazán nagy különbség az érdemi választ megtagadók arányában van (9. ábra). Míg a COVID-19 ellen oltatlanok 65 százaléka nem tudott (vagy nem akart) válaszolni, addig az oltottak esetén csak 45% volt ez az arány. Ebből adódik, hogy az oltatlanokkal szemben az oltottak között az összes érdemi válaszkategóriában többen vannak. Hasonló mintázat látható a járvánnyal való személyes érintettség szerinti bontásban: azon válaszadók, akik nem ismertek súlyos COVID-beteget, 63 százalékos arányban nem válaszoltak, míg jóval alacsonyabb, 42-42% volt a válaszmegtagadók aránya azok körében, akiknek közeli vagy távoli ismerőse érintett volt.

9. ábra

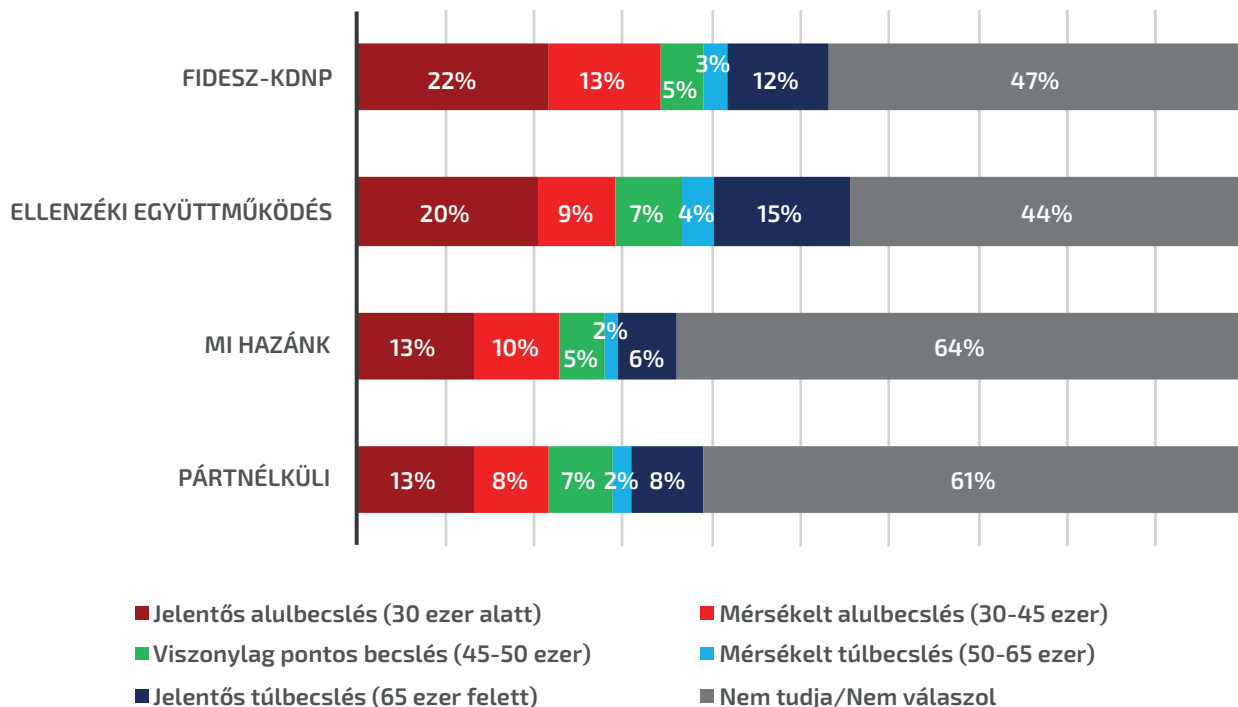
Tudomása szerint körülbelül hány ember halt meg eddig koronavírusban Magyarországon?

A két nagy politikai tömb tagjai jelentősen (17-20 százalékponttal) nagyobb arányban adtak érdemi választ a járvány áldozatainak számára vonatkozó kérdésre, mint a Mi Hazánk támogatói és a párt nélküliek (10. ábra). Az ellenzéki szavazók 7, a fideszesek 5 százaléka adott viszonylag pontos becslést a koronavírusban elhunytak számára. Az ellenzékiek némileg nagyobb arányban becsülik felül az áldozatok számát, mint a kormánypártiak (19% vs. 15%). Ennek megfelelően az ellenzék támogatói kisebb arányban becsülik alul a járvány súlyosságát a Fidesz-szavazókhoz képest (29% vs. 35%). A Mi Hazánk támogatók és a párt nélküliek között nincsenek hibahatáron túlmutató különbségek a kérdésben.

10. ábra

Tudomása szerint körülbelül hány ember halt meg eddig koronavírusban Magyarországon?

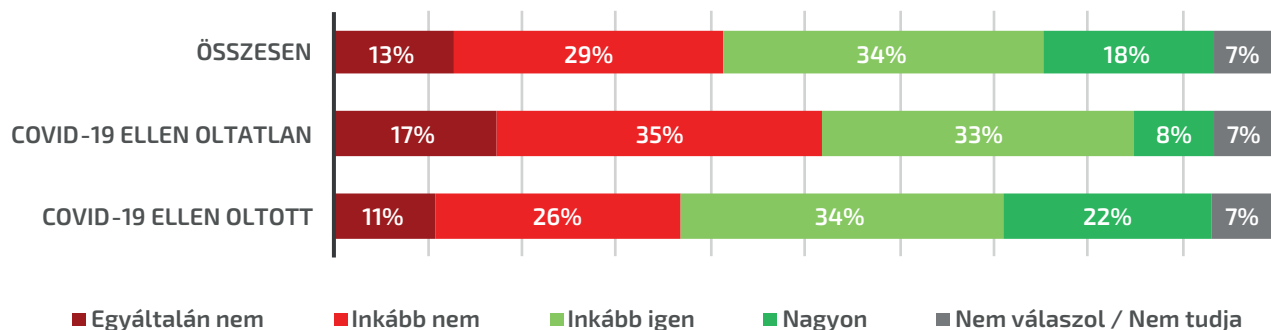
1.3. A majomhimlő érzékelt veszélyessége

Kutatásunkban összehasonlítási alapként a majomhimlő veszélyességéről is kérdeztük a válaszadókat. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2022 júniusában nemzetközi aggodalomra okot adó [közegészségügyi vészhelyzetet hirdetett](#) a majomhimlő betegség világszintű terjedése miatt. A majomhimlő kevésbé gyorsan terjed, mint a COVID-19 okozta megbetegedés. Az viszont nem egyértelmű, hogy melyik vírus hordoz nagyobb veszélyt azok számára, akik azt elkapták. A WHO által [elérhető adatok alapján](#) a majomhimlővel fertőzöttek halálozási aránya 3-6% közötti. Összehasonlításként, a járvány első szakaszában (2020 közepéig, vagyis a vakcinák megjelenése előtt) a COVID-19 [megbetegedések halálozási aránya](#) 2-7% között mozgott (2022. [szeptemberi adatok alapján](#) a COVID-19 fertőzések halálozási aránya már csak 1% volt, de jelentősek a régiók közötti különbségek.) Ezek alapján számíthatnánk arra, hogy veszélyesebbnek tartják a magyarok a majomhimlőt, mivel egy hasonlóan halálos betegségről van szó, mint amilyen a koronavírus volt a vakcinák megjelenése előtt. Az adataink alapján azonban 2022 szeptemberében valamivel kevesebben tartották veszélyesnek a majomhimlőt, mint a koronavírus.

A megkérdezettek 44 százaléka szerint veszélytelen a majomhimlő, míg 52% gondolta veszélyesnek ezt a megbetegedést (11. ábra). Az ismerethiány jele lehet, hogy ennél a kérdésnél 7% volt azok aránya, akik nem tudtak vagy nem akartak válaszolni, míg az előző kérdéseknél mindössze 1-2% volt ez az arány. A COVID-19 elleni oltott vs. nem oltott csoportok közötti különbség ennél a kérdésnél is meghatározó. Az oltatlanok többsége nem csak a koronavírusot, de a majomhimlőt is veszélytelennek tartja (52%), valamelyest kevesebben tartják egészségre veszélyesnek ezt a betegséget (41%). Az oltottak körében azonban a majomhimlőt veszélyesnek tartók vannak többségben (56% vs. 37%).

11. ábra

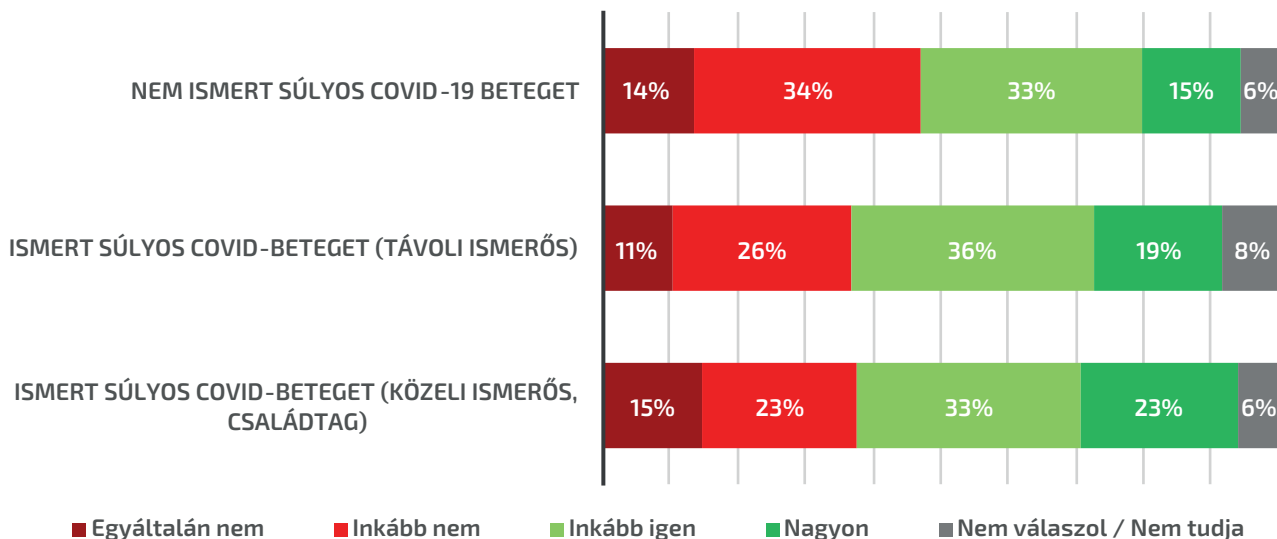
Ön szerint mennyire jelent veszélyt általában az emberek egészségére a majomhimlő?

A koronavírus súlyos szövődményeivel kapcsolatos érintettség az egyének ismeretségi körében az adataink alapján hatással van az általános egészségügyi attitűdökre is (12. ábra). Azon válaszadók, akiknek nem volt súlyos COVID-beteg ismerőse, kevésbé tartottak a majomhímlőtől is – ugyanakkora arányban gondolták veszélytelennek és veszélyesnek a vírust (48% vs. 48%). Azok között, akiknek egy ismerőse érintett volt súlyos COVID-megbetegedésben, már jóval többen voltak, akik a majomhímlőt is komolyan vették (távoli érintettség: 37% vs. 55%, közeli érintettség: 38% vs. 56%).

12. ábra

Ön szerint mennyire jelent veszélyt általában az emberek egészségére a majomhímlő?

2. Személyes érintettség a COVID-19 járványban

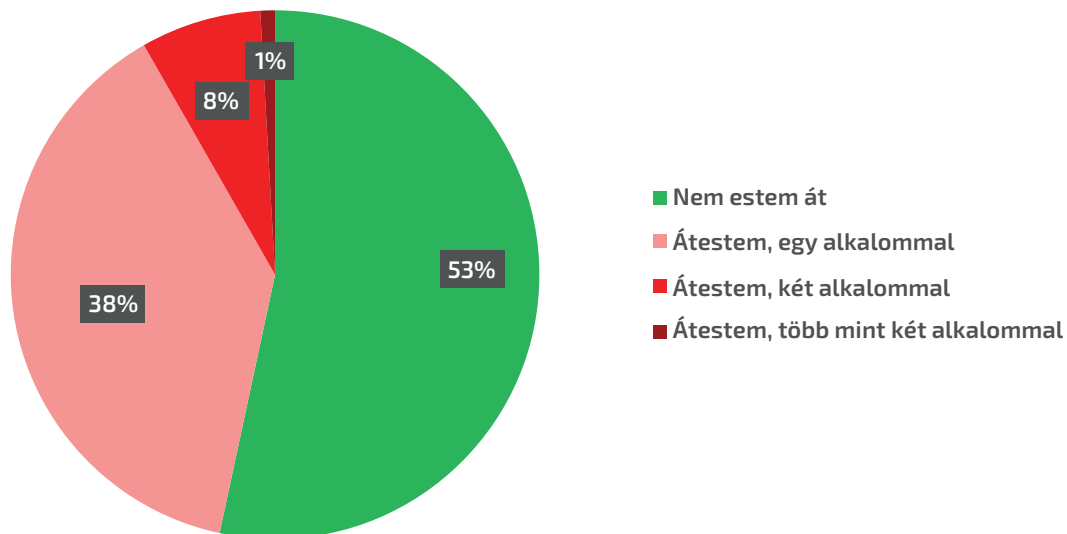
2.1. Közvetlen tapasztalat a betegségről

A kutatásunk résztvevőit megkérdeztük arról is, hogy átestek-e a COVID-19 betegségen és amennyiben igen, hány alkalommal (13. ábra). A COVID-19 fertőzöttség önbevallásos alapon történő felmérése tökéletlen, hiszen nem hivatalos diagnosztikával alátámasztott egészségügyi statisztikáról van szó. Ugyanakkor ezzel a kérdéssel betekintést kaphatunk abba, hogy különböző társadalmi csoportok a járványt és a betegséget személyesen is megtapasztaló szereplőként, vagy a járvány által nem érintett egyénként tekintenek magukra. Másrészt a járvány alatt az egészségügyi kommunikáció hangsúlyozta, hogy egyszeri koronavírusos fertőzés (és az oltás) sem ad teljes immunitást újabb megbetegedés ellen. Ugyanakkor nem elérhetőek olyan közegészségügyi adatok Magyarországon, melyekből tudnánk, hogy hányan fertőződtek meg többször is a betegséggel.

Az adatfelvételünk alapján a felnőtt magyar lakosság közel fele tud róla, hogy átesett a COVID-19 betegségen (47%), míg a megkérdezettek másik fele (53%) nem tud róla, hogy elkapta volna a vírust. A betegségen átesett válaszadók nagy része (38%) egyszer kapta el a vírust, jóval kevesebben fertőződtek meg kétszer (8%), és nagyon kevesen számoltak be arról, hogy ennél is több alkalommal megbetegedtek (1%).

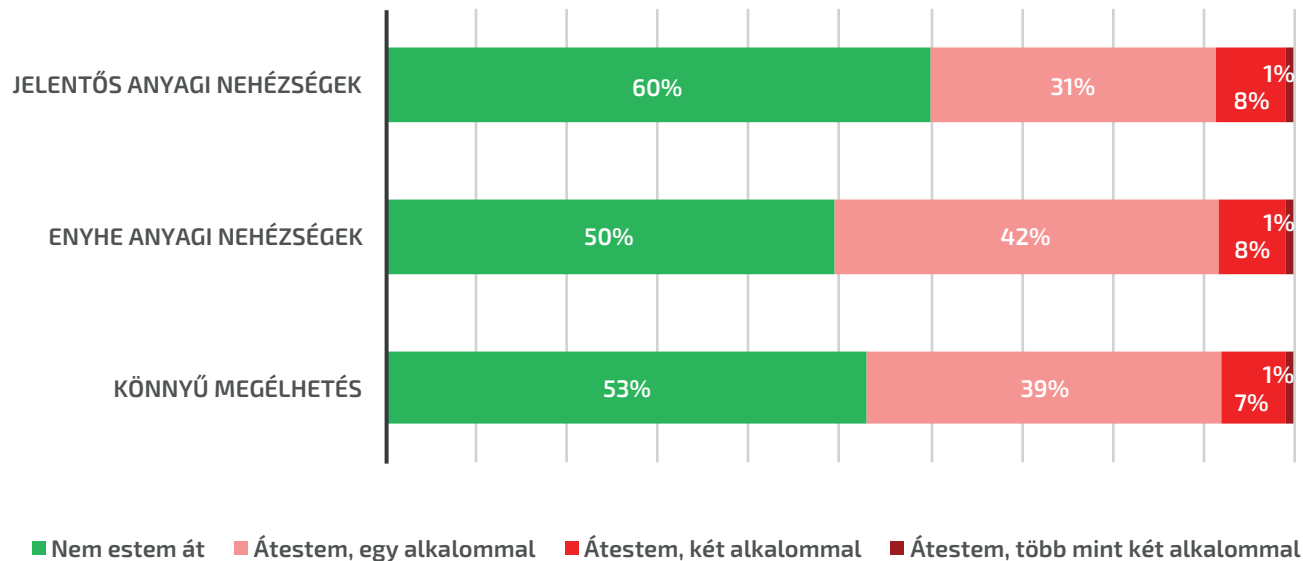
13. ábra

Ön átesett a COVID-19 betegségen, és amennyiben igen, hány alkalommal?

A COVID-tesztek kiemelkedően drágák voltak nemzetközi összehasonlításban Magyarországon. Erre mutat rá a fertőzöttségre vonatkozó kérdés anyagi helyzet szerinti bontása (14. ábra). A jelentős anyagi nehézségekről beszámoló válaszadók láthatóan kisebb arányban számoltak be korábbi COVID-megbetegedésről. Elképzelhető ugyan, hogy ez a csoport szociálisan is izoláltabb, így kevésbé volt kitéve a fertőzésnek, ugyanakkor valószínűbb magyarázat, hogy a különbség abból adódik, hogy ezek a válaszadók nem tudták megengedni maguknak a teszteket, és így nem tudják, hogy átestek-e ezen a betegségen. Utóbbi magyarázattal van összhangban az is, hogy a legfeljebb 8 általános végzettek között szintén nagyobb arányban vannak azok, akik tudomásuk szerint nem estek át a COVID-on (60%), mint a magasabb képzettségi csoportokban (50-51%). A főbb demográfiai és politikai csoportok közül a budapestiek (59%), a 60 év feletti (59%) és a párt nélküliek (60%) mondták jelentősen átlag feletti arányban, hogy nem estek át a betegségen.

14. ábra

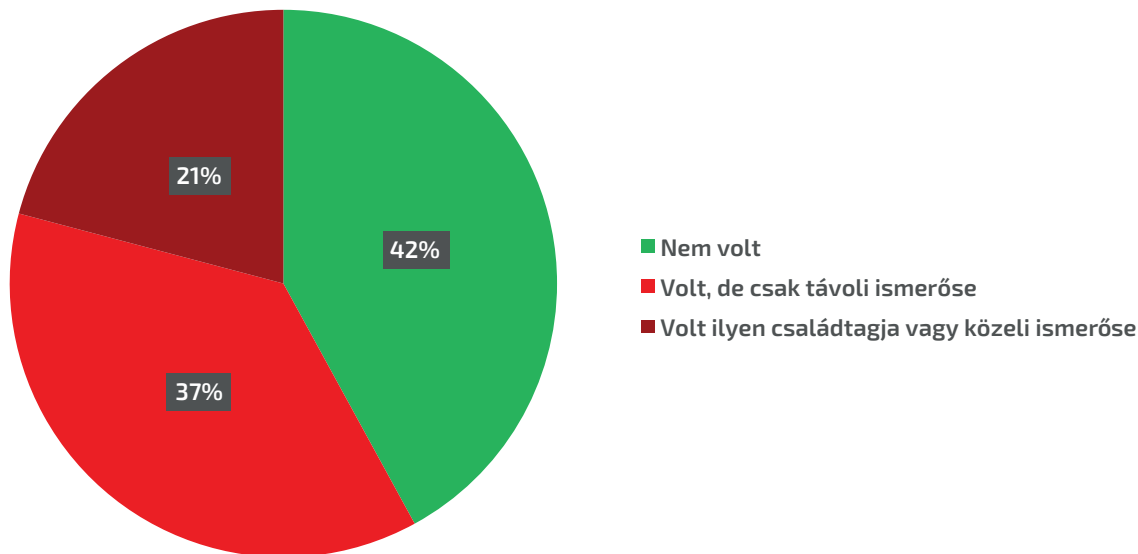
Ön átesett a COVID-19 betegségen, és amennyiben igen, hány alkalommal?

2.2. Súlyos COVID-megbetegedések a magyarok kapcsolati hálójában

Arról is kérdeztük a válaszadókat, hogy a közeli vagy távoli ismerőseik között voltak-e súlyos COVID-betegek. A pontos kérdés így hangzott: „Volt olyan ismerőse, aki elkapta a COVID-19 betegséget, és nagyon súlyos lefolyása volt számára a megbetegedésnek (kórházba került vagy elhunyt)?” Ez a kérdés sokat segít annak megértésében, hogy a magyar társadalom különböző csoportjai személyesen hogyan élték meg a pandémiát, valamint azt is, hogy a súlyos megbetegedés az ismeretségi körben van-e hatással az egészségügyi és egyéb attitűdökre. Tíz megkérdezettből négy (42%) nem ismert súlyos COVID-beteget, hasonlóan sokan (37%) ismertek, de nem közeli ismerős volt érintett, míg a válaszadók ötödének (21%) volt olyan közeli ismerőse vagy családtagja, aki kórházba került vagy elhunyt koronavírusos megbetegedés miatt (15. ábra).

15. ábra

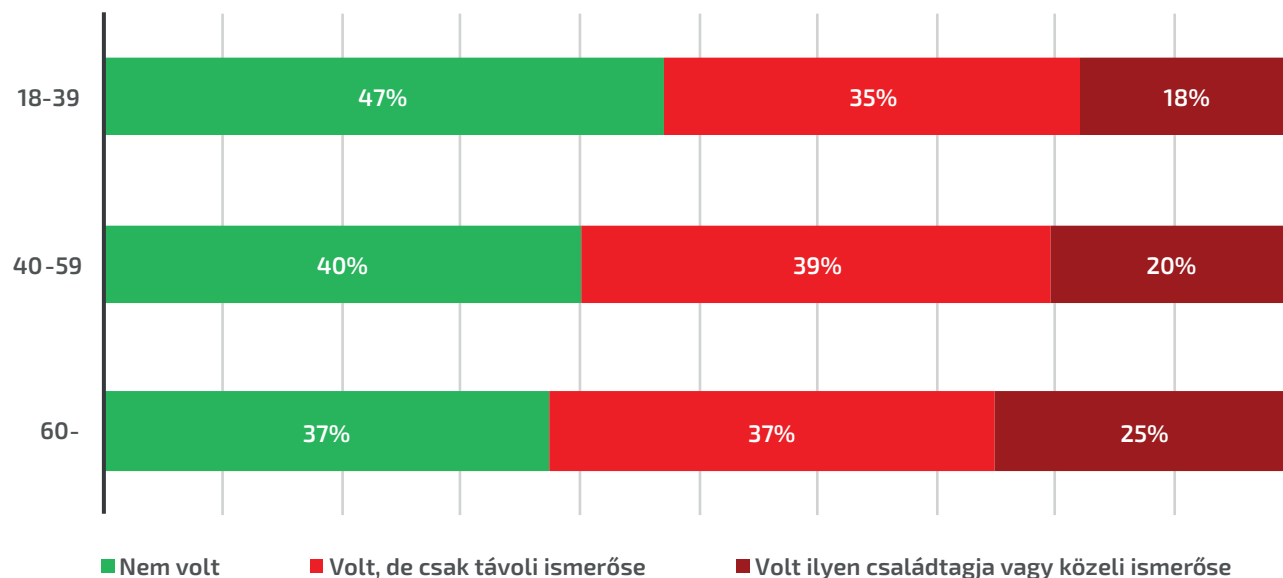
Volt olyan ismerőse, aki elkapta a COVID-19 betegséget, és nagyon súlyos lefolyása volt számára a megbetegedésnek (kórházba került vagy elhunyt)?

Az életkori bontás egyértelmű mintázatot mutat: az idősebb korcsoportok felé haladva növekszik a súlyos COVID-betegekkel való személyes kapcsolat aránya (16. ábra). Míg a 40 év alattiaknak a 47 százaléka nem ismert olyan COVID-beteget, aki kórházba került vagy meghalt, addig a 40-59 év közöttiek 40 százalékára, a 60 év felettieknek pedig csak 37 százalékára volt ugyanez elmondható.

16. ábra

Volt olyan ismerőse, aki elkapta a COVID-19 betegséget, és nagyon súlyos lefolyása volt számára a megbetegedésnek (kórházba került vagy elhunyt)?

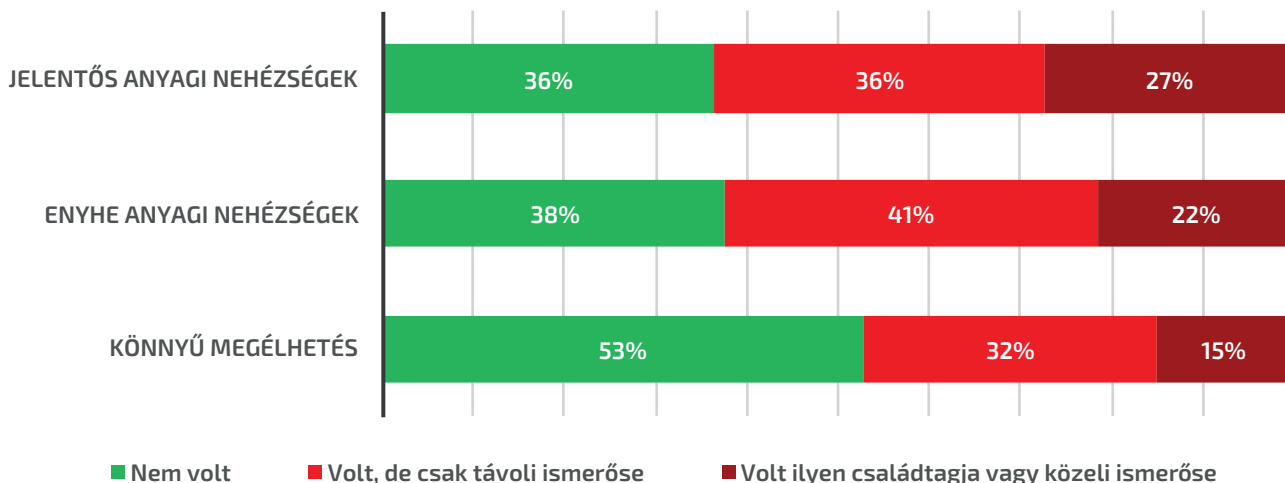

A különbség oka kézenfekvő, mivel az idősebbek jobban veszélyeztetettek voltak a vírus által, és az egyének általában a saját korcsoportjukkal tartják leginkább a kapcsolatot. Ugyanakkor az eredmény rámutat az idősek járvánnyal kapcsolatos tudatosságának egy fontos magyarázójára. Korábbi tanulmányainkban is bemutattuk, hogy az idősebb korcsoportok komolyabban veszik a vírust, elővigyázatosabbak és nagyobb arányban veszik fel az oltást is. Ezt azzal magyaráztuk, hogy az idősebbek tisztában vannak azzal, hogy veszélyesebb számukra a koronavírus megbetegedés és a közegészségügyi kommunikáció is ezt hangsúlyozta. A fenti ábra azonban rámutat arra, hogy az idősebbek az ismeretségi körükben is nagyobb arányban láttak igazolást a járvánnyal kapcsolatos félelmekre, mint a fiatalok.

A kérdés anyagi csoportok szerinti bontása meglepő mintázatot mutat (17. ábra). A könnyű megélhetésről beszámoló több mint fele (53%) nem ismert súlyos COVID-beteget. Az anyagi nehézségekről beszámoló csoportokban jelentősen, 15-17 százalékponttal alacsonyabb volt ez az arány (36% és 38%). A közeli ismerősök, családtagok között súlyos megbetegedést átélt ismerősökkel rendelkezők aránya a megélhetési nehézségek szintjével növekszik. A könnyű megélhetésük között csak 15%, az enyhe nehézségeket tapasztalók csoportjában 22%, míg a jelentős anyagi nehézségekkel rendelkezők között 27% ez az arány. Vagyis az anyagilag nélkülözők között gyakoribb volt a járvány súlyos egészségügyi veszélyeivel való személyes szembesülés is.

17. ábra

Volt olyan ismerőse, aki elkapta a COVID-19 betegséget, és nagyon súlyos lefolyása volt számára a megbetegedésnek (kórházba került vagy elhunyt)?

A főbb politikai csoportok között nem volt jelentős különbség a kérdésben. A demográfiai kategóriák közül a Budapesten élők között volt jelentősen átlag feletti azok aránya, akik nem ismertek súlyos COVID-beteget (48%). Ezzel összhangban áll az is, hogy a fővárosiak között átlag alatti volt a múltbeli COVID-fertőzés aránya (az önbevallásra alapuló mérésünk alapján).

2.3. A COVID-19 egészségügyi következményei: poszt-COVID és long-COVID szindróma Magyarországon

A COVID-19 fertőzés sok esetben a betegség lefolyása után is további egészségügyi panaszokkal jár. Az orvosi szakirodalom ezt **poszt-COVID szindrómának** hívja. Egy egészségügyi meta-analízis alapján a poszt-COVID-szindrómának a leggyakoribb tünetei neurológiai, légzőszervi, mozgásszervi és gyomor-bélrendszeri zavarok². A tünetek hosszú távú jelenlétét perzisztens-poszt-COVID vagy long-COVID szindrómának nevezik. Kutatásunkban kísérletet tettünk arra, hogy felmérjük, hogy a lakosság mekkora része lehetett érintett a poszt-COVID vagy long-COVID szindrómában.

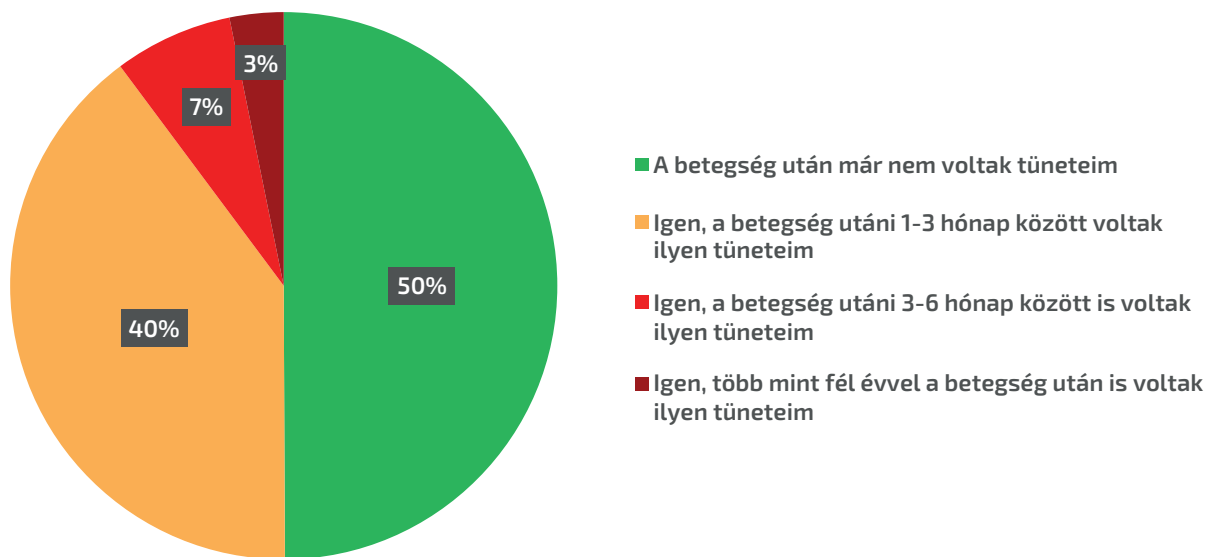
A COVID-19 megbetegedésre vonatkozó kérdésünk után a következő kérdést tettük fel azon válaszadóknak, akik beszámoltak arról, hogy átestek a betegségen: „Voltak tünetei a betegség lefolyása után is (pl. levertség, fáradékonyság, köhögés, nehéz légzés)?” Fontos leszögezni, hogy egy közvélemény-kutatási kérdés önmagában tökéletlen eszköze a poszt-COVID és long-COVID szindróma azonosításának. A poszt-COVID szűrésének komoly és alapos egészségügyi protokollja van. A kérdésünkben nem soroltuk fel az összes lehetséges tünetet, mivel az nem lett volna életszerű. További korlátot jelent, hogy egy érzékeny egészségügyi kérdésről van szó. Mindezen korlátok mellett is úgy gondoljuk, hogy nagyságrendileg reális képet kaphatunk arról, hogy a betegségen átesett emberek mekkora arányban lehetnek érintettek a poszt-COVID és long-COVID szindrómával.

² A gyakran említett tünetek a következők: fáradtság, nehéz légzés, fájdalom és diszkomfort-érzés, szorongás, depresszió, koncentrációs és alvászavar, hajhullás, köhögés, ízületi és mellkasi fájdalom, kognitív zavar, szédülés, fejfájás, torokszárazság, szívdobogás, szaglászvesztés, hányás-hasmenés.

A koronavírus megbetegedésen átesett válaszadók fele számolt be arról, hogy később is voltak tüneteik (18. ábra). A megkérdezettek nagy része (40%) mondta azt, hogy a betegség utáni 1-3 hónapban volt valamilyen poszt-COVID szindrómára utaló tünete. 10% mondta azt, hogy ennél tovább tartottak a betegség utáni tüneteik, vagyis ez a potenciálisan long-COVID szindrómát átélt koronavírusos fertőzöttek aránya. Ezen válaszadók többségének (7%) fél éven belül elmúltak a tüneteik, de voltak, akik még fél év után is tapasztaltak long-COVID-ra utaló tüneteket.

18. ábra

Voltak további tüneteik, a betegség lefolyása után is (pl. levertség, fáradékonyság, köhögés, nehéz légzés) és amennyiben igen, mennyi ideig tartottak azok? (Azok körében, akik átestek COVID-19 betegségen, N=466)

Többváltozós elemzéssel vizsgáltuk, hogy milyen demográfiai csoportokra jellemzőbbek a kérdőívünkben felmért, poszt-COVID és long-COVID szindrómára utaló tünetek (19. ábra). Az egyén gazdasági helyzetértékelésének a hatását is vizsgáltuk, azt feltételezve, hogy a rosszabb anyagi helyzet összefüggésben állhat a COVID-betegség nem megfelelő kezelésével, így a hosszú távú szövődmények kialakulásának esélyeit is növelheti. Ezen túl azt is fel akar-

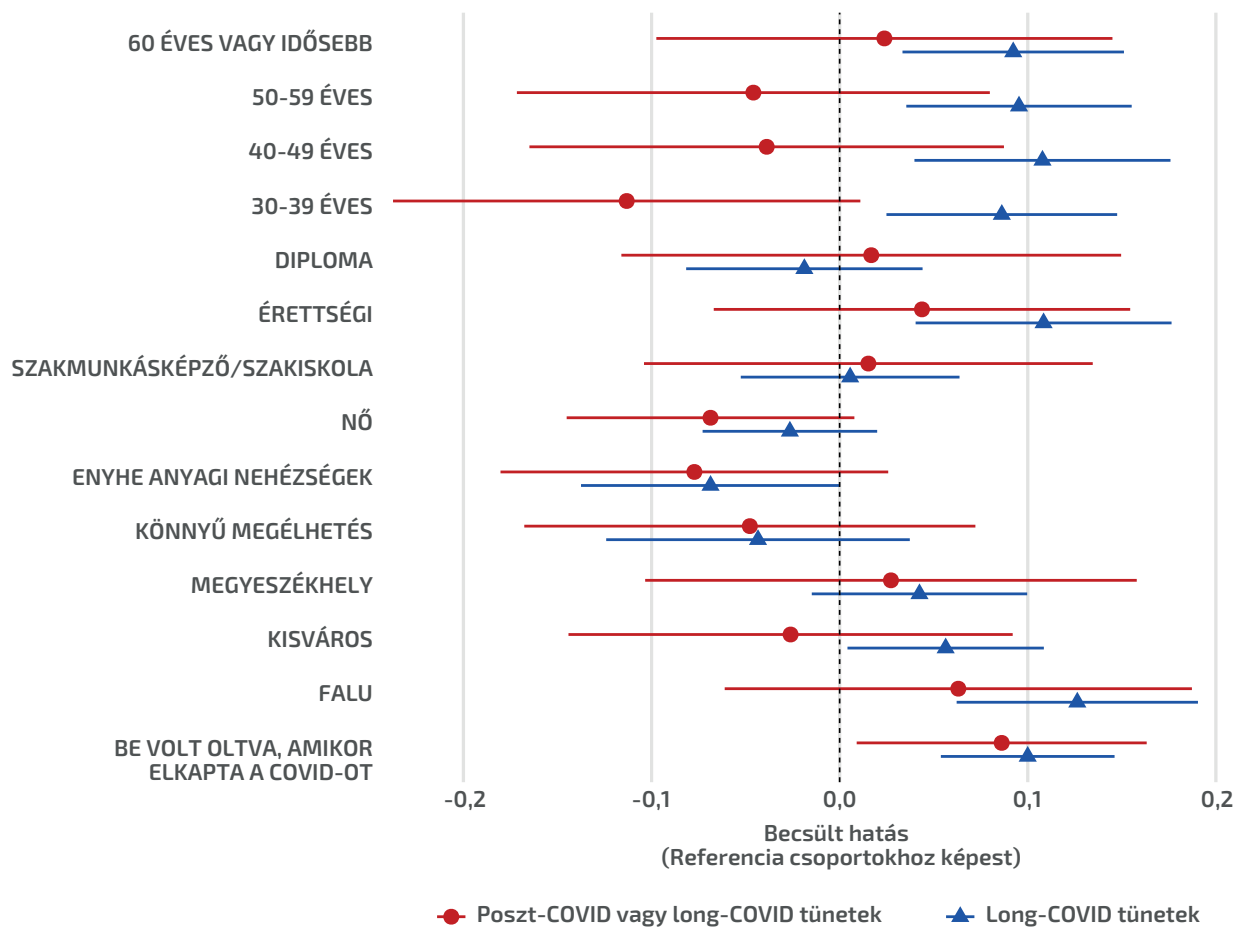
tuk mérni, hogy a COVID-oltás tudta-e csökkenteni a hosszú távú szövődmények kialakulásának valószínűségét azok körében, akik az oltás felvétele után később elkapták a vírust. Kétféle modellt futtattunk le: egyrészt azt vizsgáltuk, hogy a vizsgált tényezők hogyan hatottak bármilyen, a COVID-19 betegség utáni tünetek kialakulására időtávtól függetlenül (poszt-COVID-ra vagy long-COVID-ra utaló tünetek), másrészt pedig azt, hogy miként hatottak ugyanezen tényezők kizárólag a hosszú távú (3 hónapon túlmutató) tünetekre (long-COVID-ra utaló tünetek).

A vizsgált tényezők szinte kizárólag a hosszú távú tünetekre voltak szignifikáns hatással. A 30 év alattiakhoz képest az összes idősebb korcsoportban nagyobb eséllyel számoltak be long-COVID-ra utaló tünetekről. A legfeljebb 8 általánost végzettekhez képest az érettségizettek nagyobb eséllyel számoltak be hosszú távú tünetekről. A többi végzettségi szintnek, az anyagi helyzetnek és a nemnek nem volt szignifikáns hatása. Fontos felfedezés azonban, hogy a fővároshoz képest a kisvárosokban és a falvakban nagyobb eséllyel számoltak be long-COVID-ra utaló tünetekről. Ez azért is fontos, mivel az életkorból adódó hatást kiszűrtük, vagyis a kistelepülések egyedi mintáját nem a korfában mutatkozó különbségek magyarázzák. A kisebb települések tehát a COVID-19 betegség hosszútávú szövődményeinek vizsgálatában és kezelésében a jövőben kiemelt figyelmet érdemelnek.

A leginkább meglepő eredményünk, hogy azok, akik a betegség előtt már oltva voltak a COVID-19 ellen, nagyobb valószínűséggel számoltak be mind poszt-COVID-ra, mind long-COVID-re utaló tünetekről. Ez nem azt jelenti, hogy az oltás hosszú távú szövődményekre gyakorolt pozitív hatását bizonyítottuk volna, hiszen számos kihagyott egészségügyi változó van, ami magyarázhatja ezt a különbséget. Tudjuk például, hogy a veszélyeztetett csoportok (idősek, krónikus betegek) hamarabb kapták meg a COVID-19 elleni oltást, így erősen feltételezhető, hogy közöttük többen vannak olyanok, akik a betegség előtt már oltva voltak, és akiket az oltás akár a halálos végkimeneteltől is megvédett. Szintén feltételezhető, hogy azok között, akik az oltás után elkapták a betegséget arányaiban többen vannak immunhiányos, vagy más egészségügyi problémával rendelkező egyének. Vagyis elképzelhető, hogy ezek az egyéni egészségügyi jellemzők teszik hajlamosabbá a COVID-betegség hosszú távú szövődményire azokat, akik az oltás után kapták el a betegséget. Ugyanakkor ez az eredmény rámutat arra, hogy a COVID-19 oltás nem jelent általános megoldást a poszt-COVID és long-COVID tünetek megelőzésében. Az adataink tükrében a magyar társadalom jelentős részét érinthetik a COVID-19 megbetegedés hosszú távú szövődményei, így a közegészségügyi rendszernek is nagyobb hangsúlyt kell fektetni a megelőzés és a COVID-19 megbetegedés akut kezelésén túl a poszt-COVID tünetek feltérképezésére és gyógyítására is.

19. ábra.

Egészségügyi, gazdasági és demográfiai tulajdonságok hatása a poszt-COVID és long-COVID szindrómára utaló tünetekről való beszámolás valószínűségére

Megjegyzés:

Az ábrán logisztikus regressziós modellek alapján számolt átlagos marginális hatásokat mutatunk be (90 százalékos konfidencia intervallum). A referenciacsoportok a következők: a 30 év alattiak, a legfeljebb 8 általánost végzettek, a férfiak, akik súlyos anyagi nehézségekkel szembesülnek, a Budapesten élők, valamint az oltatlanok csoportjai.

3. Oltottság és oltakozási szándék

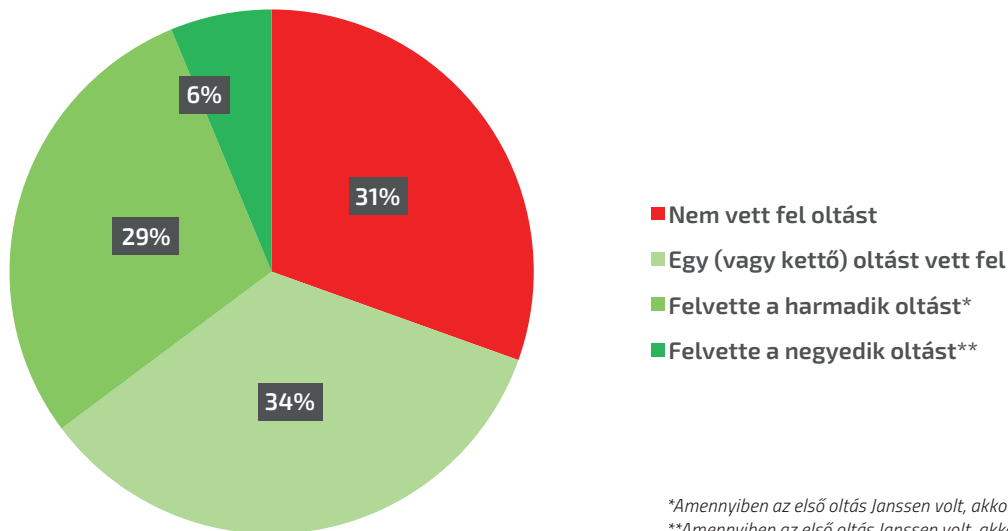
Ebben a fejezetben a magyarok oltásokkal kapcsolatos attitűdjeit vizsgáljuk részletesen. Először bemutatjuk, hogy az adatfelvételünk alapján hányan vették fel a COVID-19 elleni védőoltásokat és az ismétlőoltásokat. Habár ez egy érzékeny egészségügyi kérdés, több szempontból is hasznosnak találtuk ennek a felmérését. Az átfogó eloszlás alapján meg tudjuk vizsgálni, hogy az oltottság szempontjából is leképezi-e a mintánk a magyar társadalmat. Másrészt betekintést tudunk nyújtani abba, hogy a vakcina felvétele mutat-e valamilyen politikai vagy demográfiai mintázatot, valamint hogy milyen összefüggésben áll a járvánnyal kapcsolatos tapasztalatokkal. Külön felmértük, hogy mi vette rá az oltásra azokat, akik korábban hezitáltak ezzel kapcsolatban. A COVID-19 ellen oltatlan válaszadókat arról kérdeztük, hogy milyen megfontolásból nem vették fel az oltást. Arról is kérdeztük a válaszadókat, hogy milyen egyéb betegségek ellen vennének fel oltást, illetve milyen különböző betegségek ellen oltatnák be a gyerekeiket.

3.1. A COVID-oltás és az ismétlőoltás elfogadottsága

Kiadványunkban felmértük a magyar lakosság COVID-19 elleni átoltottságát. A válaszadóktól először megkérdeztük, hogy felvették-e a COVID-19 elleni valamelyik védőoltást, és amennyiben igen, melyik vakcinát vették fel. Kutatásunkban a megkérdezettek 69 százaléka mondta azt, hogy felvette az oltást és 31% válaszolta azt, hogy nem vette fel az oltást (20. ábra). A válaszadók 34 százaléka vett fel csak egy vagy kettő oltást. 29% vallott arról, hogy felvette a harmadik oltást, és 6% arról, hogy felvette a negyedik oltást is. A kormányzat közlései alapján az adatfelvételünk alatt a teljes lakosság 66 százaléka volt oltott Magyarországon, 23% vett fel csak egy vagy két oltást, 40% vette fel a harmadik és 4% a negyedik oltást.³ A kormányzati adatok azonban a teljes népességre vonatkoznak, nem a felnőtt lakosságra (amivel össze kéne hasonlítani a kutatásunk adatfelvételét). Mindezen korlátok mellett is megállapítható, hogy a mintánkban nagyságrendileg hasonló az egyes oltási csoportok aránya, mint a teljes sokaságban.

20. ábra

A COVID-19 oltás és ismétlőoltások felvételének gyakorisága

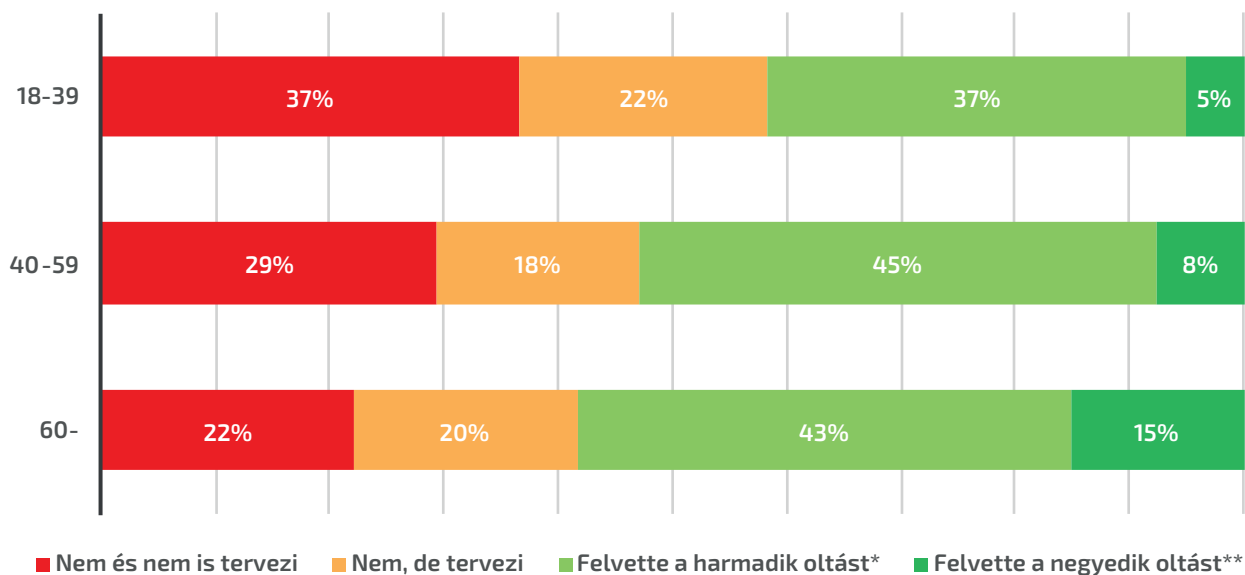

³ A kormány közlése és a KSH 2022-es népességi adatai alapján.

Az ismétlőoltásra vonatkozó kérdést csak azoktól a válaszadóktól kérdeztük meg, akik azt mondták, hogy be vannak oltva a koronavírus ellen. Ennek a kérdésnek a bontásait külön is ábráztuk (21. ábra). A leglátványosabb mintázatot az életkori bontás mutat. Az ismétlőoltás egyértelmű elutasítása a 40 év alattiak körében 37%, a középkorúak körében ez az arány 29%, a 60 év felettiak körében pedig már csak 22%. Mindegyik életkori csoportban az oltottak ötöde mondta, hogy nem vette még fel a harmadik (első Janssen oltás esetén a második) oltást, de tervezi ezt megtenni. A harmadik oltást is felvett válaszadók aránya a 40 alattiak csoportjában a legalacsonyabb (37%), a középkorú és az idősebb korosztályban közel azonos (45% és 43%). A negyedik oltás lehetőségével egyértelműen a 60 év felettiek éltek leginkább (15%), kétszer akkora arányban vették fel, mint a 40-59 év közöttiek (8%) és háromszor annyian, mint a 40 év alattiak (5%).

21. ábra

Az első két oltáson túl vett fel újabb COVID-19 elleni emlékeztető oltást? (A COVID-19 ellen oltott válaszadók körében, N=694)

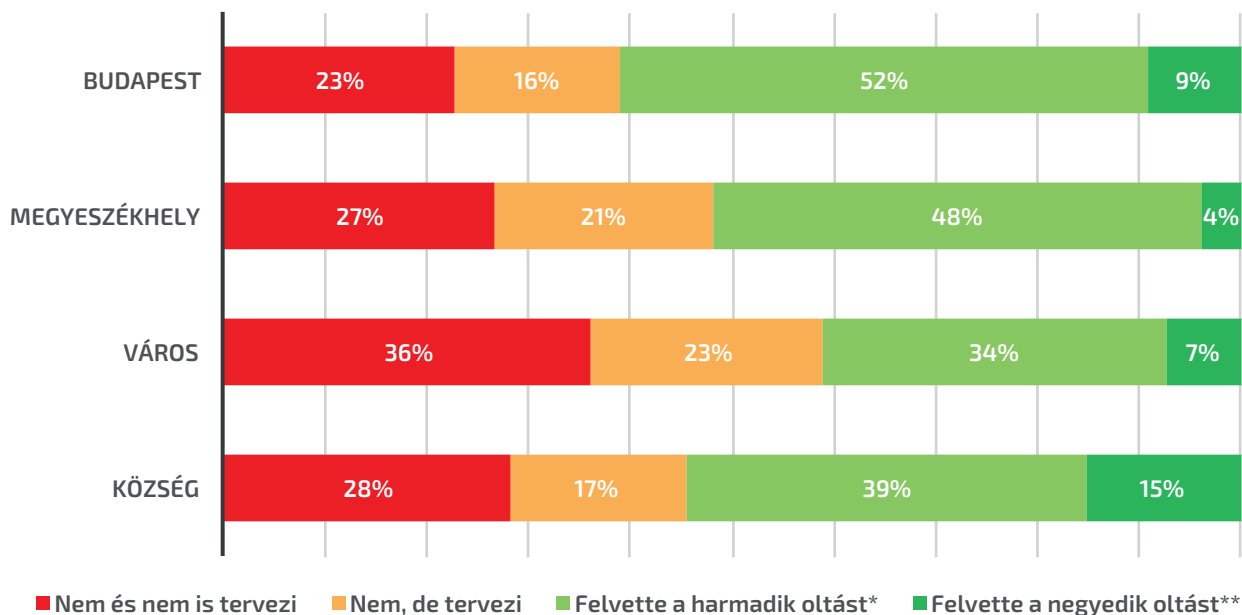
*Amennyiben az első oltás Janssen volt, akkor a második oltást

**Amennyiben az első oltás Janssen volt, akkor a harmadik oltást

A kérdés településtípus szerinti bontása azt mutatja, hogy az oltottak körében a kisvárosokban a legnagyobb az ismételőltás elutasítottsága (36%), a megyeszékhelyeken és a falvakban valamivel kisebb (27% és 28%), míg Budapesten a legalacsonyabb (23%) ez az arány (22. ábra). A fővárosban és a falvakban 16% és 17% tervezi felvenni a harmadik oltást, míg a többi városban valamivel magasabb 21%-23% ez az arány. Budapesten kimagasló az aránya azoknak, akik az első oltási körön túl legalább egy ismételőltást felvettek (61%). A megyeszékhelyeken és a falvakban valamivel kisebb ez a csoport, de az oltottak abszolút többsége felvette a harmadik vagy akár negyedik oltást is (52% és 53%). A kisebb városokban viszont már az oltottaknak kevesebb, mint a fele ment el újabb emlékeztető oltásra (41%).

22. ábra

**Az első két oltáson túl vett fel újabb COVID-19 elleni emlékeztető oltást?
(A COVID-19 ellen oltott válaszadók körében, N=694)**

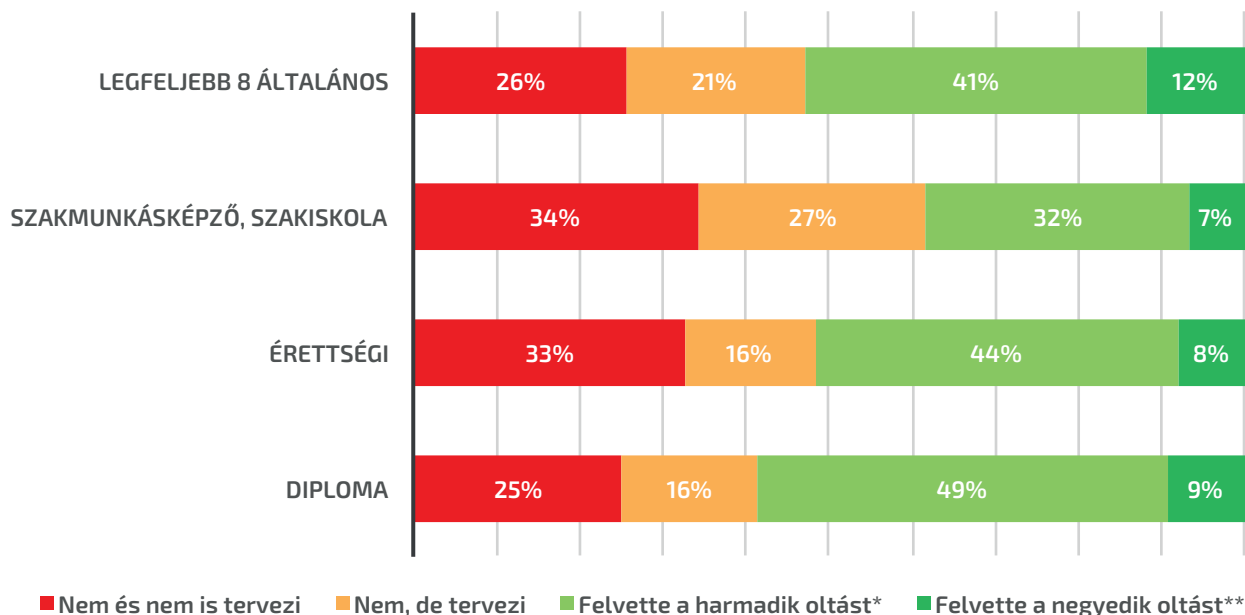
*Amennyiben az első oltás Janssen volt, akkor a második oltást

**Amennyiben az első oltás Janssen volt, akkor a harmadik oltást

Az ismétlőoltások felvétele iskolázottsági mintát is mutat (23. ábra). A szakmunkásképzőt vagy szakiskolát végzettek körében a legalacsonyabb az oltottak között azok aránya, akik már felvették a harmadik vagy negyedik oltást is (39%). A többi végzettségi csoportban többségben vannak, akik az ismétlőoltást is megkapták (52-58%). Az érettségizett és a szakmunkás végzettségű oltott válaszadók harmada (33% és 34%), a legfeljebb alapfokú és a diplomás oltottaknak a negyede (25% és 26%) nem is tervezi felvenni az ismétlőoltást. A szakmunkás végzettségűek között azonban kimondottan sokan vannak (27%), akik azt mondták, hogy felvennék az újabb oltást is.

23. ábra

**Az első két oltáson túl vett fel újabb COVID-19 elleni emlékeztető oltást?
(A COVID-19 ellen oltott válaszadók körében, N=694)**

*Amennyiben az első oltás Janssen volt, akkor a második oltást

**Amennyiben az első oltás Janssen volt, akkor a harmadik oltást

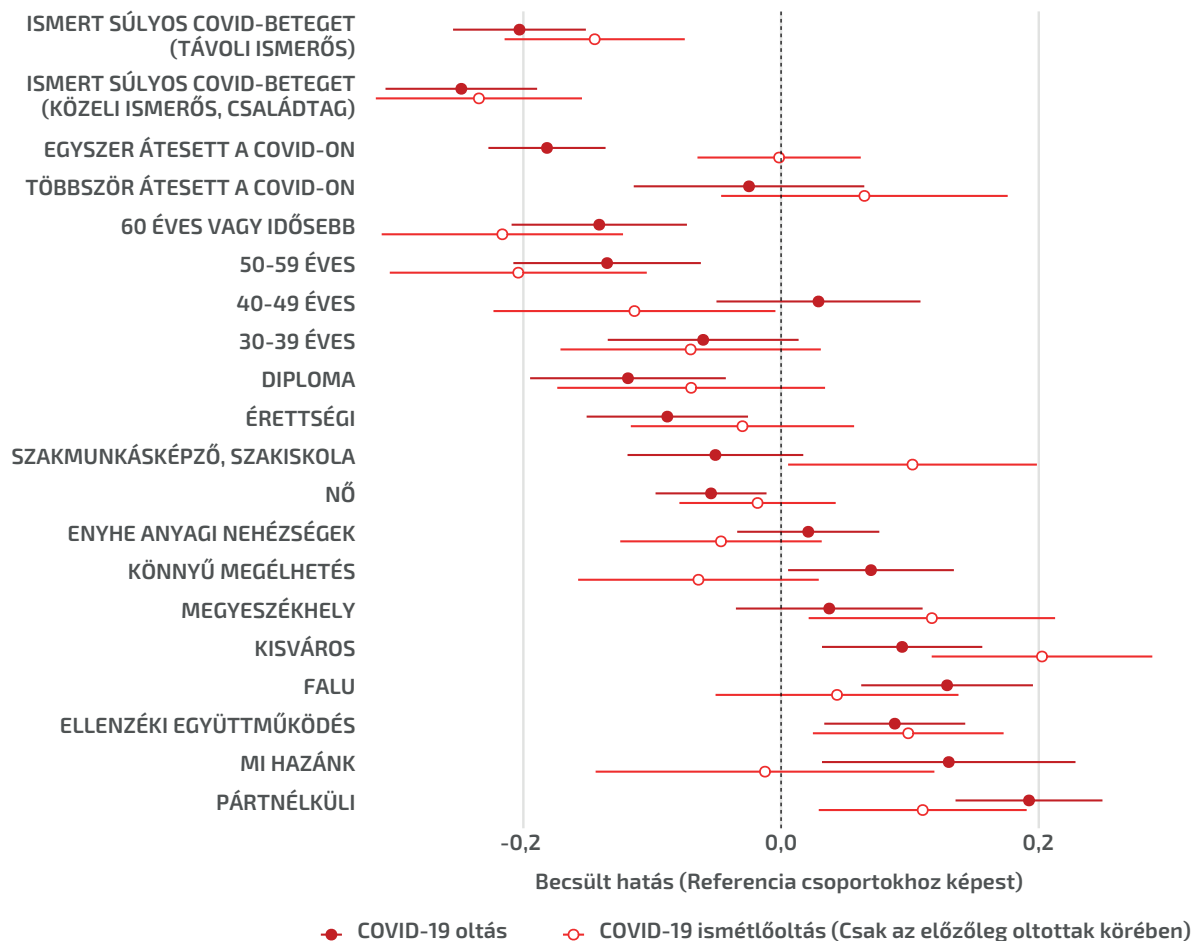
A COVID-19 elleni oltatlanság, valamint a COVID-19 elleni ismétlőoltás elutasításának valószínűségét meghatározó tulajdonságokat többváltozós elemzéssel is vizsgáltuk (24. ábra). Előbbi változó esetében azt vizsgáltuk, hogy mik azok a tényezők, amelyek tekintetében nagyobb valószínűséggel találunk az összes válaszadó körében a COVID-19 ellen oltatlan egyént. Utóbbi változó esetén azonban a mintát leszűkítettük a COVID-19 ellen oltott válaszadókra, és ezen az almintán belül vizsgáltuk, hogy milyen tulajdonságok függenek össze az emlékeztető oltás elutasításával. Egyértelműen látszik, hogy az oltás elutasítására a COVID-dal kapcsolatos tapasztalatoknak meghatározó hatása volt. Az első körös oltás és az ismétlőoltás elutasításának valószínűségét is szignifikánsan és nagymértékben csökkentette, ha a válaszadó ismert súlyos COVID-beteget, akár a tágabb vagy a szűkebb ismerősi körben. Akik átestek egyszer a COVID-on, kisebb valószínűséggel utasították el az első körös oltást, az ismétlőoltásra azonban ennek már nem volt szignifikáns hatása. Az oltottság tekintetében szintén nem különböztek szignifikánsan a COVID-betegséget nem tapasztaló válaszadóktól azok, akik többször is átestek a COVID-on.

Az életkor szintén fontos meghatározója az oltás elutasításának. Az 50 év feletti korcsoportok szignifikánsan kisebb valószínűséggel utasították el első körös COVID-oltást és az emlékeztető oltást is, mint a 30 év alattiak. A 40-49 évesek az emlékeztető oltás tekintetében voltak kevésbé elutasítóak a fiatal felnőttekhez képest. A diplomások és az érettségivel rendelkezők kisebb eséllyel voltak oltatlanok a COVID-19 ellen, míg a szakmunkás végzettségűek az ismétlőoltást vették fel kisebb eséllyel, mint a legfeljebb 8 általánost végzett válaszadók.

A nők kisebb eséllyel utasították el a COVID-oltást az első körben. [Korábbi kutatásunkkal](#) ellentétes eredmény, hogy az oltások megkezdése után másfél évvel már a könnyű megélhetésről beszámoló egyének szignifikánsan nagyobb eséllyel voltak oltatlanok, mint a súlyos anyagi nehézségekről beszámoló válaszadók. Az oltási kampány első időszakához képest szintén új eredmény, hogy a lakóhely típusa szerint is találtunk szignifikáns különbségeket. A budapestiekhez képest a falvakban és kisvárosokban nagyobb eséllyel utasították el az első körös COVID-oltást, a megyeszékhelyeken és a kisvárosokban pedig az ismétlőoltást. A kormánypárti válaszadókhöz képest az összes nagyobb politikai csoport tekintetében nagyobb volt a COVID-oltás elutasításának valószínűsége (és a párt nélküliek körében volt a legnagyobb). Az ismétlőoltás elutasításának valószínűsége az ellenzéki és a párt nélküli csoportok körében volt nagyobb, míg a már beoltott Mi Hazánk támogatók ebben a tekintetben nem különböztek a fideszesektől.

24. ábra:

Pandémiával kapcsolatos tapasztalatok, demográfiai tulajdonságok és politikai preferenciák hatása a COVID-oltások elutasításának valószínűségére

Megjegyzés:

Az ábrán logisztikus regressziós modellek alapján számolt átlagos marginális hatásokat mutatunk be (90 százalékos konfidencia intervallum). A referenciacsoportok a következők: akik nem ismertek súlyos COVID-beteget, akik nem estek át a COVID-on, a 30 év alattiak, a legfeljebb 8 általánost végeztek, a férfiak, akik súlyos anyagi nehézségekkel szembesülnek, a Budapesten élők, valamint a Fidesz-szavazók csoportjai.

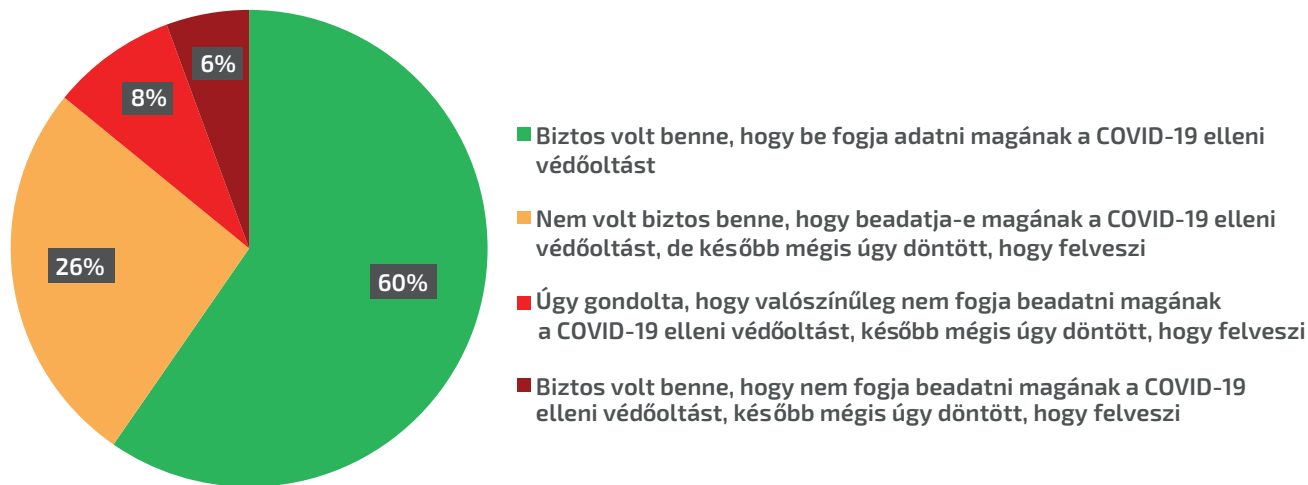
3.2. Mi vette rá a magyarokat a COVID-oltásra?

Az oltással kapcsolatos attitűdök megértése, az oltásokkal kapcsolatos hatékony közegészségügyi kommunikáció kidolgozásához úgy gondoljuk, hogy szükség van arra, hogy megértsük azt, hogy kik hezitáltak korábban vagy jelenleg is a COVID-19 védőoltás felvételével kapcsolatban, valamint, hogy milyen aggályok jelentek meg. Különösen hasznosnak gondoltuk annak a felmérését, hogy az oltással kapcsolatban korábban bizonytalan vagy szkeptikus embereket mi vette rá arra, hogy mégis beoltassák magukat. Először az oltott válaszadók körében mértük fel, hogy miként viszonyultak korábban az oltáshoz.

A COVID-19 védőoltást felvett válaszadóink többsége (60%) azt mondta, hogy korábban is biztos volt benne, hogy be fogja adatni magának a vakcinát (25. ábra). Tízből négy oltott válaszadó viszont kevésbé volt határozott korábban az oltással kapcsolatban. 26% nem volt biztos benne, hogy felveszi-e az oltást. Az oltottak 14 százaléka gondolta azt korábban, hogy nem veszi fel a vakcinát – 8% kevésbé határozott volt ezzel kapcsolatban, 6% biztos volt benne, hogy elutasítja a vakcinát, de később mégis felvette.

25. ábra

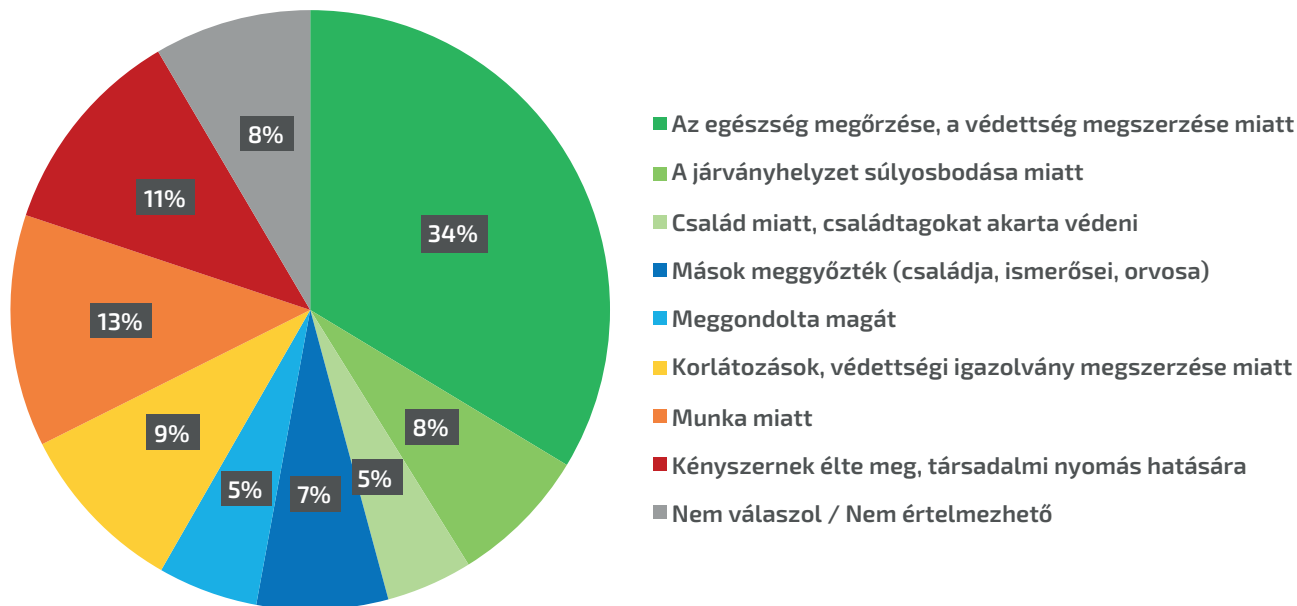
Melyik állítás írja le legjobban az Ön COVID-19 oltásokhoz való múltbeli viszonyulását? (A COVID-19 ellen oltott válaszadók körében, N=694)

Megkérdeztük, hogy miért döntöttek mégis az oltás felvétele mellett azok, akik korábban nem voltak biztosak ebben vagy elzárkóztak az oltástól, de később meggondolták magukat. A kutatás résztvevőinek egy nyílt kérdést tettünk fel, az általuk megfogalmazott válaszokat kilenc kategóriába soroltuk (26. ábra). A válaszadók közel fele valamilyen egészségügyi indokot hozott fel: 34% az egészség védelmére, a védettség megszerzésére hivatkozott, 8% a járványhelyzet súlyosbodását nevezte meg, míg 5% azt mondta, hogy a családja miatt, illetve a családtagjait akarta megvédeni. A válaszadók több mint tizede valamilyen formában azt válaszolta, hogy megváltozott a véleménye: 7% elmondta, hogy a környezete meggyőzte (családja, ismerősei vagy orvosa), 5% pedig egyszerűen azt mondta, hogy meggondolta magát. Majdnem minden harmadik megkérdezett nem belső meggyőződésre, hanem valamilyen külső körülményre hivatkozott: 9% a védettségi igazolvány megszerzése miatt, 13% a munkája miatt, 11% pedig társadalmi nyomásra vette fel az oltást.

26. ábra

Miért döntött úgy, hogy mégis beadatja magának a védőoltást? (Azok körében, akik felvették a COVID-19 elleni oltást, de korábban nem akarták, vagy hezitáltak, N=281)

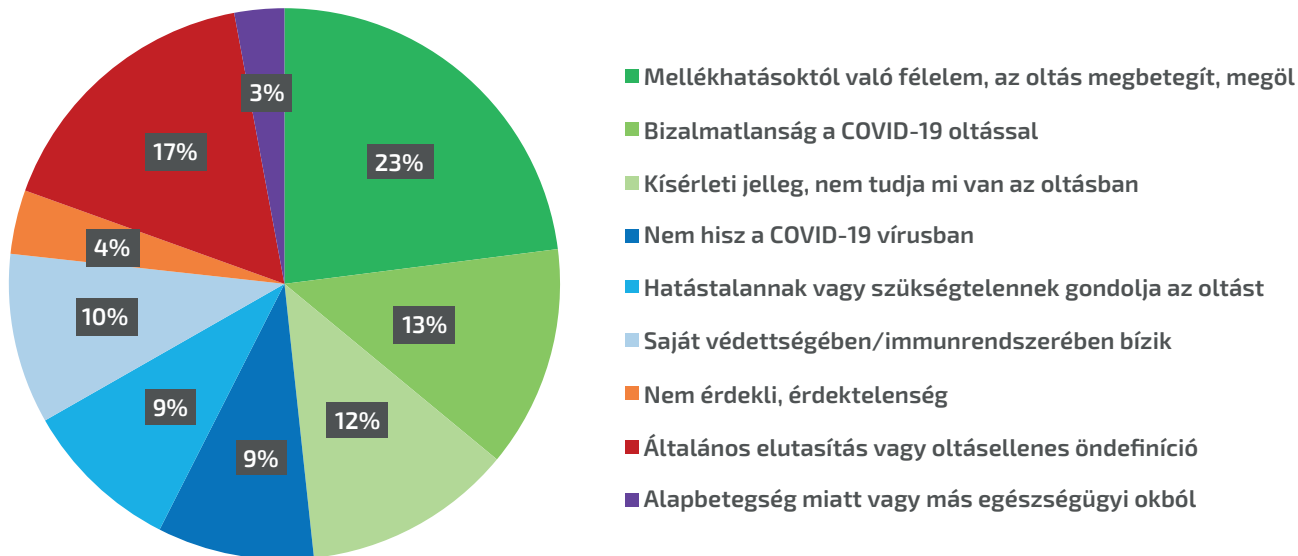

3.3. Miért nem oltakoztak a COVID ellen a magyarok?

A COVID-19 ellen nem beoltott válaszadóktól megkérdeztük, hogy miért döntöttek úgy, hogy nem adják be maguknak az oltást. Ez is egy nyílt kérdés volt, a spontán válaszokat tíz kategóriába soroltuk (27. ábra). Tízből négy megkérdezett valamilyen egészségügyi kockázatra utalt a válaszával: 20% a mellékhatásokról félt, vagy úgy gondolta, hogy az oltás szándékosan megbetegíti, megöli az embereket, 11% azt mondta, hogy nem bízik az oltásokban, szintén 11% az oltás „kísérleti” jellegét emelte ki. A megkérdezettek negyede arra utalt, hogy valamilyen okból nem tartja hasznosnak az oltást: 8% nem hitt a vírus létezésében, szintén 8% hatástalannak vagy szükségtelennek tartotta az oltást, 9% pedig a saját szerzett védettségében vagy az immunrendszere erősségében bízott. A válaszadók 3 százaléka egyszerűen nem érdekelte az oltás. A megkérdezettek közel hatoda (15%) nem fogalmazta meg az oltás elutasításának tényleges indokát („nem akartam”, „csak”) vagy saját magát oltásellenesként definiálta. Kevesen voltak (3%), akik azt mondták, hogy valamilyen alapbetegségük miatt vagy más egészségügyi okból nem oltatták be magukat.

27. ábra

Miért döntött úgy, hogy nem adja be magának a védőoltást? (A COVID-19 ellen oltatlanok körében, N=306)

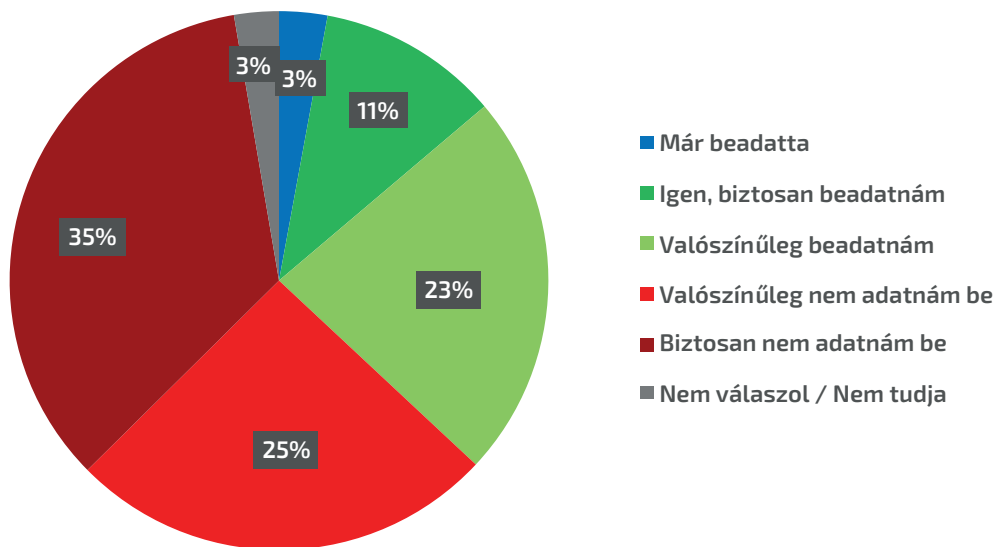

3.4. Egyéb oltások elfogadottsága

Más betegségek elleni vakcinákkal kapcsolatosan is felmértük a magyarok oltási hajlandóságát (28. ábra). Az influenza elleni szezonális védőoltást a magyarok 60 százaléka nem szeretné felvenni. 34% adatná be magának az influenza elleni oltást, 3% pedig azt mondta, hogy már felvette azt. Összehasonlítási alapot jelent egy 2021 márciusában végzett kérdőíves kutatás, ami alapján a magyar lakosság 47 százaléka vette fel vagy tervezte felvenni az influenza elleni oltást.⁴ Az általunk mért adat 10 százalékponttal alacsonyabb, ami adódhat a két kutatás közötti módszertani különbségekből, de könnyen elképzelhető az is, hogy ténylegesen csökkent az influenza elleni oltási hajlandóság a COVID-19 harmadik magyarországi hulláma óta.

28. ábra

Ön beadatná saját magának az influenza elleni szezonális védőoltást?

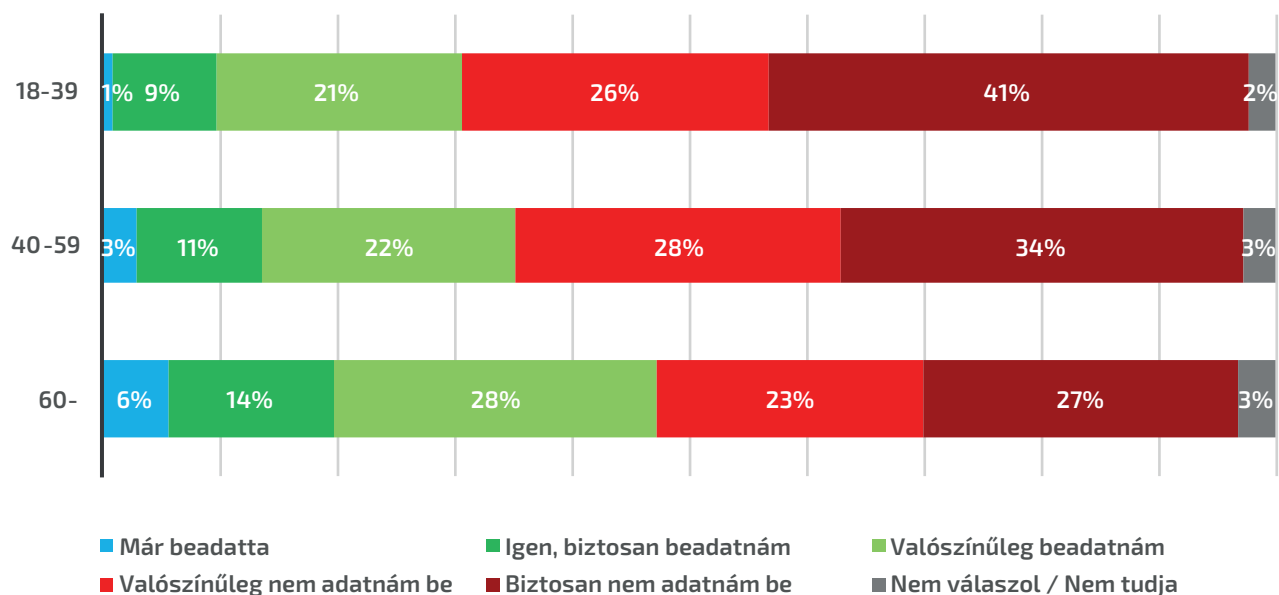

4 A hivatkozott tanulmányban az oltás felvételére vonatkozó kérdés azt mérte, hogy az elmúlt három évben felvette-e a válaszadó az influenza-oltást.

A COVID-19 oltásokhoz hasonló képet mutat az influenza oltás felvételi hajlandóságának életkor szerinti bontása (29. ábra). Az idősebb korcsoportok felé haladva növekszik azoknak az aránya, akik hajlandók lennének felvenni az oltást vagy már fel is vették azt. A 30 év alattiak 31 százalékáa, a 40-59 évesek 36 százalékáa, míg a 60 év felettiak 38 százalékáa áll pozitívan az influenza elleni oltáshoz. A 60 felettiakat az influenza tekintetében is az egyik kiemelt rizikócsoporthoz tartják. A [fent említett tanulmány](#) alapján 2020-ban ebben a csoportban 22 százalék volt az influenza ellen átoltottak aránya Magyarországon és az előző években is érdemben változatlan volt ez az arány. Jelen kutatás adatai ezzel szemben azt mutatják, hogy 2022 szeptemberében a 60 év felettiak között ennél (16 százalékponttal) magasabb azoknak az aránya, akik különösebb győzködés nélkül is hajlandóságot mutatnak az influenza oltás felvételére. Vagyis arra következtethetünk, hogy az idősek influenza elleni átoltottságának növelése céljából hatékony eszköz lehet első körben a szélesebb körű és könnyebb elérhetőség biztosítása. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy a háziorvosok ajánlásának is nagy szerepe van az oltás felvételében.

29. ábra

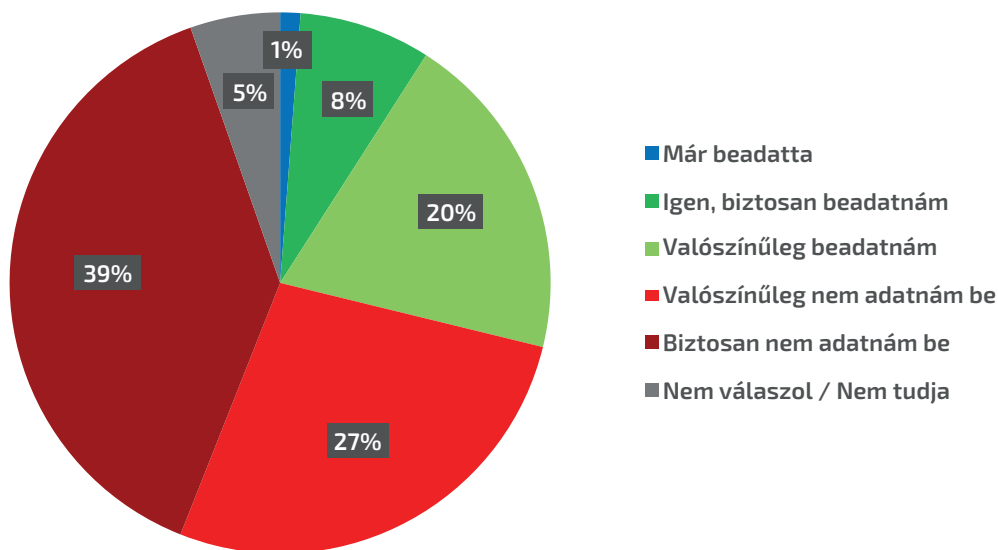
Ön beadatná saját magának az influenza elleni szezonális védőoltást?

Arról is megkérdeztük a válaszadókat, hogy beadatnák-e maguknak a majomhimlő elleni védőoltást, amennyiben az elérhetővé válik Magyarországon. A megkérdezettek alig több mint negyede (28%) venné fel a majomhimlő elleni oltást, míg kétharmad (66%) inkább elzárkózik a majomhimlő elleni oltástól (30. ábra). Habár létezik a betegség ellen védőoltás, 2022 augusztusában csupán 1280 fő oltására elegendő vakcina volt elérhető Magyarországon. A válaszadók 1 százaléka azt válaszolta, hogy már felvette az oltást, viszont még ez az arány is jelentősen magasabb, mint ahány ember ténylegesen megkaphatta ezt az oltást. Természetesen elképzelhető, hogy volt olyan válaszadó, aki ténylegesen megkapta ezt az oltást Magyarországon (esetleg külföldön), viszont ennek kevés esélye van. Valószínűbb magyarázat, hogy a válaszok történétek figyelmetlenségéből (összetéveszthették a bányahimlővel a betegséget), vagy a társadalmi „megfelelési kényszer” miatt.⁵

30. ábra

Ön beadatná saját magának a majomhimlő elleni védőoltást, ha az elérhetővé válik Magyarországon?

5 Ez lényegében azt jelenti, hogy a megkérdezettek olyan választ adnak, amit szerintük a kérdező vagy kutatók hallani szeretnének.

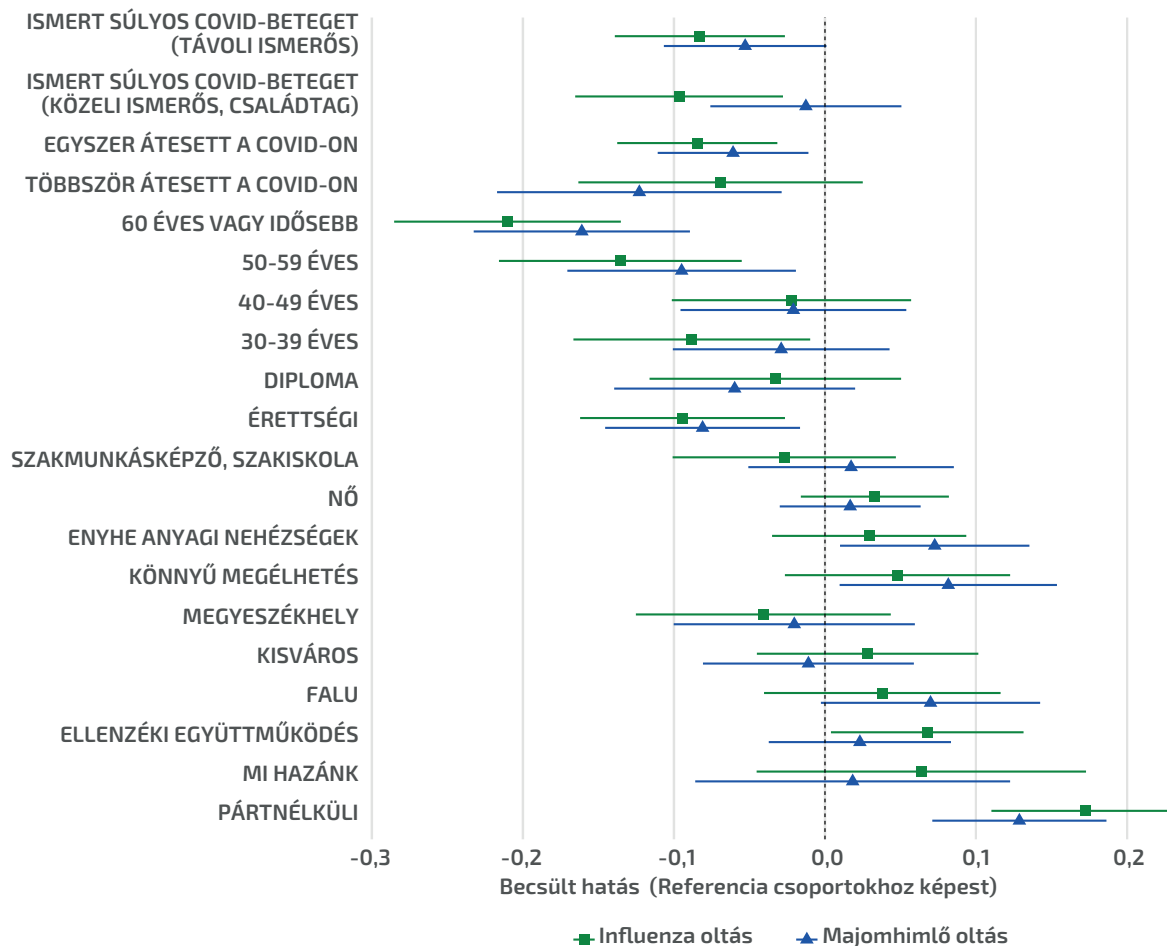
Az influenza és majomhimlő betegségek elleni oltások elutasítását is vizsgáltuk többváltozós regressziós elemzéssel (31. ábra). A COVID-19 betegséggel kapcsolatos tapasztalat részben hatással volt más oltások felvételi hajlandóságára is. Az elemzésünk alapján szignifikánsan kisebb valószínűséggel utasítják el az influenza elleni oltást azok, akik ismertek súlyos COVID-beteget – akár távoli ismerőst, vagy közeli ismerőst, családtagot –, valamint akik átestek egyszer a COVID-19 betegségen. A COVID-betegséget nem tapasztaló válaszadóktól nem tértek el szignifikánsan azok, akik többször is átestek a COVID-on az influenza oltás tekintetében. A majomhimlő oltás elutasítására nem volt szignifikáns hatása annak, ha ismert valaki súlyos COVID-beteget, viszont szignifikánsan kisebb valószínűséggel zárkóztak el ettől az oltástól azok, akik átestek a COVID-on egy vagy több alkalommal.

Az életkornak jelentős hatása volt ezen oltások elutasítására is. A 60 év felettek, valamint az 50-59 évesek szignifikánsan kisebb valószínűséggel zárkóztak el az influenza és majomhimlő oltástól egyaránt, mint a 30 év alattiak. A 30-as éveikben járók szintén kisebb valószínűséggel utasították el az influenza elleni oltást, mint a fiatalabbak. A középfokú végzettséggel (érettségivel) rendelkezők csoportja kisebb valószínűséggel zárkózott el az influenza és majomhimlő oltásoktól, mint a legfeljebb 8 általánost végzettek. A diplomások és szakmunkás végzettségűek azonban nem különböztek szignifikánsan a referencia-csoporttól.

A súlyos anyagi nehézségekkel szembesülő válaszadókhoz képest a jobb helyzetben lévő csoportok tagjai (enyhe nehézségek, könnyű megélhetés) nagyobb valószínűséggel utasították el a majomhimlő vakcinát. A nemnek és a lakóhelynek nem volt szignifikáns hatása, a politikai preferencia viszont fontos tényezőnek bizonyult. Az ellenzéki szavazók nagyobb valószínűséggel utasították el az influenza elleni oltást, mint a kormánypártiak, a majomhimlő vakcina esetében azonban nem találtunk a két csoport között szignifikáns különbséget. A Mi Hazánk szavazók nem különböztek szignifikánsan a kormánypártiaktól. A párt nélküliek ugyanakkor mindkét oltást jelentősen nagyobb valószínűséggel utasították el, mint a fideszesek.

31. ábra.

Pandémiával kapcsolatos tapasztalatok, demográfiai tulajdonságok és politikai preferenciák hatása az influenza és majomhimlő oltások elutasításának valószínűségére

Megjegyzés:

Az ábrán logisztikus regressziós modellek alapján számolt átlagos marginális hatásokat mutatunk be (90 százalékos konfidencia intervallum). A referenciacsoportok a következők: akik nem ismertek súlyos COVID-beteget, akik nem estek át a COVID-on, a 30 év alattiak, a legfeljebb 8 általánost végeztek, a férfiak, akik súlyos anyagi nehézségekkel szembesülnek, a Budapesten élők, valamint a Fidesz-szavazók csoportjai.

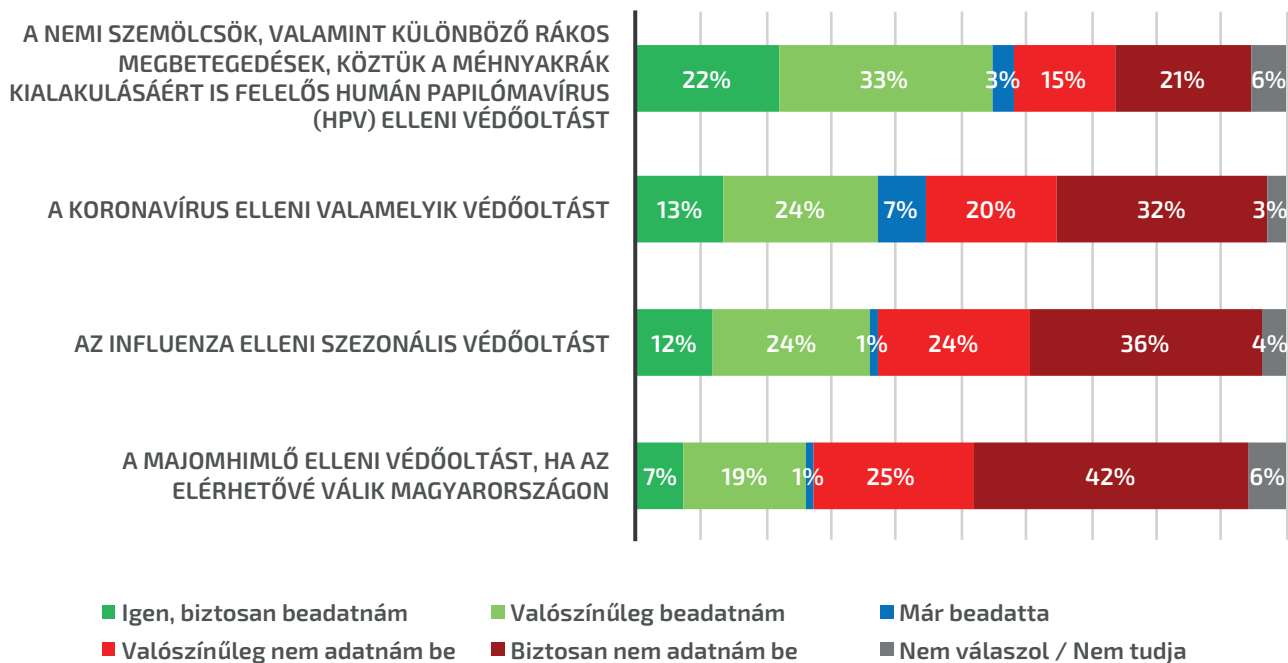
3.5. Szülői vakcina-elutasítás a világjárvány harmadik évében

Egy külön kérdésblokkban azt is felmértük, hogy különböző oltásokat beadnának-e a válaszadók a gyerekeiknek (32. ábra). Ezt a kérdést csak azoktól kérdeztük meg, akiknek van 18 év alatti gyereke. A HPV-oltás volt a leginkább népszerű: a szülők 55 százaléka mondta azt, hogy valószínűleg vagy biztosan beadnák a gyereküknek ezt a vakcinát. Nagyon kevesen mondták azt, hogy már be is adták a gyereküknek a HPV-oltást (3%), míg a válaszadók 36 százaléka zárkózott el ettől a lehetőségtől.

A koronavírus oltást csupán a megkérdezett szülők 7 százaléka adatta már be a gyerekeinek, és 37 százaléka mondta azt, hogy beoltatná a COVID-19 ellen a gyereküket. Miközben a COVID-19 ellen oltatlan magyarok jelentős kisebbségben vannak, az adataink alapján a szülők többsége elutasítja a gyerekük beoltását a koronavírus ellen (52%). A COVID-19 oltásnál is nagyobb a gyerekek influenza-oltásával kapcsolatos elzárkózás. Tízből hat szülő nem adatná be a gyerekének ezt a védőoltást, 36% beadná és csak 1% mondta azt, hogy a gyereke már oltva van influenza ellen. A felsoroltak közül a majomhimlő elleni oltás a legkevésbé népszerű: a szülők 26 százaléka adatná be a gyerekének, míg 67 százalék inkább elzárkózik ettől.

32. ábra

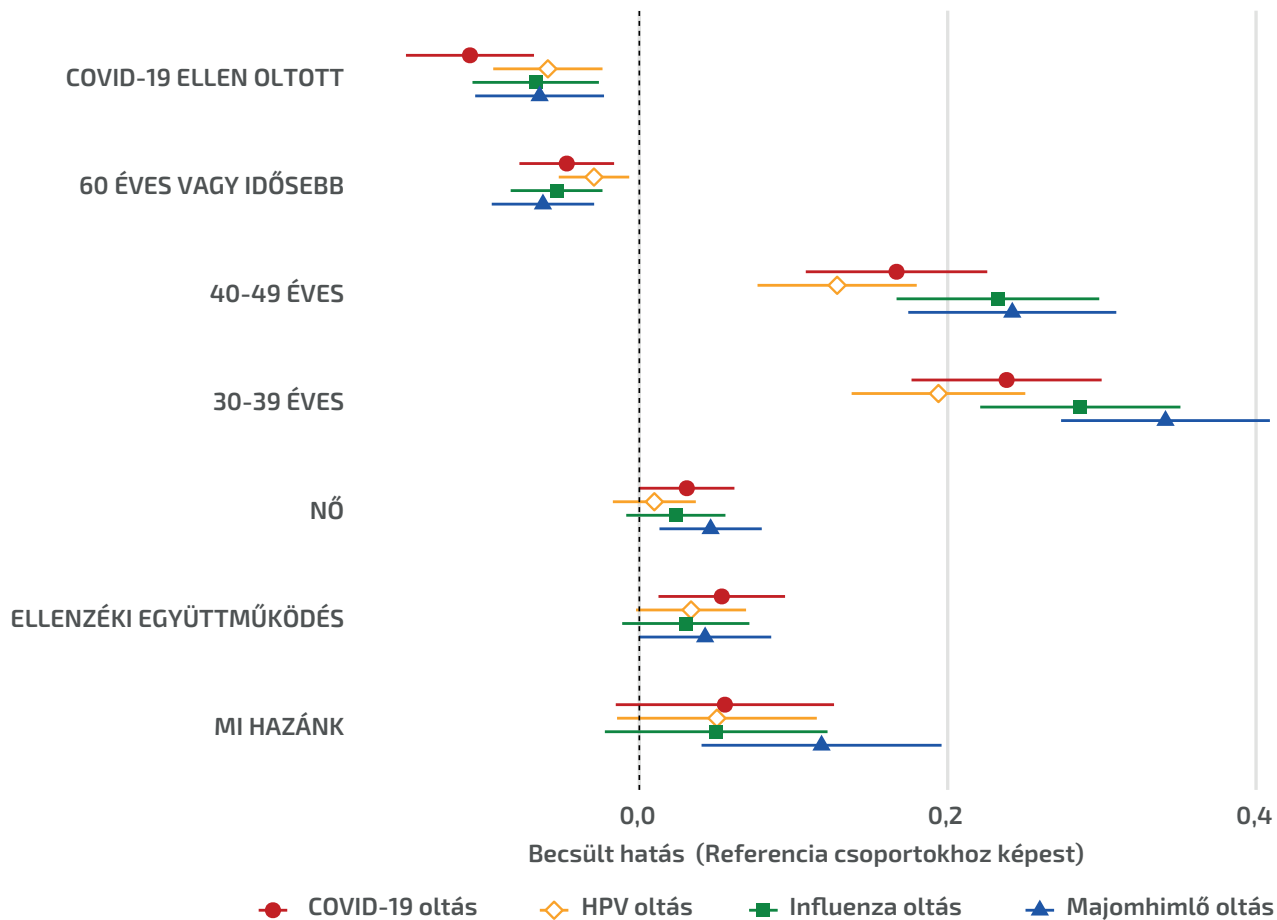
**Beadatná a gyerekeinek a különböző védőoltásokat, amennyiben azok ingyenesek lennének?
(Azok körében, akiknek van 18 évnél fiatalabb gyereke, N=233)**

A szülői vakcina-elutasítás valószínűségét is vizsgáltuk mind a négy felsorolt oltás tekintetében (33. ábra). Ezúttal csak azokat a változókat szemlélítettük, melyek legalább egyik vakcina elutasításával szignifikáns összefüggésben álltak. A COVID-19 ellen oltott szülők kisebb eséllyel utasítják el a gyerekeik beoltatását az összes védőoltás tekintetében. A 30 év alattiakhoz képest a 60 év felettek szignifikánsan kisebb eséllyel, míg a 30 és 50 év közötti szülők nagyobb eséllyel utasítják el, hogy a gyerekeik be legyenek oltva mind a négy felsorolt oltás tekintetében. A nők szignifikánsan nagyobb eséllyel utasítják el a majomhimlő elleni oltás beadatását a gyerekeiknek, mint a férfiak. Az ellenzéki szülők szignifikánsan nagyobb eséllyel zárkóznak el attól, hogy a gyerekeik oltva legyenek a COVID-19 ellen, mint a kormánypárti szülők. A Mi Hazánk támogatói között a gyerekek majomhimlő elleni oltásának szignifikánsan nagyobb az elutasítottsága a Fidesz-párti szülőkhöz képest.

33. ábra.

Pandémiával kapcsolatos tapasztalatok, demográfiai tulajdonságok és politikai preferenciák hatása a szülői vakcinaelutasítás valószínűségére

Megjegyzés:

Az ábrán logisztikus regressziós modellek alapján számolt átlagos marginális hatásokat mutatunk be (90 százalékos konfidencia intervallum). A referenciacsoportok a következők: COVID-19 ellen oltatlanok, akik nem ismertek súlyos COVID-beteget, akik nem estek át a COVID-on, a 30 év alattiak, a legfeljebb 8 általánost végzettek, a férfiak, akik súlyos anyagi nehézségekkel szembesülnek, a Budapesten élők, valamint a Fidesz-szavazók csoportjai.

4. Pandémia utáni lelki egészség és életmód

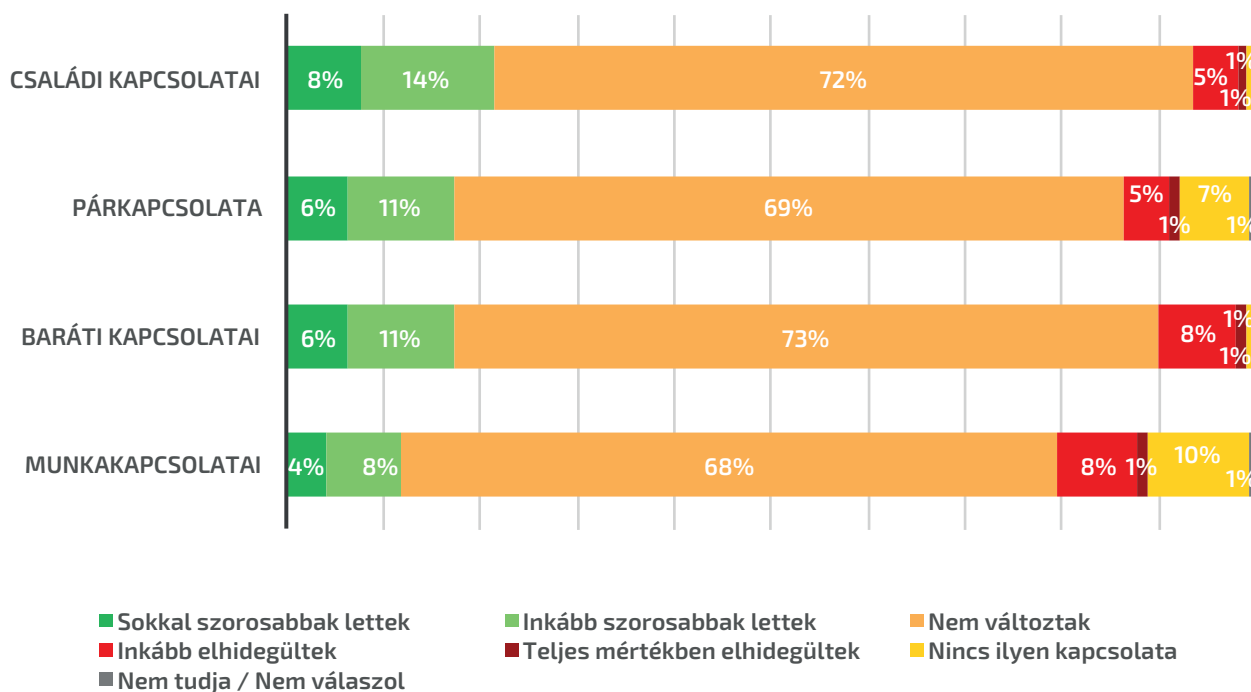
4.1. Emberi kapcsolatok

A koronavírus negyedik hullámában végzett vizsgálatunkhoz hasonlóan a 2022-es poszt-COVID kutatásunkban is felmértük, hogyan változott a magyar lakosság szociális beágyazottsága. A korábbi kérdésfeltevés úgy hangzott, hogy az „emberi kapcsolataink inkább szorosabbak lettek, vagy elhidegültek a nyitás kezdete óta, vagyis amióta véget ért a karantén, valamint a szociális távolságtartás?”. A mostani felmérésben az elmúlt fél évben tapasztalt változásokra kérdeztünk rá ezt a kérdést megismételve.

A negyedik hullám eredményeihez hasonlóan ebben a felmérésünkben is tízből megközelítőleg hét embernek nem változtak a kapcsolatai, ebbe beleértve a családi, baráti, munkahelyi és párkapcsolatokat is (34. ábra). A megkérdezettek nagyjából ötödének javultak családi (22%), baráti kapcsolatai (17%), vagy párkapcsolatuk (17%), de a munkakapcsolatok javulásának aránya is (12%) meghaladja azokét, akiknek romlott valamilyen kapcsolata. Legnagyobb arányban a munkahelyi (9%) és baráti kapcsolatok (9%) elhidegüléséről számoltak be a válaszadók. A családi és párkapcsolatok elhidegüléséről a válaszadók 6-6 százaléka számolt be. Az emberi kapcsolatok változásában megmutatókozó különbségek az egy évvel korábbi adatfelvételünkhöz képest marginálisak.

34. ábra

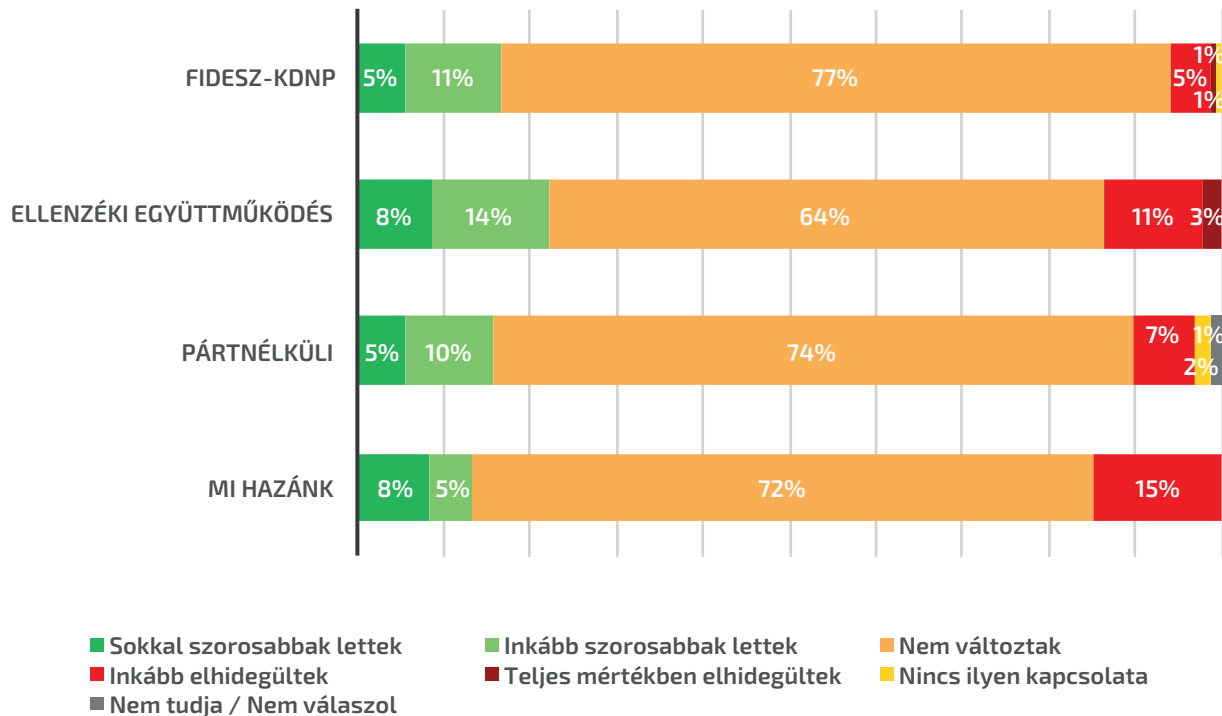
A különböző emberi kapcsolatai inkább szorosabbak lettek, vagy elhidegültek az elmúlt fél évben?

A baráti kapcsolatok terén, a pártpreferencia alapján azt láthatjuk, hogy a Fidesz-KDNP szavazók 16 százaléka, az ellenzéki együttműködés támogatóinak 22 százaléka számolt be baráti kapcsolatainak szorosabbá válásáról, ami 6 százalékpontos különbség (35. ábra). A Mi Hazánk (13%) és a párt nélküliek körében mért arány (15%) is elmaradt az ellenzéki együttműködés támogatóinak arányától.

35. ábra

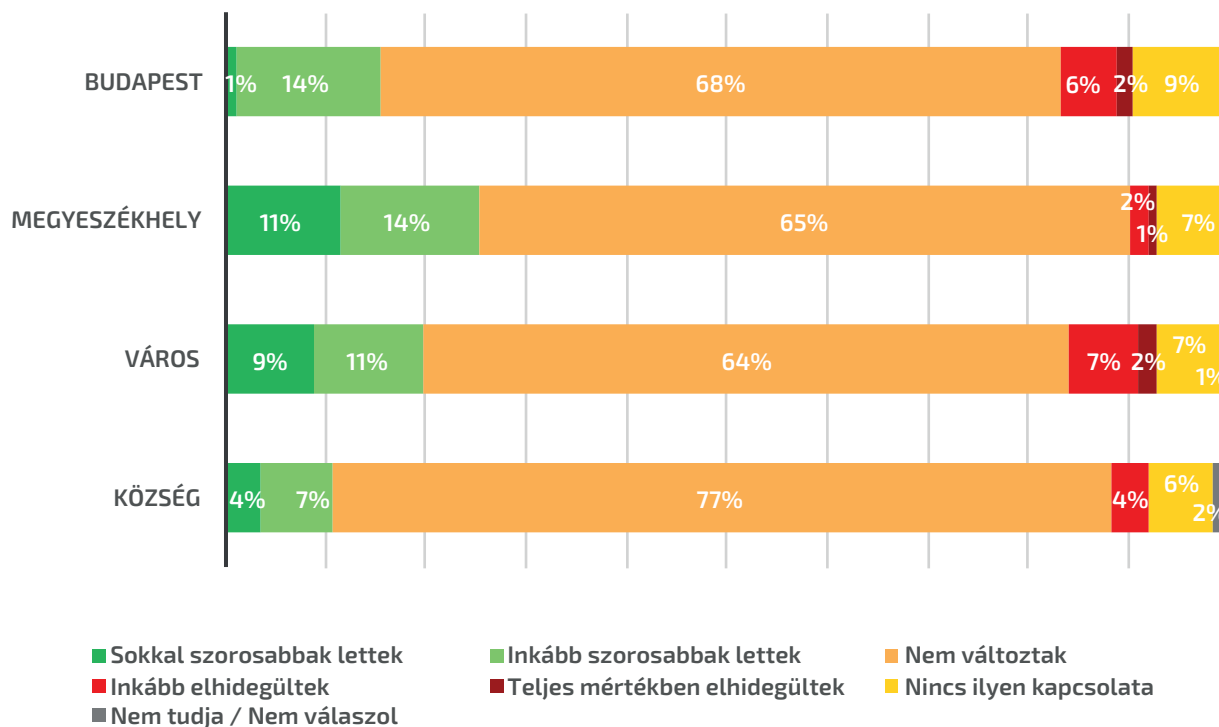
A baráti kapcsolatai inkább szorosabbak lettek, vagy elhidegültek az elmúlt fél évben?

A párkapcsolatok terén a falvakban élő lakosság vallotta azt a legkisebb arányban (11%) hogy párkapcsolata szorosabbá vált az elmúlt fél évben, míg a megyeszékhelyen élők negyede (25%), a kisvárosban élők ötöde (20%) nyilatkozott úgy, hogy párkapcsolata szorosabbá vált (36. ábra). A fővárosban élők 15 százaléka nyilatkozott pozitívan a párkapcsolata változásáról.

36. ábra

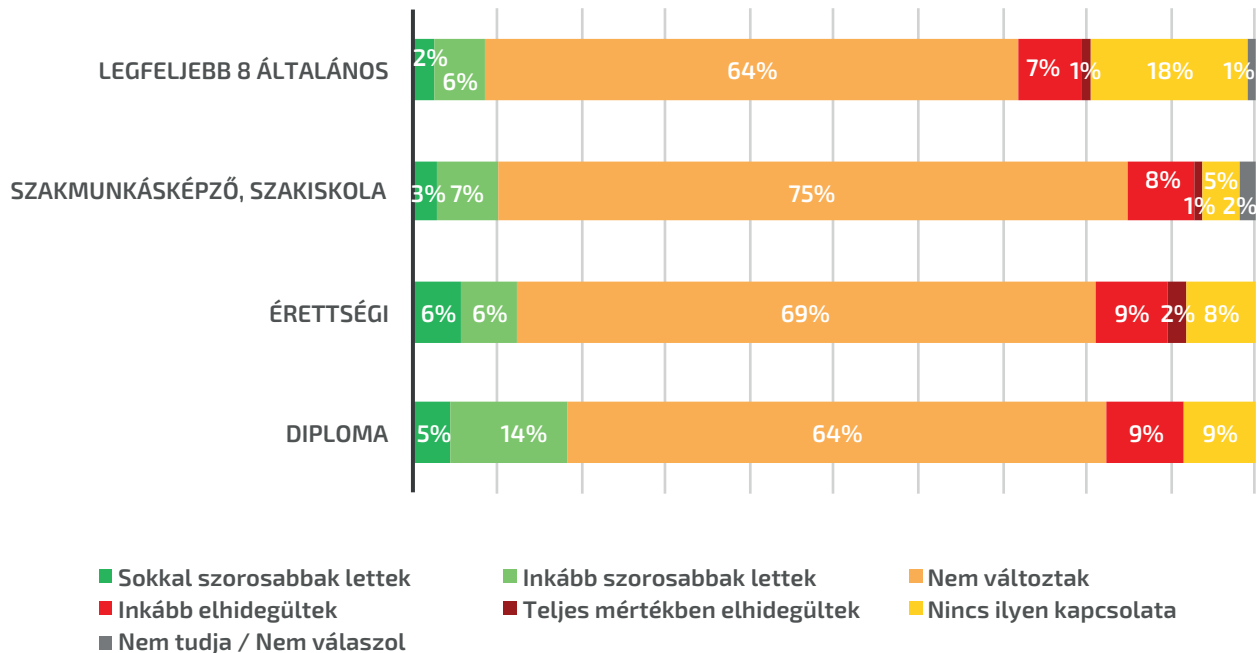
A párkapcsolata inkább szorosabbak lettek, vagy elhidegültek az elmúlt fél évben?

A munkakapcsolatok terén világosan kirajzolódó tendenciát lehet megfigyelni az iskolai végzettség tekintetében. Minél magasabb a megkérdezett iskolai végzettsége, annál nagyobb arányban számoltak be kapcsolataik változásáról, de leginkább szorosabbá válásáról (37. ábra). A legfeljebb 8 általánossal rendelkező lakosság 8 százalékának váltak szorosabbá és ugyanekkora arányban hidegültek is el a munkakapcsolatai. A szakmunkás képzettséggel, vagy szakiskolai végzettséggel rendelkező lakosság 10 százalékának, az érettségivel rendelkező megkérdezettek 12 százalékának, míg a diplomával rendelkezők 19 százalékának váltak szorosabbá munkakapcsolatai az elmúlt fél évben. Elhidegülésről a szakmunkásképzettséggel, vagy szakiskolai végzettséggel rendelkezők 9 százaléka, az érettségivel rendelkezők 11 százaléka, míg a diplomával rendelkezők 9 százaléka számolt be.

37. ábra

A munkakapcsolatai inkább szorosabbak lettek, vagy elhidegültek az elmúlt fél évben?

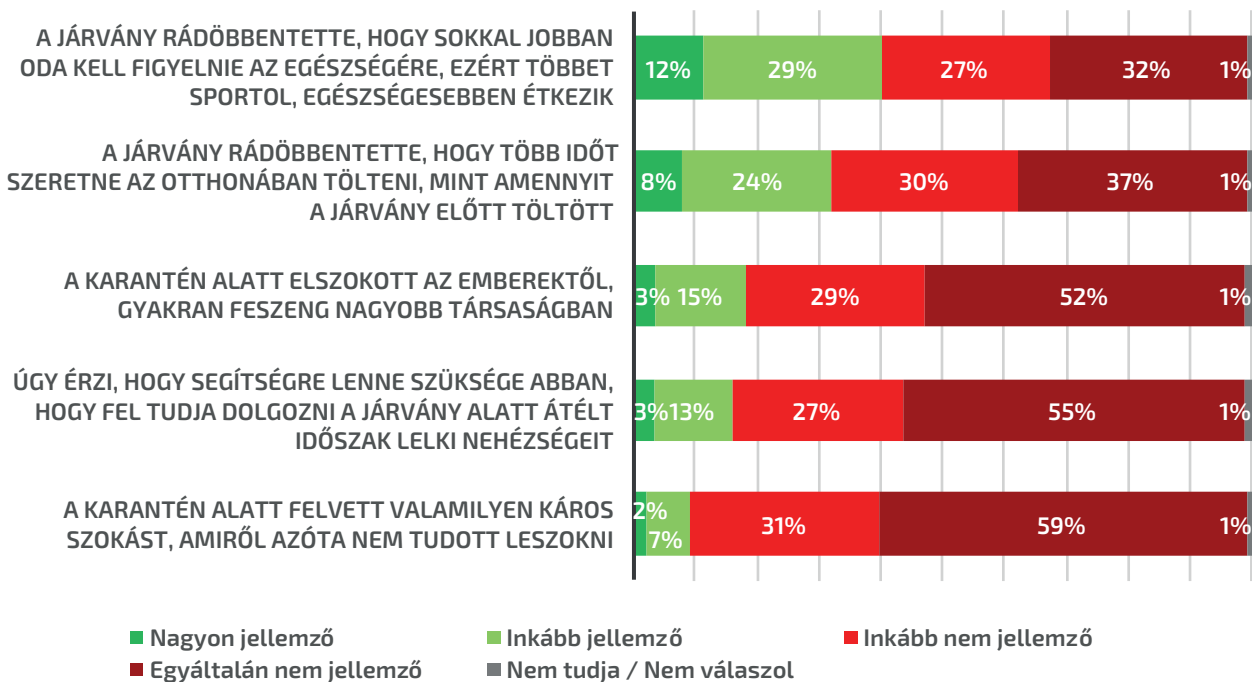

4.2. A járvány mentális egészségre és életmódra gyakorolt hatásai

Felmértük a világjárvány magyarokra gyakorolt mentális hatásait is a járvány kitörése után több mint két évvel. A kérdések között szerepelt az egészségtudatos életmód szerepe, az otthoni időtöltés súlya, a szociális szorongások mértéke, a lelki nehézségek feldolgozásának szükségessége és a káros szokások kialakulása is (38. ábra). A COVID-19 [világjárvány mentális egészségre gyakorolt hatásainak](#) nyomon követése egyben jó képet adhat számunkra a magyar társadalom válsághelyzetekkel való megküzdési képességéről is.

A megkérdezettek legnagyobb arányban az egészségtudatos életmód felértékelődése volt jellemző (41%), ugyanakkor az otthon eltöltött idő is értékesebbé vált sokak számára (32%), illetve a szociális szorongások (18%) és a lelki nehézségek (16%) is az emberek közel ötödének helyzetét meghatározta. 2021 szeptemberéhez képest megállapítható, hogy 8 százalékponttal csökkent azok aránya, akik az otthoni időtöltést választják társas programok helyett. A szociális szorongók aránya 9 százalékponttal, míg a feldolgozatlan lelki nehézségekkel küszködők aránya 12 százalékponttal csökkent 2021 szeptemberéhez képest. Ezen tendenciákból arra lehet következtetni, hogy a magyar lakosságot érintő mentális nehézségek hatása csökkenni látszik a szociális távolságtartás és karantén végével együtt.

38. ábra

Mennyire jellemzőek Önre az alábbiak?

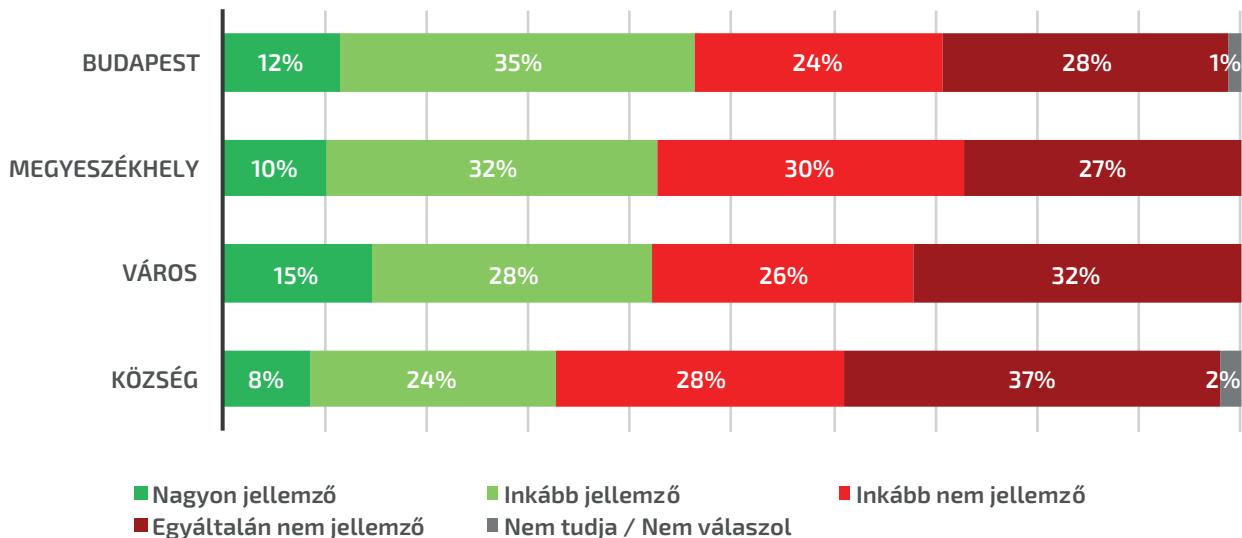
Az egészségtudatos életmód fontossága

Az egészségtudatos életmód az életkori csoportok közül a 40-59 évesek körében értékelődött fel a leginkább: 43 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy a járvány rádöbbsentette, hogy sokkal jobban oda kell figyelnie az egészségére, ezért többet sportol, egészségesebben étkezik. A 18-39 éves korosztály 41 százalékáa, a 60 év feletti korosztálynak csak 37 százalékáa válaszolt ugyanígy.

Ha a lakóhelyi bontást vizsgáljuk, akkor érdemi különbségeket figyelhetünk meg: legkevésbé a községben élők, leginkább a fővárosi lakosok változtattak a járvány hatására életmódjukon (39. ábra). A Budapesten lakók 47 százalékáa, a megyeszékhelyen élők 42 százalékáa, a kisvárosban élő lakosság 43 százalékáa és a községekben élőknek 32 százalékáa nyilatkozott úgy, hogy a járvány okán sokkal jobban elkezdett figyelni az egészségtudatos életmód gyakorlására. A településtípus tehát komoly mértékben befolyásolta a járvány hatását az egészségtudatosságra.

39. ábra

A járvány rádöbbsentette, hogy sokkal jobban oda kell figyelnie az egészségére, ezért többet sportol, egészségesebben étkezik

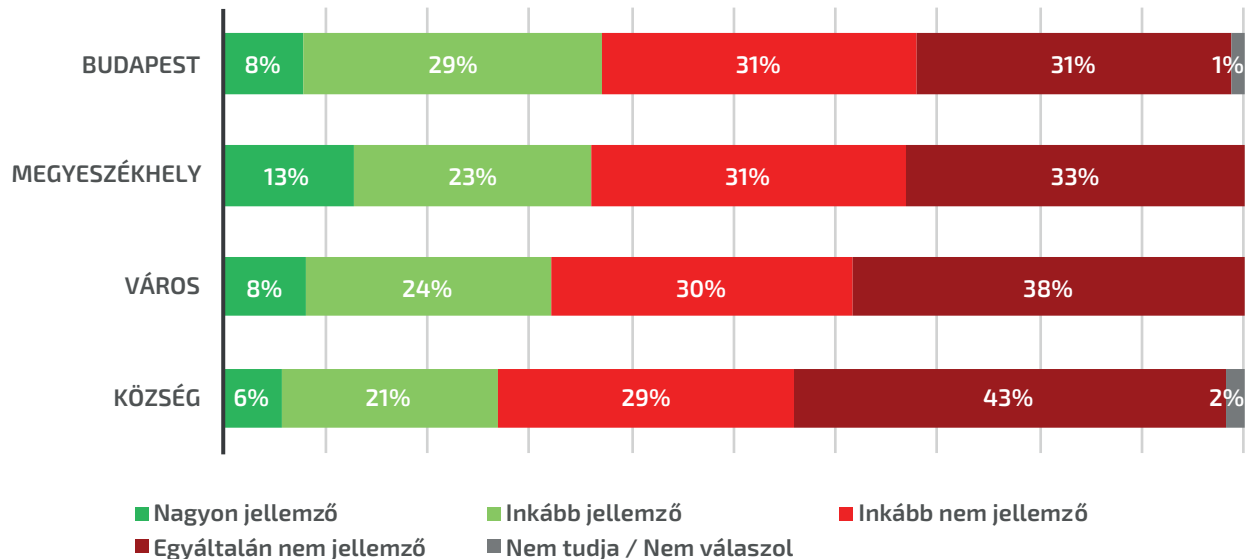

Az otthon töltött idő felértékelődése

A 2021 szeptemberében végzett felmérésünkhöz képest a legtöbb lakóhelyi csoportban csökkent azoknak az aránya, akik a járvány hatására több időt szeretnének eltölteni az otthonukban, mint annak kezdete előtt (40. ábra). A fővárosban volt a leglátványosabb a változás: míg tavaly a budapesti lakosok 62 százaléka válaszolta, hogy több időt szeretne otthonában tölteni, 2022 őszére ez az arány 37 százalékra csökkent. A megyeszékhelyen élők esetében ugyanakkor egy kismértékű növekedést tapasztalhatunk. 2021-ben 31 százalékuk, a poszt-COVID felmérésben már a megkérdezettek 36 százaléka nyilatkozott úgy, hogy több időt szeretne otthonában tölteni, mint amennyit a járvány előtt töltött. Tavaly a kisvárosi lakosok 39 százaléka, idén már csak 32 százaléka, tavaly a falvakban élők 33 százaléka, idén már csak a 27 százaléka nyilatkozott így. Tehát a megyeszékhelyen élők kivételével minden településtípuson csökkent azok aránya, akik a járvány hatására több időt töltenének otthonaikban, ami a szociális távolságtartás megszűnésének és a társas élet felporzásának lehet köszönhető.

40. ábra

A járvány rádöbbentette, hogy több időt szeretne az otthonában tölteni, mint amennyit a járvány előtt töltött

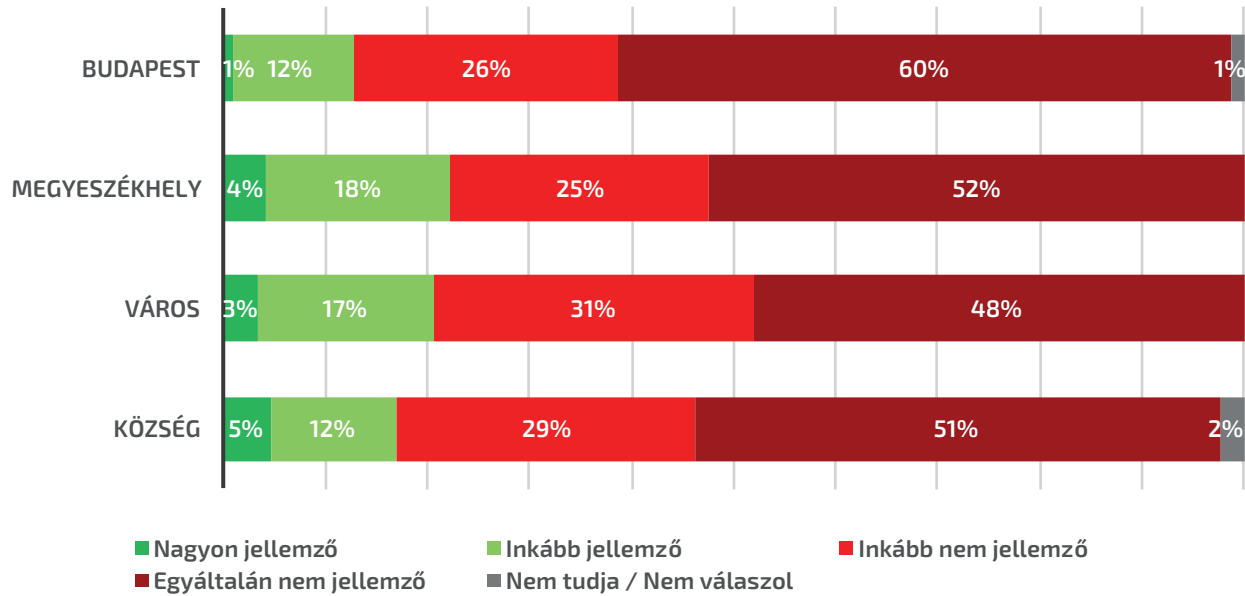

Szorongás az emberek között

Kutatásunkban ismét megvizsgáltuk a szociális szorongás nemek közötti különbségeit. 2021 szeptemberében 5 százalékponttal több nő válaszolta azt, hogy a járvány és az elzárkózás miatt feszeng nagyobb társaságban, mint férfi. A mostani felmérésünkben a nők 19 százaléka, míg a férfiak 17 százaléka nyilatkozott úgy, hogy gyakran feszeng nagyobb társaságban. Tehát a nemek közötti különbség is csökkent mindamellett, hogy a szociális szorongásban érintett válaszadók aránya jelentős mértékben (a nők esetében 12 százalékponttal, a férfiak esetében pedig 9 százalékponttal) csökkent.

A nemi különbségeknél idén is látványosabb a lakóhelytípusok közötti különbségek alakulása (41. ábra). A budapesti lakosok körében egy évvel ezelőtt 10-ből négy főre volt jellemző a szociális szorongás, a 2022-es adatok alapján ez az arány 10-ből 1 főre javult a fővárosban (13%). A megyeszékhelyen élők között 22%, kisvárosban élők között 20%, míg a falvakban élő lakosság esetén 17%-os a szorongók aránya. Ez minden esetben csökkenő tendenciát mutat a megyeszékhelyen élőkön kívül, ahol ez az arány a tavalyi 22 százalékon stagnál. A kisvárosiak körében 10 százalékponttal, a falvakban élők körében pedig 8 százalékponttal csökkent a magukat szorongónak vallók aránya a 2021-es felméréshez képest. Ezen eredmények alapján az látható, hogy a szigorú karantén szabályok feloldása után több mint egy évvel a magyar lakosság nagy része visszazokott a társasági lét gyakorlásába, és kevésbé feszengenek mások között. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy még 2022-ben sem elhanyagolható azoknak az aránya, elsődlegesen Budapesten kívül, akikre továbbra is jellemző a járványhoz kötődő szociális szorongás.

41. ábra

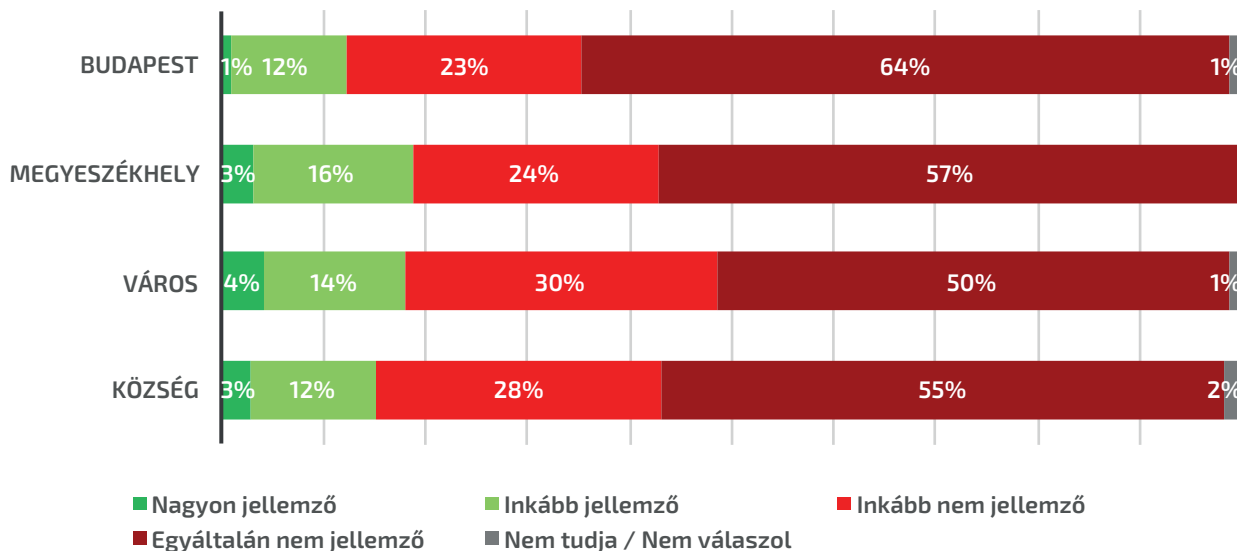
A karantén alatt elszokott az emberektől, gyakran feszeng nagyobb társaságban

Segítség a járvány okozta traumák feldolgozásához

A járvány okozta lelki nehézségek tekintetében a 2021-es felméréshez képest a megyeszékhelyen élők csoportján kívül minden településtípuson jelentősen csökkenő tendenciát figyelhetünk meg. A budapesti lakosok 45 százaléka nyilatkozott úgy tavaly, hogy úgy érzi, szüksége lenne segítségre a járvány okozta lelki nehézségek feldolgozásában, míg az idei kutatásban ez az arány 13 százalékra csökkent (42. ábra). A megyeszékhelyen élők aránya ugyanakkor stagnáló tendenciát mutat ebben a kérdésben is. A kisvárosi lakosság körében 27 százalékról 18 százalékra csökkent a lelki nehézségekről beszámoló válaszadók száma, a falvakban élők körében pedig 24 százalékról 15 százalékra csökkent ez az arány. A válaszok alapján úgy tűnik, hogy a magyar társadalom egyre nagyobb arányban dolgozza fel a járvány okozta lelki nehézségeit.

42. ábra

Úgy érzi, hogy segítségre lenne szüksége abban, hogy fel tudja dolgozni a járvány alatt átélt időszak lelki nehézségeit

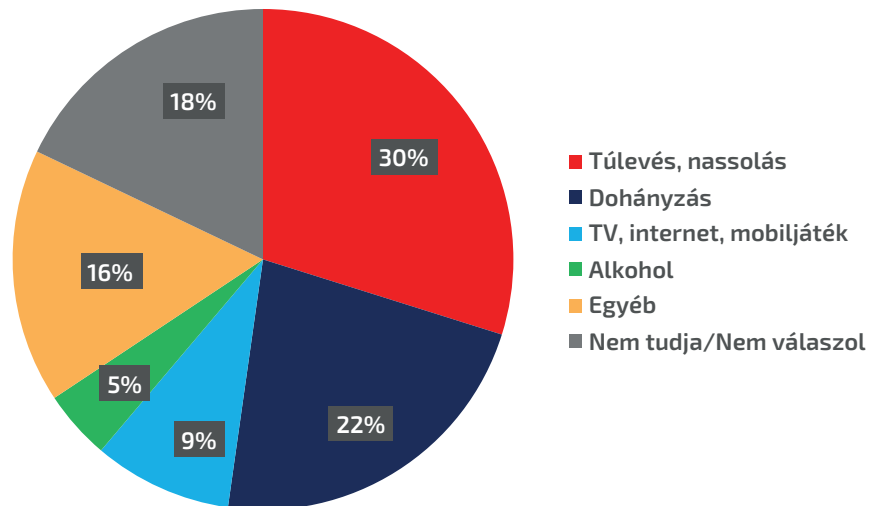
Káros szokások felvétele

A káros szokások jelenlétét a következőképpen vizsgáltuk. Először azt kérdeztük a kutatásunk résztvevőitől, hogy mennyire érzik magukra jellemzőnek a következő állítást: „a karantén alatt felvett valamilyen káros szokást, amiről azóta nem tudott leszokni”. Ezután azon megkérdezettek körében, akik nagyon, vagy inkább jellemzőnek értékelték magukra nézve ezt az állítást, egy nyílt kérdés formájában megkérdeztük azt is, hogy milyen káros szokást vettek fel a karantén óta, amiről nem tudtak leszokni (43. ábra). Míg az első kérdés esetében a válaszadók 9 százaléka nyilatkozott úgy, hogy felvett valamilyen káros szokást, addig a második kérdés esetén már csak 7 százalék vallotta be, hogy mi volt az a szokás. A válaszmegtagadás okozta 2 százalékpontos különbség feltételezhetően a káros szokások körüli negatív stigmáknak tudható be a leginkább.

Az egyes szokások a teljes lakosságon belül nagyjából 1-2 százaléknak megfelelő mértéket tesznek ki. A káros szokásokra a járvány alatt rászokottak csoportján belül minden harmadikat a **túlevés és a nassolás** (30%), ötödét a **dohányzás** (22%) jellemezte, míg minden tizedik TV, internet vagy mobiljáték túlfogyasztásról számolt be (9%). Alkohol fogyasztásuk növekedéséről az önbevallás alapján a káros szokást felvevő válaszadók 4 százaléka számolt be. Más válaszadók még főként nyugtatók és gyógyszerek szedéséről, vagy a mozgás hiányának kialakulásáról nyilatkoztak az egyéb kategória alatt.

43. ábra

Ön azt válaszolta, hogy felvett a karantén alatt valamilyen káros szokást, amiről nem tudott leszokni. Megosztaná, hogy mi ez? (Azok körében, akik beszámoltak valamilyen új káros szokásról, N=67)

4.3. Otthoni munkavégzés

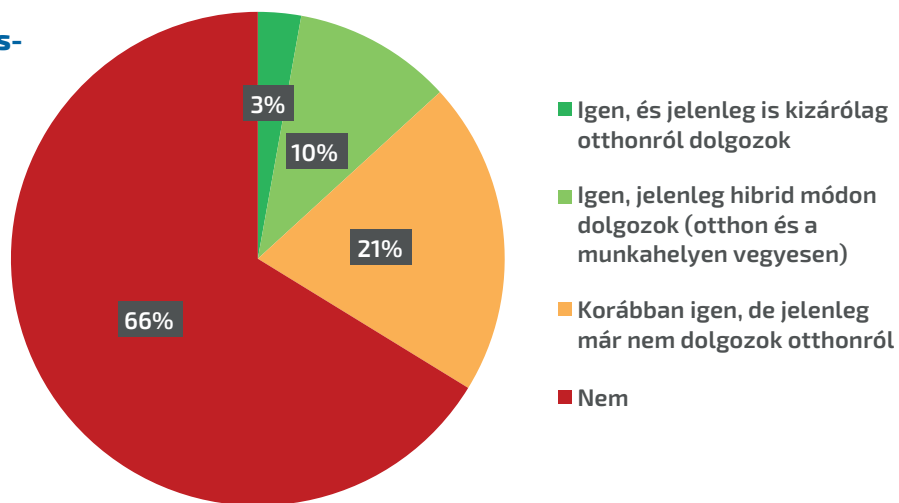
Kutatásunkban felmértük újra azt is, hogy a járvány hogyan formálta a magyarok otthoni munkavégzéssel kapcsolatos attitűdjeit és preferenciáit. A járvány közegészségügyi, mentális hatásai mellett a munkaerőpiaci befolyása is említésre méltónak bizonyult. Ennek vizsgálatára megkérdeztük, hogy a válaszadók mekkora része dolgozott a járvány kitörése óta otthonról, vagyis 'home office' keretek között. Azt is megkérdeztük, hogy inkább az irodai, vagy a távmunkát részesítik-e előnyben, és hogy ha az otthoni munkavégzésről ők dönthetnének, hány napot dolgoznának otthonukból.

Távmunkával kapcsolatos tapasztalatok

Az otthonról való munkavégzés a koronavírus járvány kitörése óta mindösszesen a munkaerőpiacon jelenleg aktív válaszadóinknak a 34 százalékát, azaz az egyharmadát érintette (44. ábra). Az aktív munkavállalók kétharmada (66%) úgy nyilatkozott, hogy nem dolgozott home office-ból a járvány kitörése óta. 21 százalék már nem dolgozik otthonról, de korábban igen, 10 százalék hibrid, azaz otthoni és munkahelyi munkavégzés keretei között is dolgozik, míg 3 százalék jelenleg is kizárólag otthonról végzi a munkáját.

44. ábra

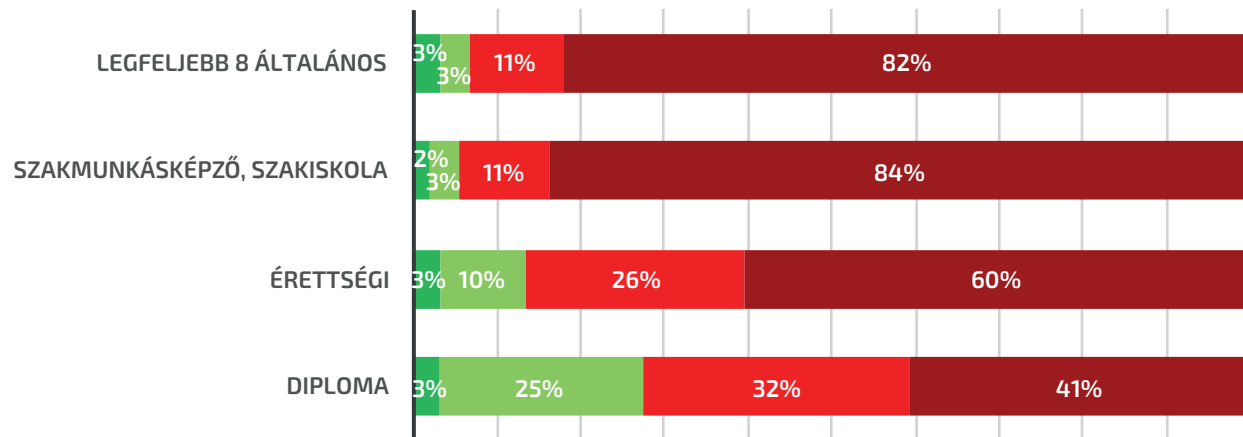
Ön dolgozott otthonról (home office) a koronavírus-járvány kitörése óta? (Jelenleg aktívak körében, N=640)

Iskolai végzettség szerinti bontásban a 2021. márciusi felmérésünk eredményeivel összehangban a másfél évvel későbbi adatok alapján is azt láthatjuk, hogy az iskolázottság növekedésével meredeken nő azon válaszadók aránya, akik a koronavírus-járvány kitörése óta otthonról dolgoztak. A diplomások 60 százaléka dolgozott otthonról a járvány kezdete óta, míg a 8 általánost végzettek vagy szakmunkás végzettségűek körében ez az arány csak 16-18%. A szakmunkás képzettséggel rendelkezők 5 százalékának, a legfeljebb 8 általánossal rendelkezők 6 százalékának, az érettségivel rendelkezők 13 százalékának, míg a diplomával rendelkezők 28 százalékának van home office tapasztalata úgy, hogy jelenleg is legalább részben otthonról dolgozik. A home office munkavégzés 2022-ben is a diplomások kiváltsága maradt (45. ábra).

45. ábra

Ön dolgozott otthonról (home office) a koronavírus-járvány kitörése óta? (Jelenleg aktívak körében, N=640)

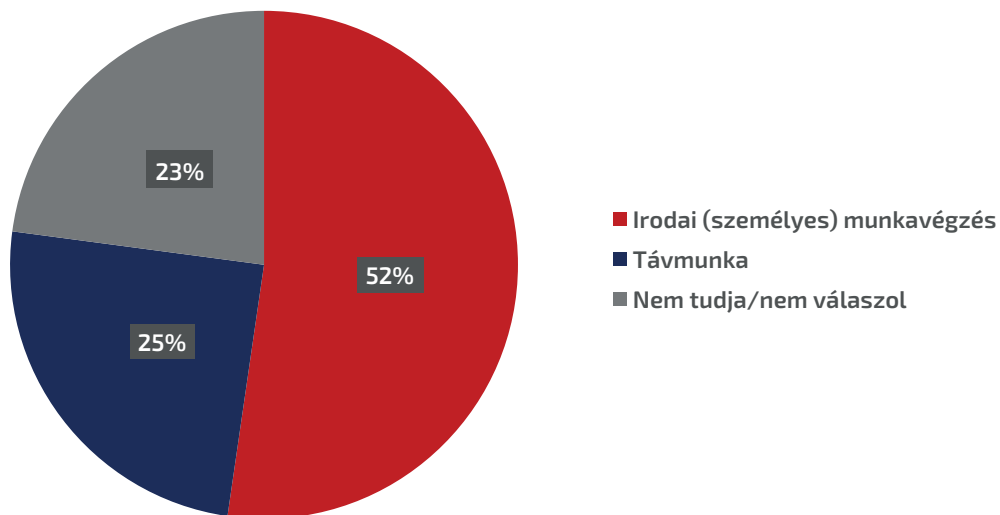
- Igen, és jelenleg is kizárólag otthonról dolgozok
- Igen, jelenleg hibrid módon dolgozok (otthon és a munkahelyen vegyesen)
- Korábban igen, de jelenleg már nem dolgozok otthonról
- Nem

Táv munkával kapcsolatos preferenciák

A megkérdezettek valamivel több, mint fele nyilatkozott úgy, hogy ha tehetné, akkor az irodai, azaz a személyes munkavégzést választaná (52%). A magyarok negyede választaná a távmunkát (25%), míg kiugróan sokan nem tudtak vagy nem akartak válaszolni erre a kérdésre (23%).

46. ábra

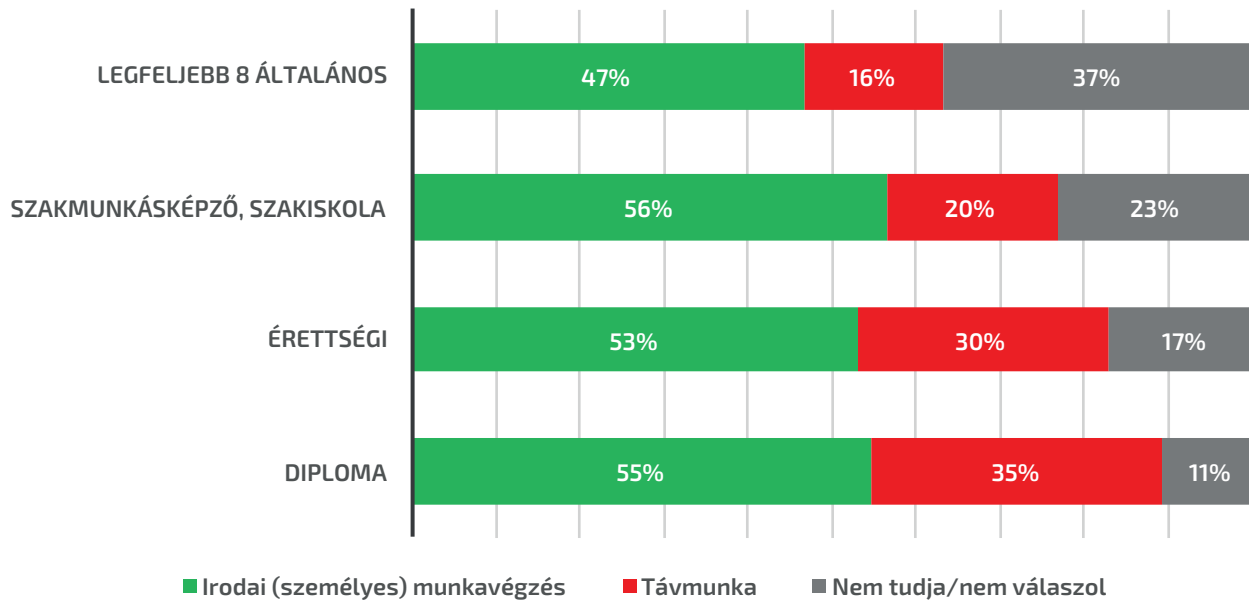
Van, aki az irodai (személyes) munkavégzést részesíti előnyben, míg mások inkább a távmunka felé hajlanak. A legszívesebben Ön melyik típusú munkavégzést választaná?

A legfeljebb 8 általánossal rendelkező megkérdezettek 16 százaléka választott úgy, hogy az otthoni munkavégzést részesítene előnyben, míg a szakképzettséggel, vagy szakiskolai végzettséggel rendelkezők 20 százaléka, az érettséggel rendelkezők 30 százaléka nyilatkozott ugyanígy. A diplomások körében a válaszadók 35 százaléka részesítene előnyben a távmunkát.

47. ábra

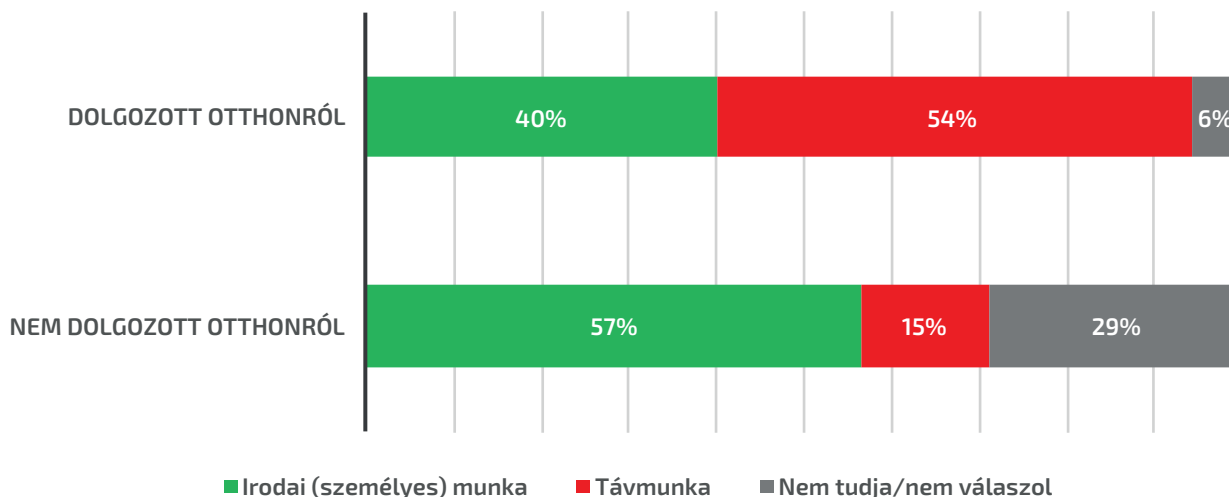
Van, aki az irodai (személyes) munkavégzést részesíti előnyben, míg mások inkább a távmunka felé hajlanak. A legszívesebben Ön melyik típusú munkavégzést választaná?

Ha megvizsgáljuk a lakosság munkavégzéssel kapcsolatos preferenciáit az alapján, hogy ki dolgozott otthonról a koronavírus kitörése óta, és ki az, aki nem (48. ábra), akkor azt láthatjuk, hogy a korábban home office tapasztalattal rendelkezők jelentős mértékben, 39 százalékponttal nagyobb arányban nyitottak a távmunka irányába (54%), azokkal szemben, akiknek nem volt home office tapasztalata a világjárvány kezdete óta (15%). Az irodai, azaz a személyes munkát a távmunka tapasztalattal nem rendelkező válaszadók választanák inkább, közöttük 17 százalékponttal többen preferálják ezt a fajta munkavégzési formát (57% választaná ezt), mint azok, akiknek van a járvány alatti home office-ról személyes tapasztalata (40%). Szembetűnő az is, hogy a korábban home office-ban dolgozóknak csupán 6 százaléka nem válaszolt érdemben a kérdésre, míg jóval magasabb ez az arány azok között, akiknek nincs ilyen tapasztalata (29%).

48. ábra

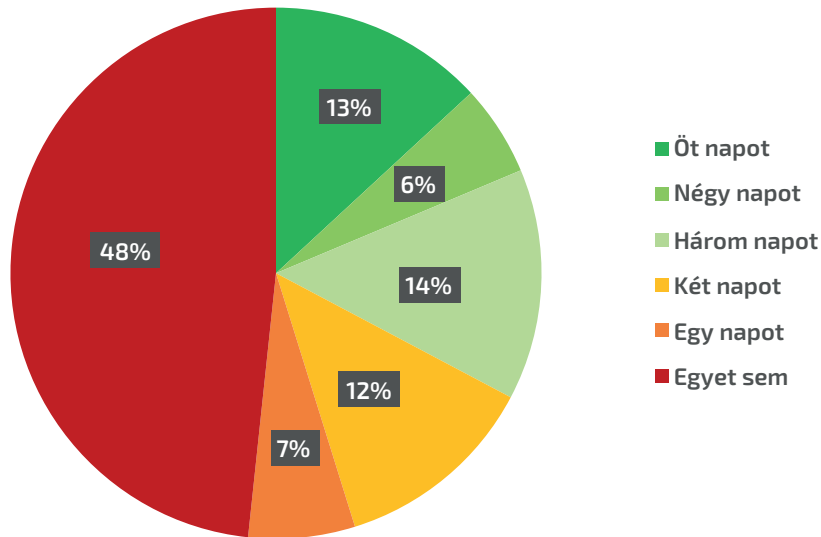
Van, aki az irodai (személyes) munkavégzést részesíti előnyben, míg mások inkább a távmunka felé hajlanak. A legszívesebben Ön melyik típusú munkavégzést választaná?

A jelenleg aktív munkavállalók körében a megkérdezettek fele (48%) egyetlen napot sem szeretne az otthonából való munkavégzéssel tölteni, míg legalább heti egy home office napot a válaszadók 52 százaléka tudna elképzelni (49. ábra). Azért is érdekes ez az adat, mert a korábbi munkavégzéssel kapcsolatos preferenciák kérdésénél ez az arány egynegyed-fele arányban oszlott meg azok között, akik a távmunkát preferálnák, azokkal szemben, akik az irodai, vagy személyes munkát (25% és 52% százalékos arányban). Ebből részben lehet arra következtetni, hogy az otthoni munkavégzés tényleges szabályozása és formája meghatározó lehet a preferenciák szempontjából. A válaszadók 7 százaléka egy napot, 12 százaléka két napot, 14 százaléka három napot, 6 százaléka négy napot, 13 százaléka öt napot is el tudna képzelni otthoni, home office munkavégzésre. Vagyis a „hibrid megoldások” jóval népszerűbbek a kizárólagos távmunkánál.

49. ábra

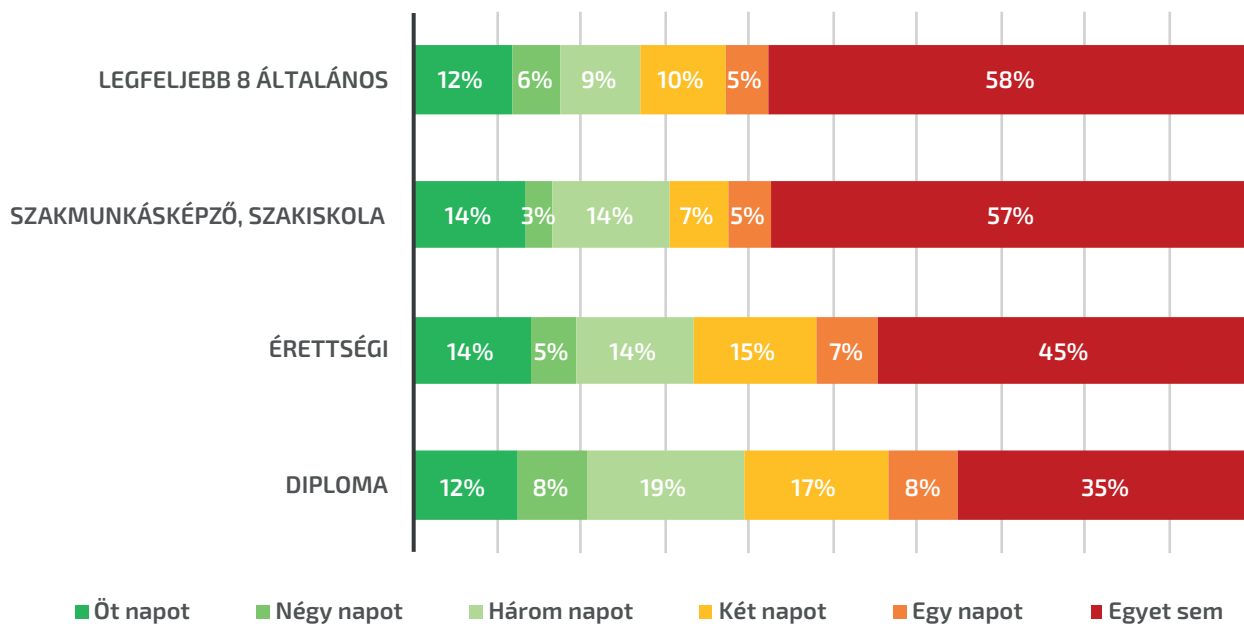
Ha Ön dönthetné el, hogy heti öt munkanapból hányat dolgozik otthon (home office-ban), akkor mit választana? (A jelenleg aktívak körében, N=640)

Az iskolai végzettség tekintetében a már korábban ismertetett tendencia rajzolódik ki ismét. Az iskolai végzettség növekedésével az otthonról ledolgozható munkanapok számának preferálása is növekszik a jelenleg aktívak körében (50. ábra). A legfeljebb 8 általánossal rendelkező megkérdezettek körében 42 százalékuk támogatna egy vagy akár több home office napot is, a szakiskolai vagy szakképzéssel rendelkezők körében 43 százalék, az érettségivel rendelkezők között 55 százalék, míg a már diplomával is rendelkező megkérdezettek 64 százalékára jellemző ez a megállapítás.

50. ábra

Ha Ön dönthetné el, hogy heti öt munkanapból hányat dolgozik otthon (home office-ban), akkor mit választana? (A jelenleg aktívak körében, N=640)

5. Az Orbán-kormány válságkezelésének megítélése

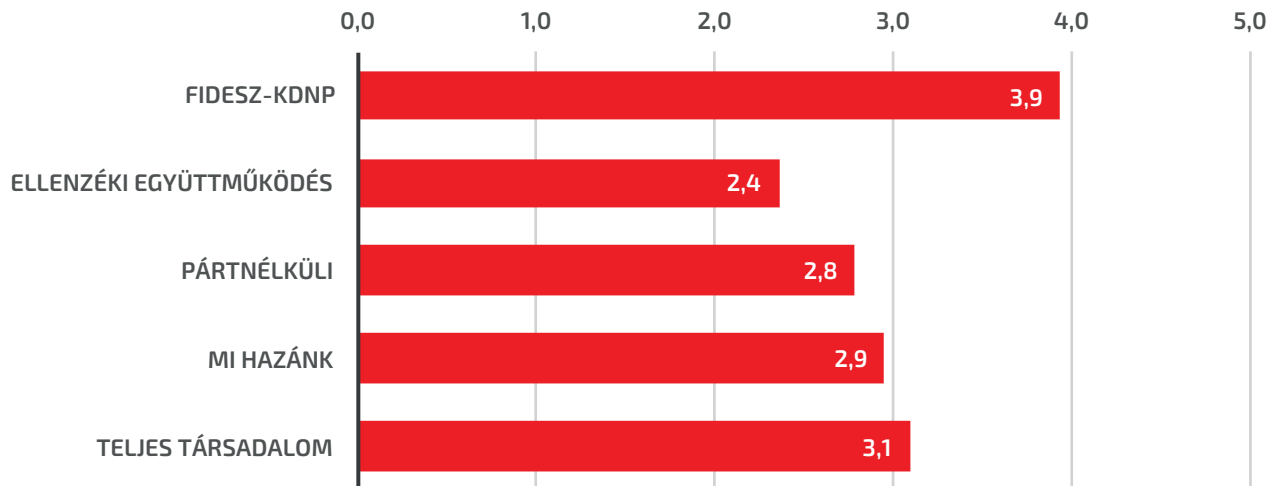
2022 őszén ismét megvizsgáltuk, hogy a magyar társadalom hogyan értékeli az Orbán-kormány egészségügyi és gazdasági válság kezelését. Az idei felmérésbe bekerült új kérdésként a 2022 nyara óta kibontakozó energiaválság kezelésének megítélése is.

Egészségügyi válságkezelés megítélése

Az egészségügyi válságkezelésre kérdésünk a 2021-es felmérésünkhöz hasonlóan így hangzott: „Ön szerint összességében hogyan kezelte az Orbán-kormány a koronavírus okozta válságot, amikor a magyarok egészségét kellett megvédeni?”. A válaszadók az iskolai osztályozáshoz hasonlóan egy 1-től 5-ig terjedő skálán értékelték a kormány válságkezelését, ahol az 1-es érték a nagyon rossz, az 5-s a nagyon jó értéket jelölte. A magyar társadalom átlagosan 3,1 pontos osztályzattal értékelt az Orbán-kormány egészségügyi intézkedéseit, ami a korábbi 2021-es eredményhez képest minimális mértékű, 0,1 pontos csökkenést jelent (51. ábra). A magyarok összességében tehát közepesre értékelik az Orbán-kormány egészségügyi válságkezelését.

51. ábra

Ön szerint összességében hogyan kezelte az Orbán-kormány a koronavírus okozta válságot, amikor a magyarok egészségét kellett megvédeni?

A Fidesz-KDNP szavazók a teljes társadalom megítéléséhez képest 0,8 tized ponttal jobban, egyenesen jónak ítélik meg a kormány egészségügyi válságkezelését (3,9 pontos átlag). Ez a 2021. szeptemberi felméréshez képest enyhe, 0,2 pontos romlást jelent ugyanebben a választói csoportban. Az ellenzéki szavazótábor a legutóbbi felméréshez hasonlóan átlagosan 2,4-es osztályzattal értékeli a kormány egészségügyi válságkezelését, ami stagnálást jelent. 2022-ben mértük a Mi Hazánk támogatóinak értékelését is, ők átlagosan 2,9 pontot adtak erre a kérdésre, ami azt jelenti, hogy 0,5 ponttal jobbnak értékelték a kormány teljesítményét az ellenzéki együttműködés támogatóihoz képest, de 1 ponttal elmaradtak a Fidesz szavazók értékelése mögött. A párt nélküli tábor átlagosan 2,8 pontot adott ugyanerre a kérdésre. Az előző felméréshez képest az ellenzéki táboron kívül minden választói csoportban kis mértékben romlott az egészségügyi válság kezelésének megítélése. Összességében, az egészségügyi válságkezelés megítélése az egyes pártpreferencia csoportok szerint merevedett meg.

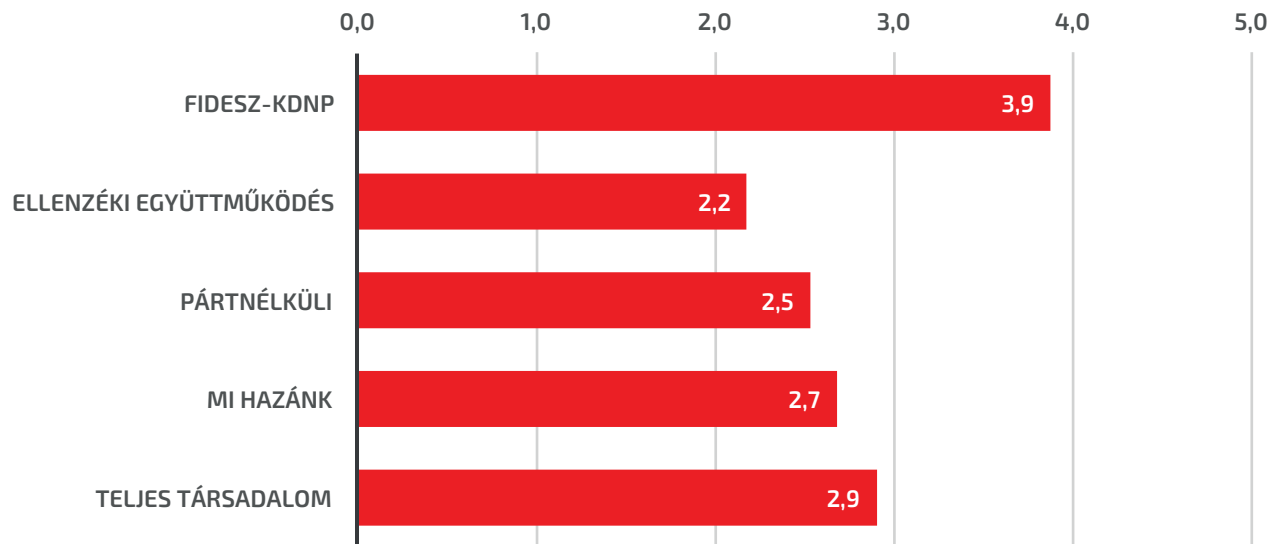
Gazdasági válságkezelés megítélése

Az egészségügyi válságkezelés mellett ismét megvizsgáltuk a gazdasági válság megítélésének alakulását is. A kérdés, amit megfogalmaztunk a válaszadóknak a következő volt: „Ön szerint összességében hogyan kezelte az Orbán-kormány a koronavírus nyomában kialakult gazdasági válságot?” Ezt szintén ötfokú skálán tudták osztályozni a megkérdezettek. A magyar társadalom átlagosan 2,9 osztályzattal értékelte az Orbán-kormány gazdasági válság kezelését, ami 0,1 pont csökkenést jelent az egy évvel korábbi adatokhoz képest (52. ábra). A gazdasági válságkezelést a társadalom így valamivel rosszabbnak ítéli meg, mint az egészségügyit, ami a Policy Solutions előző két COVID-kutatásával teljes összhangban van. Vagyis három adatfelvételünk is alátámasztotta, hogy a magyarok szigorúbbak a kormánnyal, ha a gazdaság helyzetéről van szó, mint ha a járvány egészségügyi kezelését kell értékelni. Ez azért is fontos megállapítás, mivel 2022 őszén Magyarországon volt a harmadik legmagasabb [a COVID-hoz köthető halálozások száma](#) a teljes lakossághoz viszonyítva.

Pártpreferencia szerinti bontásban a Fidesz-KDNP szavazók átlagosan 3,9 pontra, az ellenzéki szavazók 2,2 pontra, a Mi Hazánk szavazói 2,7 pontra, míg a párt nélküliek 2,5 pontra értékelték a kormány gazdasági válságkezelésének intézkedéseit. A gazdasági válság megítélésének választói csoportok szerinti eltérése is stagnálni látszik időben a 2021. szeptemberi felmérés eredményeihez képest. Az egészségügyi válságkezelés megítéléséhez hasonlóan az egyre mélyülő megélhetési válság ellenére sem változtak az egyes választói csoportok közötti különbségek a gazdasági válságkezelés megítélésében.

52. ábra

Ön szerint összességében hogyan kezelte az Orbán-kormány a koronavírus nyomában kialakult gazdasági válságot?

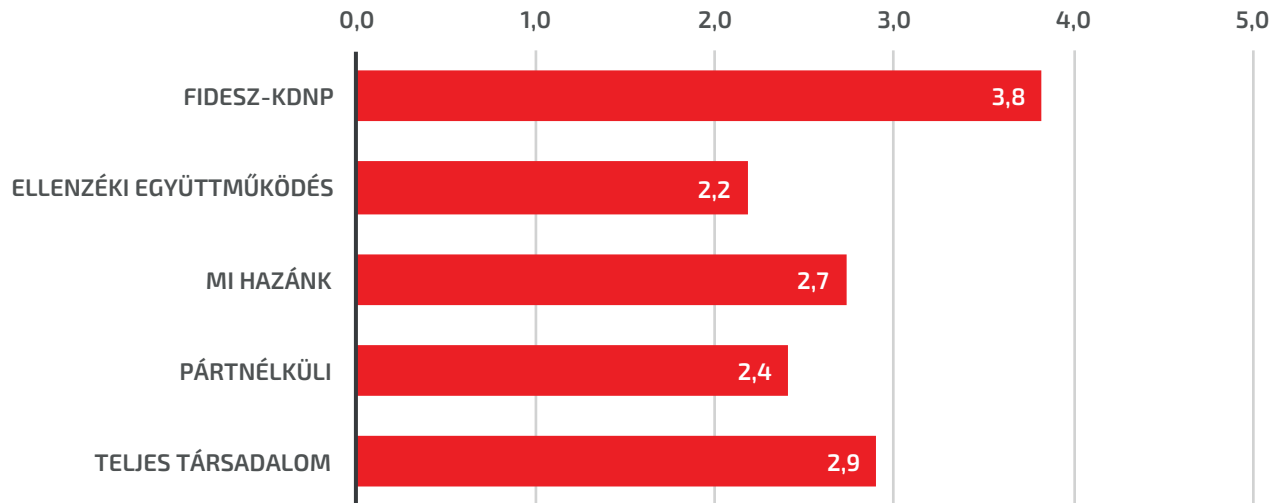

Energiaválság kezelésének megítélése

A 2022-es poszt-COVID kutatásunk válságkezeléssel összefüggő kérdésblokkjának új eleme az energiaválság megítélésének felmérése volt, amelyet a következő kérdéssel vizsgáltunk: „Ön szerint hogyan kezeli az Orbán-kormány a jelenlegi energiaválságot?” A válaszadók a korábbi kérdéseknél megszokott ötfokozatú skálán értékelték az energiaválság kezelését is. A magyar társadalom átlagosan 2,9 pontot adott a válságkezelés ezen területére, amely megegyezik a koronavírus-járvány alatti gazdasági válságkezelés megítélésének pontszámával, tehát hasonlóan közepesnek ítélik meg az Orbán-kormány energiaválsággal kapcsolatos intézkedéseit 2022 őszén.

53. ábra

Ön szerint hogyan kezeli az Orbán-kormány a jelenlegi energiaválságot?

A Fidesz szavazói átlagosan 3,8, az ellenzéki szavazók 2,2-es, a Mi Hazánk szavazói 2,7-es, míg a párt nélküliek 2,4-es osztályzatot adtak a kormány energiaválság kezelésére tett törekvéseire. Az Orbán-kormánnyal szimpatizálók és az ellenzéki együttműködés tábora között 1,6 pontnyi különbséget figyelhetünk meg, ami hasonló mértékű differencia, mint amit az egészségügyi és a gazdasági válságkezelés terén láttunk.

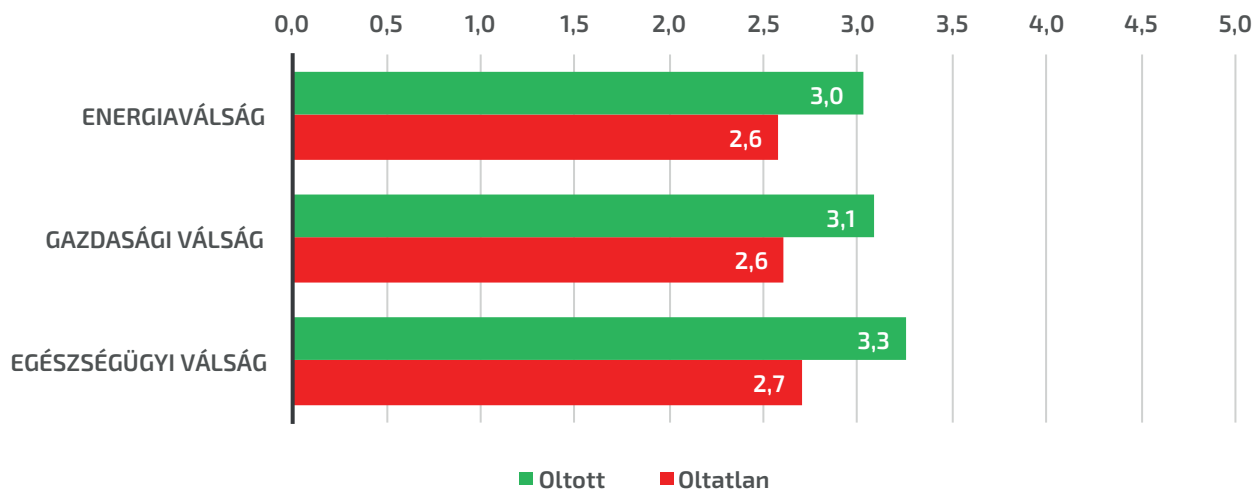
A kormányzati válságkezelések átfogó értékelése

Összességében azt mondhatjuk, hogy a magyar társadalom az egészségügyi válság megítélésével a legelégedettebb, 3,1 pontnyi átlagos osztályozással. Ezt kis különbséggel, szorosan követi a gazdasági válság és az energia-válság megítélése (2,9 és a 2,9 átlagos osztályzattal). A magyar társadalom 2021-hez hasonlóan összességében közepesnek ítéli meg az Orbán kormány válságkezelését. Három adatfelvételünk is alátámasztja, hogy elsősorban a politikai preferencia határozza meg a kormányzati válságkezelés megítélését. Ugyanakkor az egyes választói csoportok közötti különbségek nem változtak jelentősen a 2021-es adatainkhoz képest érdemben, vagyis nem fokozódott és nem is csökkent ebben a tekintetben a pártos polarizáció.

Ha az oltottság függvényében vizsgáljuk a válságkezelés megítélését, azt láthatjuk, hogy az oltással rendelkező válaszadók inkább voltak elégedettek az Orbán-kormány válságkezelésével mind a három területen, mint az oltás nélküliek (54. ábra). Az egészségügyi válság kezelésének megítélése esetén ez a különbség 0,6 pont különbséget, a gazdasági válság esetén 0,5 ponttal, míg az energiaválság megítélésénél 0,4 ponttal rosszabb osztályzatot jelent. Ennek a magyarázata lehet az oltottság tekintetében megmutatkozó, korábban bemutatott politikai különbség.

54. ábra

Válságkezelés megítélése oltottság alapján

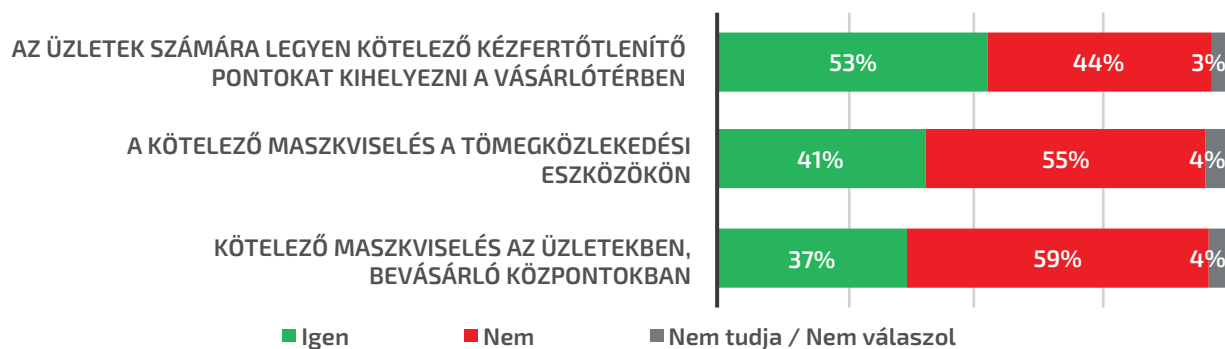

6. Higiéniiai intézkedések támogatottsága a járvány után

Azt is felmértük, hogy miként viszonyul a magyar lakosság a higiéniai intézkedések fenntartásához a világjárvány lecsengése után is, például egy influenza szezon időszakában. A legnépszerűbb intézkedés a 2021. márciusi és szeptemberi eredményekhez hasonlóan idén is a kézfertőtlenítő pontok kihelyezése volt (55. ábra). Ezt 53 százalék támogatta, míg 44% nem támogatta. Ugyanakkor a 2021. szeptemberi arányokhoz képest 7 százalékponttal csökkent azok aránya, akik ezt jó ötletnek tartják. 2022 őszén a kötelező maszkviselést a tömegközlekedési eszközökön kevesebben támogatják, mint ellenzik (41% vs. 55%). Ennek az intézkedésnek a támogatottsága 4 százalékponttal csökkent a 2021 szeptemberében mért 45 százalékos arányhoz képest. A maszkviselés az üzletekben és bevásárlóközpontokban szintén 4 százalékponttal kisebb támogatottságot élvez az egy évvel korábbi adatokhoz képest: 2022 szeptemberében már csak 37% támogatja ezt a javaslatot, míg 59% ellenzi. Összességében egy folyamatosan csökkenő tendencia figyelhető meg a kötelező higiéniai intézkedések támogatottságában a koronavírus járvány csúcspontja, a harmadik magyarországi hullám óta.

55. ábra

Ön szerint érdemes lenne a világjárvány után is, például influenzaszezonban elrendelni az alábbi intézkedéseket?

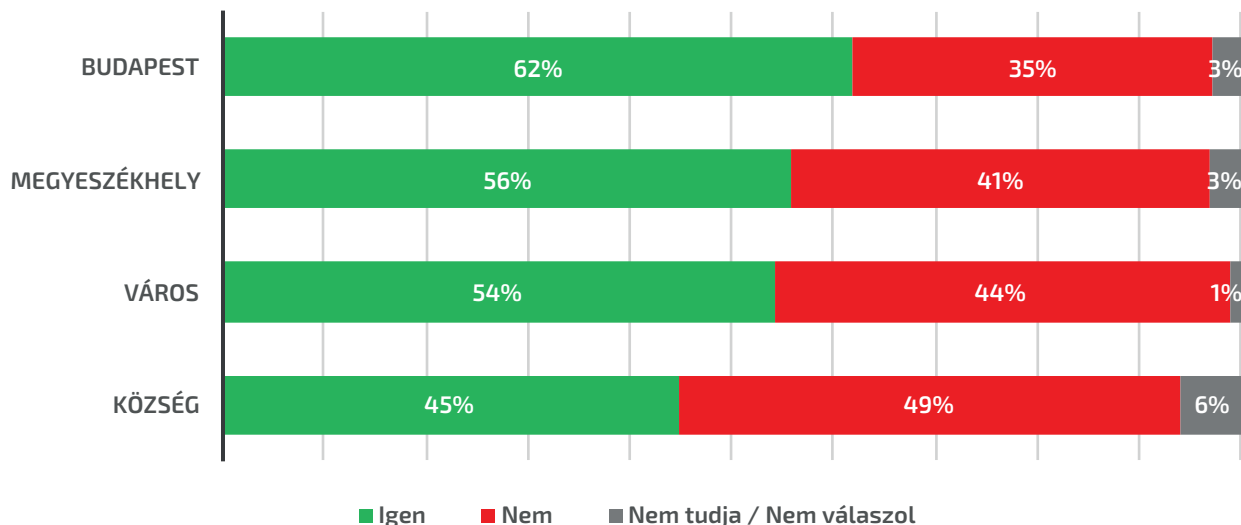
Kézfertőtlenítő pontok

A legnagyobb arányban a budapesti lakosok tudnák támogatni a kézfertőtlenítő pontok kötelező jelleggel való kihelyezését (62%), míg a megyeszékhelyen élők 56 százaléka, a kisvárosi lakosok 54 százaléka, a falvakban élőknek pedig 45 százaléka van hasonló állásponton (56. ábra). A településmérettel együtt csökken tehát a támogatottsága ennek az intézkedésnek. Összehasonlítva ezt a 2021-es eredményekkel megfordulni látszik az akkori trend. 2021-ben a budapesti lakosok 52 százaléka támogatta ugyanezt az intézkedést, ami egy 10 százalékpontos növekedést jelent. A megyeszékhelyen élők 60 százaléka támogatta tavalyi a kézfertőtlenítő pontok kötelező kihelyezését, ami 4 százalékpontos csökkenést jelent 2022-re. A kisvárosi lakosok esetében 7 százalékpontos csökkenést láthatunk (2021-ben 61% volt ez az érték), a községekben élők esetében pedig 19 százalékpontos csökkenést (2021-ben 64 százaléka támogatta).

56. ábra

Ön szerint érdemes lenne a világjárvány után is, például influenzaszezonban elrendelni az alábbi intézkedéseket?

„Az üzletek számára legyen kötelező kézfertőtlenítő pontokat kihelyezni a vásárlótérben”

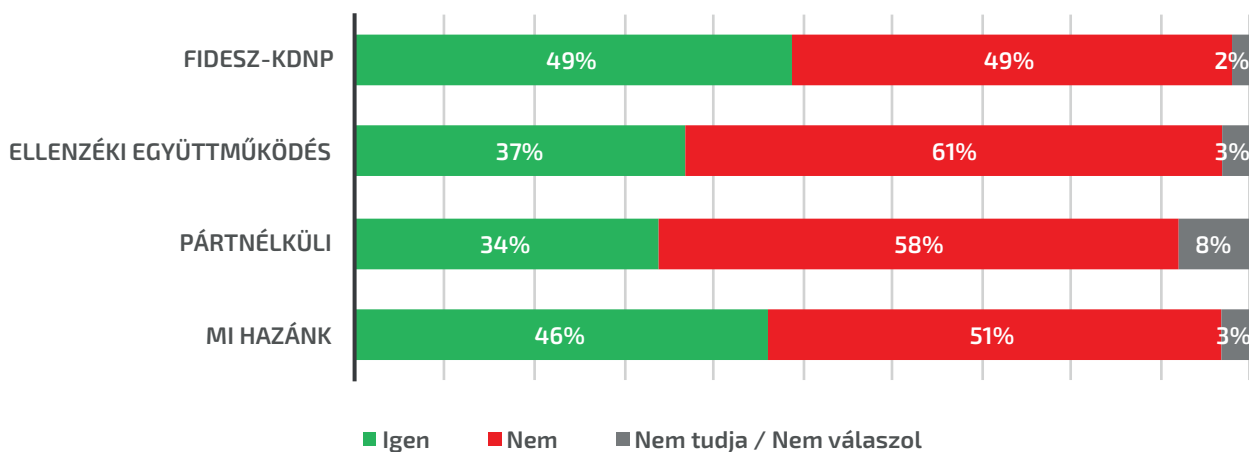
Kötelező maszkviselés a tömegközlekedési eszközökön

2022-es felmérésünkben ismételten megkérdeztük, hogy a válaszadók hogyan viszonyulnak a kötelező maszkviselés intézményéhez a tömegközlekedési eszközökön a világjárvány lecsengése után egy influenzaszezonban. A nők 42 százaléka, míg a férfiak 40 százaléka támogatta ezt az intézkedést, és hasonló tendenciát láthattunk a kor tekintetében is, mint a kézfertőtlenítő pontok esetében, a 18-39 évesek 46 százaléka, a 40-59 évesek 54 százaléka, míg a 60 év feletti korosztály 61 százaléka támogatna egy ilyen higiéniai intézkedést. A településtípus szerint azt látjuk, hogy a budapesti lakosok 53 százaléka, a megyeszékhelyen élők 35 százaléka, a kisvárosi lakosok 42 százaléka, míg a falvakban élők 35 százaléka támogatná a kötelező maszkviselést tömegközlekedési eszközökön influenza járványban is.

Ha ugyanezt a kérdést pártpreferencia mentén is megvizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy 49%-os aránnyal a leginkább a Fidesz-KDNP szavazók támogatnák azt, hogy kötelező legyen a maszkviselés a tömegközlekedési eszközökön, míg a Mi Hazánk szavazók 46 százaléka, az ellenzéki együttműködés szavazóinak pedig 37 százaléka vélekedett hasonlóan (57. ábra).

57. ábra

Ön szerint érdemes lenne a világjárvány után is, például influenzaszezonban elrendelni az alábbi intézkedéseket? „Kötelező maszkviselés a tömegközlekedési eszközökön”

Kötelező maszkviselés az üzletekben, bevásárló központokban

A nők 39 százaléka, míg a férfiak 35 százaléka támogatja azt, hogy a járvány vége után is legyen kötelező influenzaszézonban is a maszkviselés az üzletekben, bevásárló központokban. A leginkább az idősebb, 60 év feletti korosztály támogatja ezt, ennek a csoportnak pontosan a fele nyilatkozott úgy, hogy kötelező maradhatna a maszkviselés ezeken a helyeken influenzaszézonban, míg a 40-59 évesek csak 36 százaléka, a 18-39 éveseknek pedig csak a szűk harmada (29 százaléka) gondolkodott hasonlóan (58. ábra).

Míg a budapesti lakosok fele (51 százaléka) támogatja ezt az intézkedést, addig a kisvárosi lakosoknak csak 38 százaléka, a megyeszékhelyen élők 32 százaléka és a falvakban élő lakosság 31 százaléka van támogató állásponton. Iskolai végzettség tekintetében is vannak különbségek: a leginkább a diplomások körében támogatott ez a higiéniai intézkedés, 41%-os aránnyal, ezt követően a legfeljebb 8 általánossal rendelkezők következnek (39%), majd az érettségivel rendelkezők (36%) és a legvégen a szakmunkás vagy szakiskolai végzettséggel rendelkezők (33%). A fideszes szavazók közel fele (47%), a Mi Hazánk szimpatizánsok 38 százaléka, az ellenzéki együttműködésre szavazók már csak harmada (33%), a párt nélkülieknek pedig 29 százaléka támogatná, hogy kötelező legyen a maszkviselés az üzletekben, bevásárló központokban influenzaszézonban is.

58. ábra

Ön szerint érdemes lenne a világjárvány után is, például influenzaszézonban elrendelni az alábbi intézkedéseket? „Kötelező maszkviselés az üzletekben, bevásárló központokban”

